

15700

Campbell. 1425.
Proctor 9302
[illegible] 12857 (& possibly 12859)

John Charrington

from F. Jenkinson
in memory of Feb. 13, 1913

pus magistri petri de Rivo sacre theologie professoris legētis in univer sitate louanien̄ Responsiuū ad ep̄lam apologeticā M. pauli de middelburgo de āno die et feria dominice passionis

Xp̄us āno etatis sue xxxiiij°. currēte ix°. kł aprilis feria quīta·luā xiiij ad vespaz·agnū paschalē cū discipulł suis s̄m legē mādūcauᵗ·deīde lotis eoꝝ pedib⁹;cenauᵗ sedēn cū eisd

Xp̄us anno etatis sue quo supra / viij.° kl̄ aprilis · luna · xv · Feria sexta · hora vi.ta a iudeis crucifixus est

Xp̄us anno etatis sue · xxxiiij.º currente · vi.º kl' aprilis · luna · xvij · die dominica
A mortuis In diluculo resurrexit

Prologus in opus sequens q̄d est de anno die et feria dominice passionis· editum in vniuersitate generalis studij louanien̄ß Anno incarnationis dn̄i ·M°.· cccc.lxxxviij.

T veritates (quas de tempore dominice passionis dn̄o coopante lucubrationibus non paucis inuenisse reor) calamo committam: varijs ex causis inductus sum/ Ad id in primis induxit me humilis illa submissio M· pauli de middelburgo artiū et medicīe doctoris· qua circa calcē cuiusdā ep̄le apologetice (postq̄ in ea diserte sed extranee satis de tempore quo dominus passus est tractasset) tandem matrē nrām vniuersitatem louaniēn alloquēs: A te inquit doceri cupio· quid de h° censes Nam si fide tenendū dixeris: credemus vtiqꝫ fideliter et symbolo nrō athanasij annectemus/ Et paulo post· Si dixeris rationibus posse probari et calculo cōfirmari cristum die veneris fuisse crucifixū: rogo obsecro et obtestor· ut argumēta tuoꝝ doctorum vna cū calculo in scripto redigas· quib⁹ etiam ꝑ omnia semper mea dicta ⁊ scripta examināda corrigendaqꝫ submitto Humilis vtiqꝫ hec est submissio· si verbis (ut spero) mens ipsa consonet· digna quoqꝫ cui respondeatur· Et si non ab vniuersitate tota: ab vno saltem eius mēbrorum· et illorum potissime· quos petrus ap̄loꝝ princeps prime canonice sue cap̄lo tercio monꝫ · vt ꝑati sint ad satisfactionē omni poscēti rationē de ea que (in nobis est) fide et spe· Alterū q̄d me silere non sinit est caritas qua pusillis cōpatior · Ex quibus plurimos et ipse sciui· et alioꝝ relatu didici nō mediocriter turbari ex ep̄la· M· pau· dum in ea legunt xpistū feria secūda passum· et resurrexisse feria quinta· cum hactenus et a cunabilis (ut ita dixero) crediderint dominū passum feria sexta· ac die dn̄ico resurrexisse· dumqꝫ ꝑpendūt contra pristinum ecclesie ritum· ac veterum eccl̄e doctoꝝ sentencias· adduci a peritissimo calculatore certissimū (vt ait) calculū· item et duorum discipuloꝝ xp̄i/ policarpi scilꝫ et theophili· ac alterius theopholi cesarien̄ß ep̄i apostolorū tꝑibus vicini · diui quoqꝫ lactantij testimonia· et q̄d ceteris omnibus maius est: verbum dn̄i nostri ih̄ū xp̄i· in tantum (vt putat) sue fauens assꝫtoī· vt eid contradicere/ vix minoris videatur esse criminis· q̄ xpistū denuo velle crucifigere / Quis tante pusillorum ꝑplexitati suas denegabit operas · qui ope saltem diuini suffragij eisdē spat posse subuenire? Libet insuꝑ et michi optima iam occasione data (ad instar gloriosissimi doctoris Augustini qui et delicta iuuentutis sue confessus est· et priores retractauit sententias) quandā confiteri leuitatem· quam incidi (dum iunior essem) idqꝫ q̄d tunc persuasum credideram: reformare / vt quidē illa fert etas aucupari cupiens aliquid ianis glorie · in q̄dlibetis facultatis artiū hanc nouitatē asserere presūpsi. A nemine sustineri posse x^m viij°. kl̄ aprilis (quo die conceptus creditur) crucifixū esse/ Innitebar quidem quatuor ypothesibus· Prima fuit/ q xp̄ūs inter annum etatis sue xxx^m et xl^m passus ē· Secūda q/ passus est feria sexta· Tercia· q luna ·xv· Et quarta q citra tempora xp̄i idem semper fuit cursus annoꝝ· qui mō / Quas ypotheses cū indubitatas crederē: ausus eram opinari vulgatissimum illud v̄bum verum non esse· quo xp̄ūs dicitur eo die kalendarij crucifixus/ quo conceptus Ea tempestate me michiqꝫ similes in nouis adiuentionibus gloriantes· corripere consueuit preclarissimus sacre theologie ꝓfessor· meus ⁊ preceptor et predecessor: M: Joh̄ēs varenacker /dicens nos ordinem rōcinandi peruertere· Quisqꝫ namqꝫ nostrum tacite sic apud se rōcinatus est· Hoc adinuentum ꝑ me sufficiēter ꝑsuasum teneo· aduersatur autē doctrine communi· illam ergo cōsequēs est verā nō esse Monuit potius sic rōcinandum esse· verisimile ē doctrinā cōmunem verā eē· Aduersat^s

autem adinuento p me. consequēs est igitur ipsum sufficienter psuasum non esse. Adiciens ne facile crederemus medijs que contra plurimoꝝ militant sentenciā. nisi prius exactissime diuqꝫ discussa fuerint. ne si post repiantur inualida: necesse sit cum penitudine datā sentēciam retractare/ O prouidā ꝛ sacrā monitōeȝ? que ex humili manauit pectore viri licet acutissimi. de viribꝫ tamē ingenij nō presumētis / Nec miꝝ Nam (ut scribitur prouerbioꝝ xi.o) vbi humilitas ibi sapiēcia/ Huic parēs monitoī me deceptum repperi, nūqꝫ Eam negligens: aliquādo. velut in assertoē illa quā (ypothesibus non sufficiēter discussis) iam memini me nō veritū in publicū protulisse / Aliquas quidē illaꝝ postmodū ppensius discuciens: inualidas repperi. Nam lectis fidedignis autoribꝰ: iam certū teneo cursū annoꝝ citra tpa xpī apud romanos mutatū esse. cuius oppositū in ypothesi quarta supposui/ Postq̄ etiam didici duplicem esse lunam decimāquitā vnā verā quam nosci non contingit nisi p astronomicū calculū. Alterā legalem. que a vera frequenter aberrat. et olim ab hebreis noscebatur ex cursu cicli lūaris eoꝝ. et citra nycenā synodum in eccā dei cognita est ex cursu cicli decēnouēalis: iam certū habeo terciā ypothesi esse multiplicē. eamqꝫ in illo sensu falsam esse. in quo eam prius credidi velut demonstratā Si velut dcām preceptoris mei mōitionem tandem insecutus sum: sic et eam libeat insequi M. pau: Ipsum spero priorībꝫ suis assertioībꝫ desertis: declinaturū ad coēm eccē doctorūqꝫ sentenciam. sicut iam plane cum coī doctrina profiteor xpristum eo die (quo cōceptus ē) crucifixū Nec quis ex me talem exspectet in. M. pau. vborum acrimoniam. quali in quēdā venerabilē sacerdotē vsus est. qui solo (vt arbitror) zelo veteris doctrine nouitatibus illiꝰ ausus est resistere. veritatē eni scrutantes de xpō. et ī scola xpī non decet cōtenciosos esse sꝫ māsuetos / Tantū equidem intendo ut antidotum quo (cum prius simili laborarem morbo) me iam cōualuisse gaudeo: M. pau. (ut caritas poscit (ostendam. quatinꝰ si tandē languere se senserit: eodem ipē sibiipsi medeatur / Nec id illi tantū ostendere conabor. sed et omnibus quos forte labi cōtinget in aliquē errorum (qui plurimi sunt) de tpe dnice passionis / Quid nāqꝫ de hoc tpe credendum sit inquirere temptabo. modūqꝫ tradere. quo aduersantiū obiectioībus probabiliter rnderi possit. ac ostendere quid coꝝ singulis causa fuerit. ne potuerint veritatem attingere / Quatinꝰ (si votis meis ds optimus annuerit) scandalū ex eius eccl'a qd ī ea hactenus nimis īualuit: valeat aboleri Singulos autē qui sequēcia lecturi sunt in duobus exoratos velim. Primū ut ritū mrīs eccl'ie (cui celeberrimi fidei nrē doctores Jheronimꝰ et augustinus astipulātur) mecū tueri conētur/ Alterum ne modū q.o illoꝝ assertiones defendere tēptabo (nisi diligenter eū plegerint. aliūqꝫ probabiliorem protulerint) reprehendant / Rem igitur exordientes aggrediamur

Particio presentis operis

D laudē et gl'aȝ īdiuidue trinitatis Redēptoris nrī ihū xpī Eiꝰqꝫ ītemerate spōse scē mrīs eccē. scrutaturꝰ quid fideliter credēdū sit de tpe dnice passiōis statui volumē biptitū cōscribere Aut si casus dederit: triptitū/ In cꝰ primo tractatu scrutādo conabor īuenire veritatē. tā de āno q̄ die quibꝫ passꝰ est/ In scdo (qꝛ paꝝ ē īuenisse veritatē nisi q.o mō fulciri defendiqꝫ possit cognitū fuerit) tēptabo īuenire modū q.o roborare tueriqꝫ possimꝰ veritatē īuētā/ Et ī tercio/ sique dubia proferri cōtingerit cōa veritatē īuētā ā mod eā defēdēdi: ad illa p mea virili put dominꝰ dederit rndebo. Primꝰ tctatꝰ ī tria diuidit capl'a/ In quoꝝ primo premissꝭ tribus

ypothesibus! inquiretur veritas quo anno etatis sue xpūs passus est/ In scdo quo die kalendarij passus est / Et in tercio qua feria passus est• quaqꝫ resurrexit•

Primum capitulum In quo inquiretur quoto anno etatis sue xpūs passus est et resurrexit continet nouem particulas/

Prima pticula continet ypothesim de anno etatis xpī quo baptisatus est•

Secunda continet ypothesim de anno etatis xpī quo aquam In vinum conuertit

Tercia continet ypothesim quoto paschate post eius baptismū• quotoqꝫ post aque in vinum conuersionem ! crucifixus est/

Quarta continet hanc veritatē •xpūs anno etatis sue xxxiiij.° currente in parascheue pasche crucifixus est•et die tercio resurrexit /

Quinta continet opinionem dicentium xpūm crucifixum anno etatis xxx.° currente vel xxxi.°/anno scilicet xv.° īperij Tiberij cesaris

Sexta continet opinionem dicentiū xpūm crucifixum anno etatis sue xxxij.° currente

Septima continet opinionem dicentiū xpūm crucifixū anno etatis sue xxxiij.° currente

Octaua continet opinionem dicentiū xpūm crucifixum anno etatis sue xxxv.° currente

Nona continet opinionē Magistri pauli assentientis dicte veritati/sed verbo dūtaxat• vt apparet /

Secūdum capitulum In quo inquiritur quo die kalendarij xpūs passus est et quo resurrexit continet nouem pticulas

Prima pticula continet ypothesim de primo die primi mensis lunaris hebreorum Et/ de die vere primationis lune/

Secūda cōtinet ypothesim de ciclo decēnouenali• iuxta cui9 cursū citra nycenā synodū in ecclesia seruata est luna xiiij paschalis /

Tercia continet ypothesim de ciclo luāri hebreorū•ex cui9 cursu cognouerūt oli Iudei suas neomenias•ac lunam xiiij paschalem •

Quarta continet hanc veritatem•xpūs crucifixus est viij.° kl•aprilis •

Quinta continet opinionem dicentium xpūm crucifixum esse x.° kl•aprilis•

Sexta continet opinionem dicentuim xpūm crucifixum vij.° kl• aprilis •

Septima continet opinionem dicentium xpūm crucifixum esse tercio nonas aprlis •

Octaua continet opinionem Magistri pauli dicētis xpūm crucifixū esse xi.° kl•aprilis

Nona continet deductionem qua declaratur calculum astronomicum in quo•M•pau• maxime videtur confidere ! ei potius obesse ꝙ suffragari

Terciū capitulū In quo īquiritur qua feria xpūs passus est•et qua resurrexit! cōtinet octo particulas /

Prima pticula continet ypothesim de sabbato ebdomadali • ꝙ in eo stricti9 ꝙ in alijs festiuitatibꝫ legalibus cessandum erat ab ope seruili •

Secunda cōtinet ypothesim de septimo die ebdomade•ꝙ ab īstitutione primeua īcepit a mane•licet festiuitates legales inceperint a vespera /

Tercia cōtinet ypothesim de hoc q̄ inter diem quo aliquid dicitur tercio die futurum et eundem diem tercium ¦ necesse est vnicum diem mediare ·
Quarta continet hanc veritatem · xp̄us feria sexta crucifixus est · Et vnico die mediante ¦ die dominico resurrexit
Quinta continet opinionem · M pau · qui solus ausus est asserere xp̄m feria secunda crucifixum esse / et duobus diebus mediātibus ¦ feria quīta resurrexisse · Inualidationemq̄ solutionum quibus soluere nititur rationes ex euangelio contra se factas
Sexta continet multiplicem expositionem verbi xpristi de Jona · ac declarationem q̄ idem verbum assertioni M · pau · non suffragetur
Septima continet declarationem q̄ assertioni Magistri pauli non suffragantur · nec verba Judeorum · nec eorum constitutiones quas adducit
Octaua continet solutionem trium rationum / quas · M · pau. adducit In assertionis sue corroborationem

Capitulum primum primi tractatus In quo inquiritur quo anno etatis sue xpristus passus est et resurrexit.

Prima particula continet ypothesim de anno etatis xpristi quo baptisatus est

Cristus anno etatis sue xxxi° currente baptizatus est. Ita senserunt doctores antiqui. Gregorius enim nazanzenus dixit xpristum (cum baptizatus est) fuisse tricenarium. Unde sanctus thomas in glosa continua illius verba recitans ayt. Est ergo considerandum, quis esset qui baptizatus est. a quo. et quando. Et infra, Purgatur ihesus. et tu purgationem contempnis. A iohanne. ac tu in tuum monitorem insurgis. Tricenarius, tu autem docendo seniores lanuginem preuenis. Tricenarium autem non dicimus, nisi qui est annorum triginta. sicut nec centenarium nisi qui est annorum centum. Hinc est ut eusebius premittens in cronicis Abraham cũ esset annorum centum genuit ysaac. Hoc ipsum postea repetendo dicat. Centenarius autem abraham genuit ex libera filium ysaac. Preterea crisostomus idem sensit. Unde omelia undecima super matheum ait sic. Cuius inquies rei gratia post triginta annos cristus venit ad baptisma? Quia scilicet post baptisma istud. legem erat veterem soluturus. Propterea usq; in hanc etatem que omnia capere potest peccata: in legis obseruatione permansit. ne quis eũ diceret legem soluisse. quia eam non valuisset implere Quare glose decreti credendum non est. que distintione. lxxvin. magister. narrat crisostomum dixisse. quod de anno xxx° ihesus non attigerat nisi. xiij. dies dum baptizaretur. Palam enim est ex verbis eius allegatis quod aliter senserit Nec mirum si doctores antiqui in ypothesi predicta consenserint. quoniam ut arbitror deduci potest ex verbis luce. coassumptis tamen duobus que credim9 ex ritu matris ecclesie. puta quod xpristus natus est viij° kalendas ianuarij. Et quod viij° ydus Januarij baptizatus est. Legitur enim luce tercio in textu nostro communi de domino baptizato. Et ipse Jhesus erat incipiens quasi annorum triginta. Et in textu quem exponit Ambrosius sic. Et ipse ihesus erat incipiẽs fere annorum triginta Nulla tamen hinc inde dissonancia. quia per has dictiones quasi. et fere. idem designatur. Quod patet, Nam quod dicitur Johannis. vi°. Discubuerunt viri numero quasi quinq; milia. Hoc idem dicitur luce ix°. Erant fere viri quinq; milia, Fere autem varrone teste dicitur utrinq; Hoc est si certus exprimatur numerus et addatur fere: designatur uel paulo plus, uel paulo minus, Lucas igitur dicens de xpristo baptisato quod erat incipiens fere uel quasi annorum. xxx. nil aliud innuit: quam quod incipiebat habere uel paulo plus uel paulo minus quam annos. xxx. Non habebat autem paulo min9 quam annos xxx ut probabitur. Habuit igitur paulo plus quam annos xxx. Et ita baptisatus est anno etatis sue xxxi° currente, sicut dicit ypothesis Quod baptizatus non sit habens paulo minus quam annos triginta: deducitur sic Nam dato quod sic. hoc utiq; contigisset anno etatis sue xxx°. Sed hoc non. Cum enim eum natum credamus viij° kalendas Januarij: Necesse est eodem die (reuolutis annis xxix) incepisse dictum annũ etatis sue xxx^m Inquo si baptizat9 sit. Cũ enĩ credam9 baptisatũ viij° yd9 Januarij

Consequens erit eum eodem die eiusdē anni baptizatum esse/ Sed hinc usqz diem viij • kl' Januarij proxime sequentem quo die cepit esse annorum xxx• multum temporis interfluxit• annus scilicet integer demptis solis xiij diebus •Quare si dicatur baptisatus anno etatis sue xxx.° necesse est eum multo minus et nō paulo minus habuisse q̄ꝫ annos xxx• qd̄ erat probandum.

Secunda particula continet ypothesim de anno etatis xp̄i quo aquā in vinū cōvertit

Xp̄us anno etatis sue xxxij.° currente aquam in vinum convertit viij.° ydus Januarij • quo die anno priori baptisatus est/ Qꝫ hec duo contigerunt viij.° ydus Januarij attestatur maximus taurinēsis episcopus augustino contemporane9 • Hic enim in sermone de epyphania quam ecclesia celebrat die predicto sic ayt/ Jn hac dilectissimi celebritate(sicut relatu p̄ne traditionis instruimur) multiplici nobis festiuitate letandum est•ferunt enim hodie xp̄m dominum nostrum stella duce a gentibus adoratum• vel inuitatum ad nupcias!aquas in vinum vertisse•vel susceptо a Johanne baptismate consecrasse fluenta Jordanis•Et infra Oportet itaqz nos fratres omni cum deuotione hunc virtutum eius celebrare natalem • Et q̄ꝫ recte tria hec nobis vno acta in die misteria predicantur• qui ineffabilis trinitatis archanum vno dei sub nomine confitemur• Ne quis propter ordinem(quo maximus vtitur) xp̄m putet prius aq̄ꝫ in vinum vertisse q̄ꝫ baptisatus est ! aduertendum/ q̄ꝫ ut in ypothesi prima dictum est xp̄us baptisatus est anno etatis sue xxxi.° / post autē baptisma susceptū statim spiritus expulit eum ī desertum/vbi erat xl•diebus et xl•noctibus sicut scribitur mar•primo• De hinc iteratis vicibus venit ad Johannē/ a quo iam baptisatus fuerat• Perhibuit enim Johannes prima vice testimonium dicens / quia vidi spiritū descēdentē quasi columbam et mansit super eum sicut habetur Johannis primo/Hoc autē indubie contigit/ cum xp̄us baptisatus ascendit de aqua / Deinde vocatus ad nuptias in cana galilee aquā convertit in vinum ut scribitur Johanis secundo Ex hijs apparet xp̄m aquā in vinum vertisse• non anno priori q̄ꝫ baptisatus est/nec anno eodem sed sequenti/ et non alio q̄ꝫ proximo•puta anno etatis sue xxxij.° ut dicit ypothesis /sicut clari9 patebit ex ypothesi subsequenti

Tercia particula cōtinet ypothesim Quoto paschate post eius baptismū quotoqz post aque in vinum conuersionem xp̄us crucifixus est

Xp̄us crucifixus est/ in paschate tercio postq̄ꝫ aquam Jn vinum convertit / et quarto postq̄ꝫ baptisatus est• Prima pars hui9 ypothesis plane conuincitur ex euangelio Johānis/Postq̄ꝫ enim dominus aquam in vinum converterat• sicut scribitur Johannis secundo/cum prope esset pascha iudeoꝝ/ipse iherosolimam ascendit•vbi inueniens in templo vendentes boues et oues/ eos eiecit•Johanne nondum in carcerem misso•sicut patet Johannis tercio•Dehinc Johanne decollato secedens trans mare galilee(cum prope esset pascha dies festus iudeoꝝ) saciauit quinqz milia hominum ex quinqz panibus et duobus piscibus•sicut scribitur Johannis vi.° Et ante sex dies pasche anni sequentis venit bethaniam / ut habetur Johannis duodecimo.

Cum igitur certum sit cū crucifixū esse in pasceue pasche proxime sequētis ¦ ex proces/su clare cōuicitur·q͛ crucifixus est in paschate tercio·postq͛ aquā in vinum conuertit/
Altera ps ypothesis sic ostēditur / Sub āna pōtifice Johēs cepit baptizare·et xp̄us inter alios ab eo baptizatus est sicut patet Luce 3°. / Et sub cayppha pontifice (sicut ex euāgelica constat hystoria) crucifixus est/ In hoꝝ autem pontificū successione vix quadrienium cōplebatur· Refert enim Josephus xviij°. antiquitatū libro·post annam vsq͛ caypham quatuor pontificatus officio pfunctos esse·ita scribens·valerius graccus annam sacerdotio remouēs ¦ ysmaelem pōtificem designauit/ Sed et hunc non multo p9 abiciens ¦ eleazarū anne pōtificis filium sacerdotio surrogauit / Post annū vero eciā hunc arcet officio · et symoni cuidam ministerium pontificatus attribuit · Sed non āplius et ipse q͛ vnius anni spacio eodem perfunctus officio¦iosephum (cui cayphas nomen fuit) accepit successorem / Cum ergo totum tempus ab āna sub quo dominus baptizatus est·vsq͛ ad caypham sub quo in pasceue pasche mortem crucis passus est·quadriennio contineatur ¦ consequens est xp̄istum in paschate quarto postq͛ baptizatus ē¦ crucifixum esse / Ex hac ypothesi sic declarata clare patet xp̄istū anno proximo p9q͛ baptizatus est ¦ aquam in vinum conuertisse·sicut dictum est in ypothesi secunda

Quarta particula continet hanc veritatem xp̄us anno etatis sue xxxiiij°. currente in pasceue pasche crucifixus est · et tercia die resurrexit /

Xpristus anno etatis sue xxxiiij°. currēte in pasceue pasche crucifixus ēst/ Hec veritas clare sequitur ex premissis ypothesibus / Constat enim ex prima q͛ xpristus anno etatis sue xxxi°. currente baptizatus est · non alio die q͛ octauo ydus Januarij · ut patet ex secunda / Hinc autē in paschate quarto crucifixus est·ut dicitur in ypothesi tercia·consequens est ergo eum in paschate crucifixū esse / anno etatis sue xxxiiij°. Aut sic· xpristus anno etatis sue xxxij°. currente aquā in vinum cōuertit · vt patet ex ypothesi secunda · Ac deinde in tercio paschate crucifixus est · vt dicitur in ypothesi tercia · ergo ut prius / Sic sensit et beda vnde libro de temporibus capitulo xlvij°. Habet inquit ni fallor ecclesie fides dominum in carne pauloplus q͛ xxxiij annis usq͛ sue tempora passionis vixisse · quia videlicet ·xxx· annorum fuerit baptizatus · sicut euangelista lucas testatur · Et tres et semis annos post baptisma predicauerit· sicut in euangelio suo iohannes non solum commemorato tercij redeuntis pasche tempore perdocet ¦ Sed et idem in apocalipsi sua · daniel quoq͛ in visionibus prophetice designat / Hec dicens beda innuit tempus predicatiōis xp̄i designari vbi scribitur apocalipsis xij°. Et danielis xij°. de tempore et temporibus et dimidio temporis · q͛ scilicet anno vno et annis duobus ac anno dimidio predicauit /
Subdit insuper beda in confirmationem eiusdem sentencie dicens in hunc modum Sancta siquidem ecclesia romana et apostolica hanc se habere fidem et ipsius testatur indiculis · que suis in cereis annuatim scribere solet · vbi tempus dominice passionis in memoriam populo reuocans ¦ numerum annorum · triginta semper et tribus annis minorē·q͛ dyonisi9 ab ei9 īcarnatiōe ponit¦adnotat/ Qd exēplariter declarās addit

Deniqȝ anno ab eius īcarnatiōe iuxta dyonisium septingentesimo primo. Fratres nr̄i qui tunc fuere rome. hoc modo in natali domini in cereis sancte marie scriptum vidisse et inde descripsisse referebant/a passione dn̄i nr̄i ihū xp̄i anni sunt secenti sexagintanouē Unde peritus supputator facile cognoscet cristum crucifixū esse anno etatis sue xxxiiij.° currēte. Nam anno incarnationis dn̄ice septigētesimoprimo currēte! currere cepit ī natali domini apud scribentes a natiuitate annus septingentesimus secundus A quo numero annoꝝ si substrahantur anni xxxiij integri. quibus dominus vixit in hac vita mortali! remanent dicti secenti sexagintanouē anni a passione dn̄i in quoꝝ primo dominus crucifixus est. viij.° kl'. aprilis/vt inferius ostendetur

Quinta ꝑticula continet opinionē dicentiū xp̄istū crucifixū anno etatis xxx.° vel xxxi.°

Dicte tam patenti veritati non assenserunt Tertullianus Affricanus. Lactantius et orosius qui xp̄istū asserunt passum esse. āno imperij tiberij cesaris xv.° Hoc etenim anno secundum euangeliū luce Jhūs erat incipiens quasi annoꝝ xxx. Quare secundum eos cristus passus est anno etatis sue xxx.° aut potius xxxi.° Tertullianus quidē in libro quē contra iudeos edidit. īter cetera que scribit de ebdomadibus danielis. ita dicit Augusto successit tiberius. et habuit imperium annis xxij mensibus vij. diebus xxviij. Huius xv.° anno imperij patitur cristus. annos habens xxx cum pateretur Sensit idem et affricanus/qui in quīto libro tempoꝝ tractās de dictis ebdomadibus scribit inter alia Permansit regnum macedonū annis ducentis xxx. Atqȝ exinde vsqȝ ad annum xv^m tiberij cesaris quando passus est xp̄us! numerantur anni lx. zc Si quis horum duorum opiniones ad longum legere velit! videat Jheronimum super danielem Eiusdē sentēcie fuit firmianus lactantius qui libro quarto diuinarum īstitutionum capitulo x.° de iudeis loquens. Tethrarcas inquit habuerunt vsqȝ herodem qui fuit sub imperio tiberij cesaris. cuius anno xv.° duobus geminis consulibus ante decimum diem kl'. aprilium! cristum cruci affixerunt Orosius etiam in libro de ormesta mundi. quem scripsit Augustino. idem sensit Scribens enim de tiberio narrat sic Deide anno eiusdem xv.° cum dominus ihesus cristus voluntarie quidem se tradidit passioni. sed impie a iudeis apprehensus et patibulo suspensus est. maximo terre motu ꝑ orbem facto. Eodemqȝ die ad horam diei sextam sol in toto orbe obscuratus est. tetraqȝ nox subito terris obducta. Et sicut scriptum ē primo georgicorum Impiaqȝ eternam timuerunt secula noctem Verum/cum omnes predictos ex premissis plane constet ab euangelij deuiasse veritate! quid queso viros adeo pcelebres in tā perniciosum induxit errorem? Mea sentencia non absqȝ multum appenti motiuo tanti viri seducti sunt/ Nec aliud occurrit q̄ʒ hoc vnum. Senserunt enim cum theophilo cesariensi ac alijs palestine ceterarumqȝ regionum episcopis. cristum resurrexisse octauo kl'. aprilis. vbi signatur g. Legentes igitur in euangelio ꝙ xp̄istus resurrexit prima sabbati hoc est die dominico. consequenter dixerunt annum in quo cristus passus est et resurrexit! habuisse. g. pro littera dominicali. Preterea cum cristus natus credatur. viij. kl'. Januarij die dominico. Eoqȝ die signetur. b! consequenter crediderunt annum ī quo cristus natus est habuisse. b. pro littera dominicali Preterea cum nullus cristum passum putet. Aut ante annum eius. xxx^m. aut post annum eius xxxv^m! eis credibile visum est. ꝙ in aliquo ānorum intermediorum passus sit/Progredientes igitur in ciclo

solari ab anno habente ·b· pro littera dominicali (tali enim āno xpūs nat⁹ creditur) vsqȝ ad annos illos intermedios in quorum aliquo verisimiliter passus est · Nec invenientes aliquē illorum habuisse · g· pro littera dominicali · nisi annū ·xxx^m uel ·xxxi^m (cum crederent annum in quo xpūs passus est et resurrexit pro littera dominicali habuisse ·g ! coacti sūt dicere xpūm passum esse anno etatis sue ·xxx°· uel ·xxxi°· et ita āno tiberij cesaris xv°· Solutionem hui⁹ rationis (que multū rationabilis apparet) inferius require · tractatu secundo particula secunda capituli tercij

Sexta particula continet opinionem dicentium xpūm crucifixum esse anno etatis sue xxxii°· currente

Dicte veritati non assenserunt · Johanes de muris / Rogerus bachō Alijqȝ cum eis asserentes xpūm passum anno etatis xxxii°· currente · Sic enim sensit Johannes de muris in tractatu suo paruo de regulis cōpotistarū ita dicens fuerūt dies vite xpi (ab eius scilicet natiuitate) anni solares ·xxxi·et cētū dies Et rogerus bachon in epistola ad clementem papam quintum Dominus inquit passus est anno xxxiij°· ab eius incarnatione Et seipsum exponens addit · Hoc ē āno xxxij°· secundum veram etatē xpi · Quid hos mouere potuit vt dicte cōtradicerēt veritati que tam patēter et in euāgelio et ī ritu matris ecclesie fundata ē ? Nil aliud existimo q̄ q se (incaute tamen) tam ecclesie q̄ euangelio conformare voluerunt Crediderunt quidem annum incarnationis dominice sp esse in veritate totum quotum eū scribit ecclesia · Cum igitur vniformiter retrocedentes tam in annis incarnationis q̄ in annis magni cicli dyonisij reperirent annum primum incarnationis incidere in ānum secundū eiusdem magni cicli ! cōsequēs putabant xpūm eodem anno secundo incarnatū esse. Indubitatum insuper eis fuit ·quin xpūs eo die resurrexit·ī quo concurrunt luna xvij diesqȝ dominica Eo quidem die fuit luna xvij Nam xpūs agnum paschalem manducauit quando necesse erat occidi pascha ut patet Luce xxij°· Necesse autem erat occidi pascha luna ·xiiij· quare die quarto sequenti (quo resurrexit) necesse fuit lunā esse xvij· Et die dominica dominus resurrexit euidens putabant/Nam in euangelio legit^r resurrexisse prima sabbati· quam nos diem dominicam appellamus / Cum ergo crederent in nullo anno xpūȝ resurrexisse· q̄ in eo cuius vno die mensis paschalis concurrerunt luna xvij· et dies dominica · Nec talem concurrentiam inuenirent in annis· in quoꝝ aliquo xpūs verisimiliter passus est et resurrexit · nisi in anno etatis sue ·xxxij°· nonis aprilis ! Cogebantur dicere xpūm eodem anno passum esse / Fuit quidem eodē anno nonis aprilis dies dominica quoniam eisdem nonis signatur ·d · Et idem annus habuit·d· pro littera dominicali· sicut patet progredienti in dicto magno ciclo dyonisij ab anno eius secundo ī quo xpūm natum crediderunt · vsqȝ ad annum xxxiiij^m eiusdē cicli · qui eciam pro littera dominicali habet ·d· Toto enim illo anno vsqȝ kl' Januarij cucurrit annus etatis xpi xxxij⁹· Qualiter autem astronomi predicti ex eoꝝ tabulis nonis Aprilis eiusdem anni repperērunt lunam decimāseptimam/ostendetur particula septima capituli sequentis

Septima pticula continet opinionem dicentium xpūm crucifixum esse anno etatis sue tricesimotercio currente

Icte veritati non assenserunt Mgr̄ sniaꝝ Marianus scotus / at ceteri cum eis opinantes ·xᵐ· passum anno etatis sue xxxiiij° currente / Scribit enim magister quarto sniaꝝ distinctione ·xliij · tractans de etate resurgentium ī hunc modum · Etas erit illa ad quam Ihūs puenit · scilꝫ iuuentutis ut circa xxx annos · Triginta enim et duorum annorum / et trium mensium erat etas xpristi ī qua mortu⁹ ēst et resurrexit Idem sensit Marianus Nam opinatus est vt patet ex epl̄a rogerij bachon ad clementem papam xpūm natum non esse anno secundo magni cicli dyonisij · sicut putatur a pluribus Sed anno ·xviij cicli decemnouenalis qui est penultimus in dicto magno ciclo · xpūmqꝫ opinatus est passum anno in reuolutione eiusdem magni cicli xxxiiij° sequēti · puta anno eiusdem cicli xiij° qui est bissextilis / et habet ·cb· pro litteris dnicalibus / Cum igitur anni (ex quibus huiusmodi ciclus magn⁹ conflatur) sint anni vsuales romanorū · incipientes kl̄ Januarij · Credaturqꝫ xpūm natū esse viij · earūdē kl̄ ! euidens est eū in primo dictorū xxxiiij annoꝝ vixisse solis ·vij · diebus · Ac in illorum anno vltimo · tot diebus quot sunt a kl̄ Januarij vsqꝫ ad diē sue passionis / Quibus diebus anni vltimi si cōnumerentur septem dies anni primi ! fiunt menses tres / Anni autē intermedij sunt xxxij tātum / Et ita tps quo xpūs secundū marianum vixit a natiuitate vsqꝫ suam passionē ·est āni xxxij· cū tribus mēsib⁹ / Liquet igitur tam magistrum q̄ marianum sensisse ꝙ xpūs anno etatis sue xxxiij° passus est /

Sed cur queso dicte veritati non assenserunt ? Existimo magistrum sniaꝝ absqꝫ profunda rōnum discussione · vulgatam secutum esse compotistarū sniam · et maxime mariani · de quo testatur Sigebertus gemblacensis li° suo de viris illustribus · ꝙ scripsit cronicam a natiuitate xpī vsqꝫ ad annum nati xpi ·M·C·lxxxijᵐ mira subtilitate ostēdens errorem priorum cronographoꝝ · ita ponentium natiuitatem xpi · vt annus passionis eius q̄tum ad rōnem cōpoti non concordet euangelice veritati / Est autē pbabile Mgr̄m illius vidisse cronicam / Cum ex cronicis mathei palmerij magistrū cōstet floruisse decimo anno priusq̄ mariani cronica finiretur Est eciam probabile petrum comestorem qui scripsit historiam scolasticam · et floruit vt patet ex dictis cronicis mathei anno salutis M C lxxxij° vidisse cronicam mariani Et per eam ītellexisse tabulam cōpoti · de qua dicit in historia · ꝙ si diligenter eam reuoluas ! īuenies lunā xxij kalendis aprilis et feriam sextā · ergo precedenti feria sexta fuit luna xv Ex ōnibus eī cōpotistis neminem reperio / iuxta cuius cōpotū fuit dictus cōcursus lune et ferie · preter solum marianum / Sed vnde mariano cōtigit ut non tantū dicte veritati contradiceret sꝫ ⁊ cōpoto mris ecclesie ? Negauit eī xpūm natum esse āno secundo magni cicli dyonisij ī quē tamen ānus primus īcarnationis dnīce incidisse reperitur ab hijs qui in ānis dni computandis ecclesie se conformant / Hoc illi contigisse reor / quoniam tueri conatus est opinionē Iheronimi et Augustini dicentium xpūm passum · viij° kl̄ aprilis · et vi° earundem kl̄ · resurrexisse / Qd̄ putabat nequaq̄ defendi posse · nisi vi° dcāꝝ kl̄ · cōcurrisset dies dnīca ac luna xvij Hanc enim cōcurrētiā ex euangelio credidit fuisse ī die dnīce resurrectionis · vt supius ostensum est Hoc autē marian⁹ perpendens ī nullo xpi natus est anno / xᵐ passum / esse nisi cuius lrā dnīcal̄ fuit ·b· signatur ei ·b· vi° kl̄ · apri̅l̅ Et qui fuit in ciclo xix xiij⁹ quoniam in tali anno / semper occurrit luna xiiij. paschal̄ ix · kl̄ aprilis · et ita luna xvij · vi° earundem kl̄ Videns igitur ꝙ ann⁹ xiij⁹ cicli xix · habens ·b· pro lrā dnīcali saltē in mense paschali primo occurrens in magno ciclo dyonisij est annus xiij⁹ eiusdem cicli / ac deinde occurrens est ānus eius cclx⁹ ! ignorare nō potuit · quin si diceret xpūm natum anno secundo magni cicli dyonisij ! se necessario

cõsequẽter dcũꝝ· ꝙ passus fuiss; vł ãno etatis sue xi. currẽte·uł ·clviij·quoꝝ vtrũq;
cũ absonũ iudicaret ĩ fide:ausus nõ ẽ dicere xpũ; ãno scdo dcĩ magni cicli natũ esse/Ma
luitq; dicere ãnos dnĩ plures esse·q̃ eos scribat eccła /Opinat9 ẽ eciã ꝙ xpũs ãno xiij
magni cicli dyonisij qui fuit xiij9 in ciclo xix · et habuit·b·pro lr̃a dnĩcali :passi9 ẽ· Ac
nat9 ãno ĩ dcõ magno ciclo xxxiij. precedẽti/qui fuit xviij in ciclo xix penultio eiusdẽ
cicli magni habuitq; ·b· pro lr̃a dnĩcali / talis eni ãnus cõgruebat natiuitati dnĩce/ cũ
xpũs nat9 credat' viij kł Januarij die dnĩco·q. die signat' lr̃a·b· Ex hac deductiõe cõ
uictũ puto marianũ ut diceret xpũm passũ ãno etatis sue xxxiij. currẽte/Cui9 solutio
nem inferius reperies /

Octaua pticula cõtinet opinionẽ dicẽtiũ xpũ; crucifixũ eẽ ãno etatis sue xxxv. currẽte

Icte veritati non assensit gerlandus inter cõpotistas famatissimus / qui cum
eius sequacibus opinatus est xpũm passum anno etatis sue xxxv. currente /
Credidit enim (velut colligitur ex epistola rogerij bachon) xpũm natum nõ
anno secundo magni cicli dyonisij sed octauo / Ac passum anno quinto cicli
decemnouenalis tercij ĩ eodem ciclo·Cum igitur annus iste quĩtus in quo scdm gerlan
dum xpũs passus est · sit ab illo anno in quo eum natum credidit xxxvi9 · Constetq; in
primo illoꝝ xxxvi annoꝝ eum vixisse solis·vij·diebus· puta ab viij kł Januarij vsq; fi
nem ãni · ac in residuo primi cicli decemnouenalis xi ãnis · et in toto ciclo decẽnouenali
secundo xix · annis·ac in ciclo decemnouenali tercio quatuor annis integris cum tot die
bus quot sunt a kł Januarij vsq; diem dnĩce passionis : euidens est ꝙ gerlandus sensit
totum tempus quo xpũs ab eius natiuitate vsq; ad mortem crucis vixit : fuisse xxxiiij·
annos ac menses tres aut fere/ Et ita xpũs scdm eum passus est anno etatis sue xxxv
currente / Unde sicut ceteri deuiarunt a veritate per defectum/sic et iste per excessum

Quid igitur eum in talem induxit errorem ? Hoc vnum arbitror · Quia velut legitur
in epistola rogerij ipse tueri studuit opinionem theophili dicentis xpũm viij. kł aprilis
resurrexisse / Quobrem cum cõuĩcatur ex euangelio eo die quo xpũs resurrexit cõcur
risse diem dnĩcam et lunam xvij : consequens putauit/ꝙ in anno passionis dnĩce littera
dnĩcał fuit ·g· Signatur enim ·g· viij kł aprilis · quia ann9 idem fuit quĩtus in ciclo
xix. (Nã in anno tali sp occurrit luna xiiij paschał xi. kł aprił et cõsequẽter luna xvij
viij. earũdẽ kł) Credens ergo ꝙ in nullo ãno xpũs passus est·q̃ in ãno quĩto cicli xix
habẽte ·g·pro lr̃a dnĩcali·vidensq; ꝙ primus talis ãnus occurrẽs ĩ magno ciclo dyoni
sij fuit ann9 quĩtus cicli xix tercij ĩ eodẽ magno ciclo:opinat9 ẽ xpũ; eodẽ ãno passum esse
Cum vero credatur in ãno quo xpũs natus est·b·fuisse lr̃am dnĩcalem (natus est enim
die dnĩco viij. kł ianuarij · vbi ponitur ·b·) necessario putauit xpũm natum esse aliq.
istoꝝ trium annoꝝ habentiũ·b·pro lr̃a dnĩcali.puta vł ãno secũdo magni cicli dyonisij
vel viij. vel xiij. Non autẽ ĩ aliq. extremoꝝ/Si enĩ natus fuiss; ĩ ãno scdo magni cicli
necesse fuisset eum passũ esse anno etatis sue xliij. Et si ĩ ãno xiij eiusdem cicli : necesse
fuisset eum passum esse ãno etatis sue xxx.·quoꝝ neutrũ cõsonũ est euãgelio ·Reliquũ
ergo videtur·ꝙ natus sit ãno viij. magni cicli·ac passus ãno etatis sue xxxv. currẽte
velut gerlandus opinabatur / Licet hec deductio prima facie satis rõnabilis appareat
Eius tamen postea reperies solutionem /

Nona pticula cõtinet opinionẽ M· pau· assẽtiẽtis dcẽ veritati· s; vbo tãtũ ut apparet

Icte veritati magister paulus assentit·sed ut appatet verbo dūtaxat Ait enī
se in calculo suo supposuisse xp̄m passum esse anno etatis sue xxxiiij currēte
In huius cōfirmationē adducit quedam ex verbis bede preallegatis· ymmo
se pollicetur illd ex euāgelica doctrina (vbi opus erit euidētissime probatur
Hec dicens palam assentit dcē veritati Sed ut michi visum est verbotenus tantum
si tamē duo sequētia cōfiteatur·primū ꝙ (sicut habet ritus eccl'e) xp̄us natus est viij.
kł Januarij ubi signatur·b·dieqȝ dn̄ico·sicut non tantū a cōpotistis et astronomis ·sed
etiam ab hystoriographis existimatur Mgr̄ enim in hystoria loquēs de natiuitate dn̄i
Natus est enim inquit nocte dici dn̄ice · Et pro ratione subdit Nā ea die qua dixit Fiat
lux et facta est lux ! visitauit nos oriēs ex alto Idem sensit et vincētius in speculo Hoc
autē admisso! cōsequēs est/annū quo xp̄us natus est habuisse ·b· pro lr̄a dn̄icali/Alter
est ꝙ eccl'a nō errat in annis dn̄i cōputandis / Qd admittens si regrediatur vniformi
ter tam in annis īcarnationis dn̄ice quos scribit eccl'a ꝗ in annis magni cicli dyonisij!
repiet annū īcarnatiōis dn̄i xxxiiijm īcidere in annū eiusdem magni cicli xxxvm· Et est
idem annus in ciclo xix xvi9 / et habet ·c·pro lr̄a dn̄icali Qz autē eodem anno magr̄
paulus senserit dominū passum esse!patet ex assertis ꝑ eum/Asserit enim xp̄m xi. kł
apriliū feria secunda crucifixum esse·quare cū die proximo precedēti ponatur lr̄a·c̄ne
cessariū est diem illum fuisse diem dn̄icum et ita ·c· fuisse lr̄am dn̄icalem eiusdem anni

Preterea cum asserat xp̄m passum xi·kł apriliū · et xp̄us scd̄m euangeliū pridie ꝗ
pateretur manducauit agnum paschalem·quē scd̄m legem manducari non licuit nisi lu
na xiiij primi mensis ad vesperam!palam est ꝙ senserit pridie hoc est xij kł aprilis eius
dem anni fuisse lunā xiiij·ac die xiiij. precedēti qui est viij. ydū marcij fuisse lunam pri
mā ·preponitur autē eidem diei in aureo numero/numerus xvi· Fuit igitur scd̄m eum
idem annus in ciclo xix xvi9 /Quiymmo cū aureus numerus ut subseruit ciclo xix·tpi
bus xp̄i ut plurimū designauerit eo die cui preponitur fuisse cōiunctionē luīariū ! Re
pietur viij. die ydū marcij pro āno dn̄ice passionis fuisse luīariū cōiunctionē Cū itaqȝ
dubium non sit / quin M· paulus crediderit xp̄m passum anno xxxv. dc̄i magni cicli!
dicat velim quo anno eiusdem cicli xp̄m natum putet · an primo an scd̄o · Si primo
qui est bisextilijs habens ·d c· pro litteris dominicalibus!cogetur cōfiteri contra ritū
matris ecclesie aut omnium aut saltem plurium opinionem · xp̄istum natum non esse
viij · kł Januarij die dominico / Si anno secundo · Cum eodem anno vixerit solis
septem diebus Et in anno sue passionis a kł Januarij vsqȝ xi · kł aprilium quo die
secundum eum crucifixus est · Sintqȝ anni intermedij soli xxxij ! clarum ēst ꝙ xp̄ristus
secundum eum vixisset solis annis ·xxxij· et tribus mēnsibus incōpletis ·Quare si hoc
secundum dixerit ! qualiter queso metam redargutionis euadet ? Si primum ! in du
bie metam in opinabilis non euadet / Que ratio ꝗꝗ̄ Magistro paulo meo iudicio sit
insolubilis ! nequaꝗ̄ tamen efficaciter militat contra dictam veritatem · quēadmodū
in sequentibus ostendetur / Hec dicta sint de anno dominice passionis Deinceps de
die quo xp̄ristus passus est videamus /

Capitulum secundū in quo inquiritur quo die kalendarij xpūs passus est et resurrexit
Prima particula continet ypothesim de primo die mensis primi hebreorum. Et de die vere primationis lune.

una dicitur et est vere prima a vespera post illius incēsionem proxima vsq3 vesperā diei sequentis Mensisq3 primus hebreorum est cuius luna decimaquinta proxime sequitur equinoctiū vernale. Sic beda sensit. Dicit enim de luna prima libro de tēporibus caplo. xliij. Si eā paulo ante vespaz accendi contigerit: mox sole occidente primā cōputari et esse necesse ē. Sin aūt post occubitū solis accēdatur. eciā si. xxiij. horas post occasū solis accensa suppleuerit: Illam quā occidete sole habuerit vsq3 aliū ei9 occasum retinere debet etatē. Intelligit aūt beda p accēsionē lune nil aliud q̄ illius cū sole cōiunctionē. Nam paulo post subdit. Sepe nāq3 euenit maxime (luna posita in ariete) vna eadēq3 die illam mane sil' ꝛ vespere cerni motu videlz accensionis circa meridiē facto. Quoniā enim nō contingit eadē die lunā veterē mane videri et nouam in vespere nisi circa meridiē sit coniūctio luīariū: liquet huiusmodi cōiunctionē ab accensione lune nō differre. Ex premissis pz diē primationis quo scilz luna prima dicitur sp proxime sequi diē in quo fuit coniūctio lūinariū. Quod attendens iohānes de muris postq̄ in tractatu suo de regulis cōpotistarū dixerat se ex tabulis astronomicis reperisse pro anno etatis domini. xxxij. coniūctionē solis et lune xix die martij: subdit q dies sequens puta. xx. martij fuit dies primatiōis lune. Quod si eciā magister paulus attendisset: nūq̄ dixisset hoc anno qui est ab incarnatiōe domini. M. cccc. lxxxvij. in ecclesia dei pascha celebratū fuisse luna. xxv. Fuit enī hoc āno cōiūctio lūinariū secundū eorū motum medium ad meridianū romanū. xij. martij cōpleta p9 meridiem horis. xij. et minutis. xxvij. aut quod idem est tercio ydus martij hora prīa currente post mediū noctis, quare secundum prenarrata in proxima sequenti vespera luna cepit dici vere prima. continueq3 dicebatur prima vsq3 vesperam diei sequentis qui fuit pridie ydus martij. Hinc computando vsq3 diem. viij. ydus aprilis quādo pascha hoc anno celebratū est: reperitur eodem die fuisse lunā vere. xxiiij. nō. xxv sicut M paulus in epistola sua frequenter asseuerat. De primo mense hebreorū ita dicit beda eodē libro caplo. xi. Primū mensem nouorū qui pasche cerimonijs sacratus est: recti9 aprili deputant quia semper in illo vel incipit vel desinit vel in illo includitur ea dūtaxat regula. vt que. xv. post equinoctiū luna extiterit: primū sequentis anni mēsem faciat que vero antea: nouissimū precedentis.

Secunda particula continet ypothesym de ciclo decēnouenali iuxta cui9 cursum citra nycenam synodum seruata est luna. xiiij. paschalis.

iclus decēnouenalis ex cuius reuolutione fideles inueniunt lunā. xiiij. primi mensis in nycena synodo canonizatus est. De hoc ciclo sic dicit Cirillus alexandrinus in epla ad sinodum cartaginēn Scrutemini diligenter q ordinauit synodus nycena lunas xiiij. annoꝝ p decēnouenalē ciclū. vt non fallamur in

primi mensis et celebremus pascha in sequenti dominico. Et potherius in epistola ad leonem papā. Sācti̇ssimi patres nostri ciclū decēnouenalē certius affigentes. quē violari impossibile est. velut crepidinē ac fundamentū et regulā. hunc eundē. xix. compotū statuerunt/non iuxta iudeorū indoctas ineptasqȝ actiones/sed scdm gratiā spūs sancti in reuolutione decēnouenalis cicli. xiiij. lunas paschales ānotarunt. Pro premissorū ampliori declaratione tria notanda sunt. Primū ꝙ sicut scribitur in croīcis eusebij anno quarto victoris pape. orta questione an secūdū legem moysi decimaquarta die primi mensis seruādū eēt pascha. Victor ipse plurimiqȝ ecclesiaꝝ pastores/quid eis probabile visum fuerit ediderūt. Habetur aūt cōstitutio victoris/de cōsecratiōe distinc. iij sub hac forma. Celebritatē sancti pasche die dominica agi debere/et predecessores nostri iam statuerunt pius scilȝ et eleutherius. Et infra a. xiiij. luna primi mensis vsqȝ ad xxi. eiusdē mensis eadem festiuitas celebretur. Alterū est ꝙ ad inueniēdū lunā. xiiij paschalem / non quidem precise sed absqȝ errore notabili qui facile posset a vulgo percipi. eusebius cesariēsis edidit dictū ciclū decēnouēnalē qui. xix. ānis circūuoluitur. Vnd et ei subseruiūt nūeri. xix. alij ab aureo nūero kalēdarijs quibusdā a. xij. kalendas aprilis vsqȝ diem. xiiij. kal. mayarū prenotati/quilibet aūt huiusmodi nūerorū denotat eo die cui preponitur reperiendā esse lunā. xiiij. paschalē illius anni qui in ciclo decēnouenali ab eodē nūero denōinatur Terciū est ꝙ per ciclū decēnouenalē nō semp (etiā tunc) cū recenter editus est/demonstrabatur lūa vere. xiiij. ymmo nūq̄ post lapsum certorū ānoꝝ. Sunt enim in mense paschali dies aliqui quibus nullus prenotatur nūerus lunā. xiiij. representans. Attamē nō longe post cicli decēnouenalis editionē indubie contigit aliquādo in eisdē diebus lunā esse vere. xiiij. quare tūc tpis nō semper ciclus decēnouenalis lunā vere. xiiij. representabat. Sicut etiā dicunt domin9 Petrus cameracēsis et dominus Nycola9 de cusa in tractatibus quos ediderūt pro reformatione kalendarij astronomice comptū est in annis. ccc. iiij. primationes lune ad vnū fere diem anteriorari/quare necesse est in totidē annis anteriorari similiter lunas vere. xiiij. Ita ꝙ quo die ciclus decēnouenalis ostendit lunā esse. xiiij/eo die tot annis effluxis luna fuit vere. xv Et effluxo duplo tempore/fuit vere. xvi. et sic consequēter. Insuper cōperiūt astronomi in annis fere centū et. xxxiiij. equinoctiū ad vnū fere diē anteriorari. Vnde fit vt equinoctiū vernale quod patres tempore nycene synodi reppererūt. xij. kalendas aprilis/nunc tpis experiatur. v. ydus martij/si saltē vt plures existimant equinoctiū vernale contingat sole secundū verū eius motū signū arietis ingrediente q̄obrem contingit vt ecclesia celebret aliquando pascha nō in mense primo/cuius scilicet luna. xv. proxime sequitur equinoctiū vernale/sed in mense secundo/maxime si sit annus in ciclo decēnouenali tercius. xi. aut. xix. Decretum ergo patrū de pascha celebrando luna. xiiij. primi mēsis/intelligendū est/non de luna vere. xiiij. sed de luna. xiiij. legali/dicta sic a lege data fidelibus/vt iuxta cursum cicli decēnouenalis pascha celebrent / donec ad id eis alia lex ab ecclesia statuatur. Nec idem decretū intelligendū est de mense vere primo/sed de mēse primo legali/cuius scilicet luna. xv. quā ostendit ciclus decēnouenalis proxime sequitur diem illum kalendarij in quo fuit equinoctium vernale dum lex data est de pascha celebrando. Tunc enim fuit idem equinoctium. xij. kalendas aprilis/vbi quasi quadā iuris fictione hactenus seruatum est et seruabitur donec aliter ordinet ecclesia. Nec inexpediens esset meo iudicio ordinationem talem vlterius non differri. Siquidē kalendarium nostrum ad eum statum quo fuit tempore nyceni consilij/reductum fuerit (quod facillime fieri posset veluti alias ostendam) omniū illorum consuerentur ora qui nobis

improperāt quasi festiuitatē paschalem contra decreta patrum obseruemus.

Tercia particula continet prothesim de ciclo lunari ex cuius cursu cognouerūt olim iudei suas neomenias.

Ciclus lunaris hebreorum/ex cuius olim circūuolutione nouerant primati/
ones lune suasq3 neomenias/a dauid rege videtur institutus. De hoc ciclo
Rogerius bachon in epistola ad clementē papam quintum ita dicit. Sicut
nos vtimur ciclo decēnouenali sic hebrei ciclo lunari Cuius annus primus
incipit in anno nostro quarto. Unde dicit illos errare qui posuerunt hebreos non vti
ciclo. habent enim embolismos in suo ciclo/sicut et nos in nostro. ymmo nos habuimus
ab eis. Huic consonat ꝙ secundū compotistas xpūs natus dicitur anno cicli decēnoue
nalis secundo/et lunaris. xviij. cicli inquā lunaris hebreorū. Sed vnde queso prouenit
hec differens eiusdē anni nūeralis denōinatio. vt quem nos primū/hebrei quartū appel
lent. Pro cuius dilucidatione in primis notandū estꝙ aureus nūerus qui principaliter
ciclo lunari subseruit: primo prenotatus ēst/non nostro/sed egiptiorū3 kalendario. qd
initiatur quarto kalendas septembris. quo die beda libro de temporibus dicit illorū au
nū initiari. Eidem autem diei nec in vno nec in alio kalēdario aliquis prescribitur nūe
rus. Sed diei precedenti in vtroq3 prenotatur nūerus. xix. diei vero sequēti in illorum
kalendarijs prenotatur nouenarius/et in nostro octonarius. Et sic consequēter vsq3
kal' ianuarij: aureus illorum nūerus/nostrū excedit in vnitate. Que ōnia cum opus fu
erit: luculenter spero posse demonstrare. Nec iulius cesar(a quo constat nostrū kalē
darium institutum esse)eidem aureū nūerū prescripsit. licet id plures existiment/ymmo
non prius illi prescriptus est/quā anno decimo imperij cesaris augusti. quod nobis īuēs
eusebius cesariensis scribit in cronicis anno illo augusti secundū romanos cursum lu/
ne inuentū esse. forsan ex suggestione herodis ascolonite. aut alicuius eorū qui secum ro
mā venerant. vt enim scribitur in eisdem cronicis/anno predicto augusti. herodes a ro
manis iudeorū suscepit principatū. Uerisimile quidem est iudeos ad inueniendu3 initia
suorū mensium lunariū: prius vsos fuisse ciclo lunari/aureoq3 nūero eidem ciclo deser
uiente. Est preterea notandū ꝙ iosepho teste primo libro antiquitatū capl'o. viij. abra
ham dimisit chaldeam cū septuaginta et quinq3 esset annorū/ deo iubēte vt migraret in
chananeā. Ueniens ergo primo regnauit in damasco. Et post non multu3 temporis ex
urgens etiam de hac regiōe/terram que tunc chananea nunc vero iudea dicitur: habita
uit. Fame vero posteris temporibus apprehendente chananeam. egiptios viuere felici
ter audiens: ad eos profectus est. Et infra. Erat autem abraham in eorum āmiratione
tanquā vir sapiens atq3 paratus ad satisfaciendum atq3 loquendum quodcūq3 docere ni
teretur. Arismeticam quoq3 illis contulit/et que de astrologia sunt ipse contradidit.
Nam ante aduentum eius in egiptum/ hec egiptij penitus ignorarunt. hec(que a iose
pho scripta sunt)consonant eis que scribuntur genesis. xij. Ex hijs igitur conijcio ka/
lendarium aureumq3 numerum eidem prescriptum egiptijs traditum ab abraham. cu3
tempore dicte famis ad eos transmigrasset. Nec huic parum cōiecture affert roboris/
ꝙ anno etatis abrahe. lxxxij. quo verisimiliter descendit in egiptum. Reperitur ex

astronomico calculo fuisse media coniunctio luminarium singulis illorum dierum qui bus in egiptiorum kalendario prenotatur vnitas·aut saltem in die proximo·Et in an no sequenti quibus prenotatur binarius·et in anno deinde sequenti quibus ternarius· et sic deinceps saltem ad annos multos:non incredibile videtur egiptijs ab abraham traditum esse tam illorum kalendarium q̄ aureum numerum illi prenotatū·ciclūq3 lu narem cui temporibus illis idem numerus subseruiuit·Arbitror autem ex cursu dicti cicli lunaris egiptiorum filios israel nouisse lunam·xiiij·primi mensis·ad cuius vespe ram eis preceptum est/vt immolarent agnum paschalem pridie q̄ egiptum exirent·qd contigit anno abrahe quingentesimo/vt colligitur ex cronicis eusebij cesariēsis. No tandum est preterea q ex aureo numero ac ciclo lunari quos abraham egiptijs tra didit:cognosci poterant ad annos plures medie coniunctiones luminarium.non tamen precise sicut ex tabulis astronomicis sed iuxta propinquā existimationem/et absq3 er rore qui poterat a vulgo deprehendi. Elapsis autem nongentis·xij.annis idem ciclus palam aberrauit ad diem terciū vel plus.Nec mirum.nam sicut primationes lune(vt in particula precedenti dictum est) in annis tricentis quatuor anticipantur ad vnum diem:ita et luminarium coniūctiones.vnde triplicato tempore/necesse est huiusmōi cō iunctiones ad minus ad dies tres anticipari· Cum ergo constet ex decadibus (quas eusebius suis cronicis prenotat)annū vndecimū regni salomonis fuisse nongentesimū nonagesimū primū ab abraham.et ita nongentesimū decimū ab anno abrahe octuage simosecundo·quo(velut opinor)ille tradidit egiptijs ciclum lunarem:euidens est eun dem ciclum tunc ad dies tres aberrasse·Fuit enim dictus annus salomonis in eodem ci clo decim9septim9/quoniam predicto numero nongentorū decem annorū diuiso p ·xix reiectisq3 singulis annis·xix:supersunt anni·xvij.Qui numerus insinuauit eodem anno coniunctionem solis et lune aut potius lune primationem fuisse vicesimoseptimo die ianuarij.cui diei prenotatur numerus.xvij·Attamen anno eodem ex astronomico cal culo reperitur prius fuisse coniunctio puta die vicesimatercia ianuarij completa·xx· horis post meridiem.Quoniam igitur error cicli lunaris egiptiorum tunc non astro nomis tantum/sed et vulgo cognitus fuit:congruū erat vt iudeis nouus ciclus lunaris (quo scirent neomenias suorum mensium) traderetur. quod actum est non abradendo numerū aureum priorem/et kalendarijs alium prescribendo:sed annum illum qui pri us dictus est decimusseptim9 in ciclo veteri. denominando primū in ciclo nouo/eo q diei vicesimetercie ianuarij(qua reperta est media coniunctio luminariū)prenotatur vnitas. Si queras quis fuerit autor huius noui cicli?Estimo q dauid rex quoniam de eo scribitur ecclesiastici.xlvij·dedit in celebrationib9 decus et ornauit tempora &c· Cum enim dauid senex esset et plenus dierum constituit salomonem filium suum super israel vt habetur primi paral.xxiij. Vbi consequenter subditur qualiter dauid auxit numerū ministrantiū in templo/descripsitq3 salomoni modum quo templum edificaret Hec faciens dedit in celebrationibus decus. Et quomodo pulcrius potuisset ornare tempora q̄ tradendo ciclum lunarem per quem nosci possent neomenie mensiū/dierq3 singularum festiuitatum legalium?Quem ciclum arbitror fuisse ciclum lunarem hebre orum.qui licet ab initio precise vel quasi representaret coniunctiones luminariū:lap su tamen temporis tandem aberrauit sicut de ciclo lunari egiptiorū statim dictū est·

Cum autem per romanos pontifices Pium Eleutherium et Victorem statutū esset pascha non alio die celebrandū esse/ q̄ dominico proximo post lunam decimāquartā

primi mensis. Nec patribus videretur pro pascha seruando querendam esse lunam de
cimāquartam ex ciclo lunari hebreorum quem perpenderant aberrasse ad diem quar
tum. preterierant enim ab illius institutione anni circiter mille ducenti. non habentes
ergo ciclum alium: cōmiserunt vt beda scribit libro te temporibus antistiti alexandrino
(viguit enim apud egiptios supputationis peritia) quatinus pontifici sedis apostoli
ce annūcians per eum ceteris ecclesiarū prelatis diem paschalis festiuitatis indicaret.
Tandem inuento ciclo decemnouenali ab eusebio cesariensi comprobatoqꝫ per nycenā
synodū: de post in ecclesia dei ex eodem ciclo vsqꝫ in diem presentem computatur luna
xiiij. post quam die dominico proximo pascha celebrandū est. Vt ea que dicta sunt in
notescant clarius accipiatur annus septimus marcelliani pape qui fuit ab incarnatio-
ne dominica tricentesimus quartus. et vndecimus ante coronationē siluestri pape. sub
quo nycena synodus seruata est. hunc annū profecto diligens supputator reperiet ex
decadibus quas eusebius cronicis suis prescribit fuisse. M. ccc. xxviij. ab āno vndecimo
regni salomonis qui fuit primus in ciclo lunari hebreorum. Quo numero annorꝫ per
xix. diuiso. reiectisqꝫ singulis annis. xix: remanent anni. xvij. Fuit igitur dictus annus ī
eodem ciclo decimꝰseptimꝰ. Et aureus numerus. xvij. qui prenotatur. xxvij. die ianua
rij: designauit in eo fuisse coniunctionem solis et lune aut potius lune primationeꝫ. Cal
culus autem astronomicus monstrat eodem anno prius fuisse mediam coniūctioneꝫ vt-
pote. xxiij. die ianuarij completa horis. x. post meridiem. Quod forte perpendens euse
bius qui tunc floruit in ecclesia: ciclum lunarem nouū (quem nos decemnouenaleꝫ voca
mus) adinuenit annū illum denominās primū in suo ciclo quem hebrei dicebant in eorꝫ
ciclo decimūseptimū errantes quidem in obseruatione sui paschatis a luna. xiiij. pri-
mi mensis. non minus q̄ nos temporibꝰ istis erremus. Indecens est ergo iudeos mo
dernos nos criminari. quasi non rite nostram seruantes festiuitatem paschalem. cum
constet patres eorum olim non minus q̄ nos errasse. Vnde protherius alexandrinus
epūs ī epl'a ad leonem papam. Iudei īquit ignorantes dominū: tempus quoqꝫ pasche
ignorant. Insuper pro solutione dubij quod mouet iohānes de muris in tractatu suo
de regulis compotistarum: An scilicet aureus numerus coniunctionem luminariū re-
presentet an lune primationē? Notandū est ꝙ quātū proposito sufficit. duplex reperitur
mensis lunaris. vnus artificialis alter vulgaris. Initiū mensis artificialis ex tabulis
tantum astronomicis cognosci potest. Sunt autem huiusmodi menses artificiales ī du
plici differentia/ quidam incipiunt simul cum media coniūctione luminariū et in illorū
proxima sequenti coniūctione terminantur. Huiusmodi menses omnes sunt equales in
tempore. continent enim singuli secundum hebreos dies. xxix. horas. xij. et puncta sep-
tingenta nonaginta tria/ facientia. xliiij. minuta tria secunda et. xx. tercia. Secundum
alphonsum vero continent totidem dies/ horas/ minuta/ et secunda/ sed duo tantū tercia
cum alijs tamen fractionibus que nequaq̄ ascendunt ad vnū tercium. Alij menses ar
tificiales incipiunt a vera primatione lune: ⁊ ī proxima eius sequēti primatione termi
nātur. Et quoniam luna incipit dici vere prima in vespera diei in qua luminaria fue
runt coniuncta: necesse est huiusmodi menses regulariter esse inequales in numero die
rum. interpolatim scilicet vnū. xxx. dierum. et alterum. xxix. Menses vulgares incepe
runt apud egiptios et hebreos ⁊ iam incipiunt apud xpristianos. non vt monstrat cal
culus astronomicus ex tabulis: sed vt monstrat calculus compotisticꝰ ex aureo nume
ro kalendarijs prescripto. qui simplicibus datus est vt cognoscere possint lune prima-

tiones· non secundum precisionem sȝ secundum ppinquam existimationem . nec in per/petuum. sed ad tempus . nisi forte (cum talem ciclum notabiliter aberrare cōtigerit ! alius nouus veteri relicto (sicut statim dictum est) substituatur/ Patet ex hijs aureū numerum principaliter prenotatum esse kalendarijs ppter siplicìores qui artis astronomice piti non sunt ad cognoscendas quod rudi modo lune primatioēs icidenter tamē etiam insinuat mediam coniūctionem luminarium illi diei vicinam esse cui numerus āni prenotatur quoniā lune primatio diem coniūctionis inseparabiliter cōcomitatur Hijs imorari libuit tum quia propter eorum ignorantiam opinor plures loquentium de tpe dnice passionis in errorem seductos esse · tum quia eorum noticia non parum conferet ad conficiendum (si sciſſimo dnō nrō placuerit) nouum ciclum xix · per quem reperiri possit luna xiiij· post quam pascha seruandum erit· non minus precise q̄ tempore nyceni concilij per ciclum xix nunc currentem/

Particula quarta continet hanc veritatem· xpūs octauo kalēdas aprilis crucifixus est·

Xpristus viij. kal aprilis crucifixus est et vi. earundē kl· resurrexit Hāc veritatem fideliter credendam puto luculenter demonstrari posse · partim ex serie textus euangelici · partim ex calculo non astronomico · sȝ quo consueuerūt vti compotiste Xpūs enim ut ipē met testatur mathei v. Non venit soluere legem /Lex aūt exo · xij· precepit agnum paschalē manducandum esse luna xiiij primi mensis ad vesperam Sic ergo xpūs agnum paschalem cum discipulis māducauit · Nec vno die preuenit ut a grecis asseritur Nam lucas capitulo suo xxij. venit inquit dies festus asimorum i quo necesse erat (secundū legē scilicet) occidi pascha · Ubi paulo post subdit · Et facta hora discubuit / et xij · discipuli cum eo ·et ait illis · Desiderio desideraui hoc pascha manducare vobiscum ꝛc Manducauit ergo cristus pascha luna xiiij · primi mensis · non quidem luna vere xiiij / de qua dictum est in prima particula Sed luna xiiij legali . quam iudei temporibus xpri seruabant iuxta cursum cicli lunaris eis a dō traditi · vt ostensum est in tercia particula · queadmodum etiam nos seruamus lunā xiiij paschalem iuxta cursum cicli decemnouenalis quem inuenit eusebius cesariensis · ac patres in nycena synodo congregati canonisarunt · sicut visum est in tercia particula His ita se habētibus / Cum ānus quo xpūs passus est i ciclo lunari hebreorum fuerit xiij ut statim ostendam ! consequēs est eodem anno lunam secundum cursum eiusdem cicli fuisse primā quinto ydus marcij (cui diei prescribitur in aureo numero numerus decimustercius Et hinc vsqȝ ad diem decimumquartum progrediendo qui est nonus kl. aprilium fuit luna decimaquarta ad cuius vesperam xpūs et reliqui iudei secundum legem manducauerunt pascha Quare cum secundum seriē textus euangelici xpūs in crastino cruci affixus sit ! euidens est eum viij ·kl aprilium crucifixū esse ac tercio die sequenti puta sexto earundē kl · a mortuis resurrexisse · quod dixi fideliter credendum esse Nichil assumptorum scrupulum habet nisi hoc vnum / q̄ ānus quo xpristus passus est fuit in ciclo lunari hebreorum decimustercius Quod sic ostēdetur Nā cōpotiste i hoc cōsentiūt q̄ ān9 prim9 icarnatōis dnice fuit i ciclo luāri xviij Recte quidem· ostensum enim est in tercia particula annum vndecimū regni salomonis fuisse primum in ciclo lunari hebreorum Sed vt patet ex decadibus que prenotantur

cronicis eusebij idē ānus salomonis fuit ab abrahā nōgentesimus nonagesimus primus. Et annus primus incarnationis dominice fuit ab abraham bis M. xv. Ab hoc autem numero annorū si subtrahantur nongenti nonaginta: patet annū primum incarnationis dominice fuisse millesimum quintum et ꝑ consequens xviij in ciclo lunari hebreorū. Si quis eī hunc numerum annorum M. xxv diuidat ꝑ xix singulosqz xix reijciat : superūt tandem anni xviij. Quare secundum regulam cōpotistarum quam tradunt ad inueniendum de quolibet anno quotus est in ciclo lunari primus annus incarnationis dnīce fuit in ciclo lunari hebreorum xviij. Et in eodem ciclo progrediendo reperietur annus xxxiiij sequens in quo xp̄us passus est. fuisse xiij in ciclo lunari hebreorum qd̄ erat probandum Dcē veritati que ex scriptura canoīca et certa supputatione cōpotistica tam luculenter deducta est: non tātum attestatur ritus mrīs ecclesie. sed etiā celebriores eius doctores. Jheronimus eī expresse notat in martirologio xp̄m crucifixū esse viij kal aprilis Et vi. earundē kal. resurrexisse / Et Augus. xviij. de ciuitate dei capitulo vltiō Mortuus inquit est xp̄us duobus genūs consulib9 viij. kal. aprilis et resurrexit die tercio / utpote sexto earundem kal. sicut apl̄i sui sensibus probauerunt Cirillus etiam alexandrinus episcopus in epl̄a ad synodum carthaginēn de xp̄o loquens / ita dicit Eodem die conceptus in vtero est et mortuus in cruce dū in sexta feria mortuus est adam in anima pro peccato in ꝑadiso / et eodem die xp̄us obijt in cruce Nullus autē fidelium dubitat quin xp̄us viij die dictaꝝ kl angelo nunciante conceptus est q̄obrem eodem die ecclesia celebrat festum annunciationis Quoniam autem Cirillus post dcā verba cōcludens epl̄am subdit Respōsū est vt opinor oibz de quibz īterrogastis me. et omnia scripta nycene synodi protuli ꝛc̄ : appet prēs qui congregati fuerant in eadem synodo de die quo xp̄us passus est sic sensisse. sicut Jheronimus et Augustinus Finis non erit si singulos recensere ꝑrexero qui concorditer consentiunt in dictam veritatem

Quinta ꝑticula continet opinionem dicentium xp̄m passum decimo kl aprilis.

Huic tamen tam patenti veritati non assensit theophilus cesariēn qui floruit sub victore papa circiter annum domini ducentesimum Dixit enim xp̄m passū viij. kl aprilis ac vij. earundem kl resurrexisse vnde beda commemorans illi9 sniām li. de tꝑibus capitulo lxvi. (in quo plures incipiūt librum eius secūdum dicit ī hunc modum Sexta die deus aīantia terrestria et ipsum hoiēm formauit adā. de cuius latere dormientis mrēm omniū viuentiū produxit euam. que nunc q̄ntum michi videtur esse credibile : decimus kl aprilium dies appellatur. vnde merito creditur (si non verior vincit snīa) quod beatus theophilus cum ceteris palestine. sed et ꝑmultis aliarum regionum episcopis. de pascha disputans scripsit eodem x. kl aprilium die dominum fuisse crucifixum. Ubi subdit Decebat eī vna eademqz die non solum ebdomadis sed et mensis die. secundum adam pro generis humani salute viuifica morte sopitum de productis a latere suo sacramentis celestibus sponsā sibi scīficare ecclesiam. qua videlicz die primum adam patrem humani generis ipē creauerat. eiqz de latere costam tollens edificauit mulierem. cuius adiutorio genus ꝑpagaret humanum Sensit ergo non tantum theophilus cesariensis sed et plures aliorum ecclesiarum epī. xp̄m. x. kl aprilis crucifixum esse. et ita resurrexisse tercio die sequenti qui est viij earundem kl Eiusdē

sentencie fuit gerlandus inter cōpotistas famatissimus. de quo loquens Rogerius ba-
chon in epistola ad clementem papam quintum, dicit sic / Videns gerlandus dyonisium
non posse saluari nec sequaces eius. Nolens etiam beato Augustino et Jheronimo ad
herere de kalendis passiōis xpi: adhesit beato theophilo / qui fuit vicinus aplis ponēti
q x°. kl' aprilium dominus passus est Idem senserunt et galli ex instructiōe (ut arbi
tror) hyrenei lugdunens epi qui cōtemporaneus erat theophilo / Sic enim legitur in
epistola synodica eiusdem theophili / ut testatur beda libro de tpibus capitulo quadrin
gentesimoseptimo / Galli quacūqz die viij9 kl' aprilium fuisset. quando resurrectio xpri
fuisse tradebatur. pascha semp celebrabant. Cūqz xpūs a mortuis sm euangeliū die ter
cio resurrexerit: euidens est q secundum eos x°. kl' apriliū crucifixus est Ne putetur
gallos pascha seruantes annis singulis viij°. kl' (qualiscūqz fuisset feria) cōtrauenisse
decretis romanoꝝ pontificum. qui statuerunt pascha non nisi die dominico celebrandū
esse: sciendum, q quia scdm hebreos loquētes de annis lunaribus xpūs resurrexit do
minica proxima sequente lunam decimāquartam primi mēsis / Et secundū romanos lo
quentes de annis solaribus xpūs resurrexit (ut saltem galli putarēt q̄diu secuti sunt
dictam opinionē theophili) xxv°. die mensis tercij puta martij: Ideo contigit in memo
riam passionis dominice seruari duplex pascha. vnum iuxta supputationē primam et
sic ordinatum est a romanis pontificibus pascha celebrandum esse non nisi dominico
die proximo post lunam decimamquartam primi mensis hebreorum. Aliud vero iux
ta supputationem secundam. sic galli pascha semper seruauerunt die vicesimaquinta
marcij qui est dies octauus kal' aprilium. Primum pascha est mobl'e. et alterum
fixum in certo die kalendarij puta vicesimoquinto die martij. quod a gallis vocaba
tur pascha annotinum seu anniuersarium / quinymmo puto gallos vtrumqz seruasse
pascha in diebus distinctis. nisi luna decimaquarta paschalis precessisset diem vicesimū
quintum martij. idemqz dies fuisset dies dominicus. In quo casu fuit concurrentia
vtriusqz paschatis in eodem die / Hinc etiam patet gallos non seruasse pascha asia-
norum / qui seruauerunt pascha qualicunqz feria / Galli enim pascha suum annotinum
semper seruauerunt eodem die kalendarij romani puta vicesimoquinto die / qualiscun-
qz tunc occurrisset feria. Asiani vero pascha suum seruauerunt quacunqz feria / qua
repperunt lunam decimamquartam primi mensis hebreorum. occasionem huius ob-
seruationis inde sumentes q Johannes et philippus sic apud eos pascha tenere con-
sueuerant Sed asiani meo iudicio defecerunt. Poterant enim legalia post passio-
nem xpristi ante diuulgationem euangelij obseruari a iudeis ad fidem conuersis spem
in illis non ponentibus. Ne scilicet lex vetus videretur simpliciter reprobanda sicut
ydolatria. sed esset / hoc modo deducenda mater synagoga ad tumulum cum honore
vt vult Augustinus. Sicut ergo paulus vt legitur actuum vicesimoprimo consu-
lente Jacobo intrauit templum et se sanctificauit secundum legem ad purgandum se
de fama / qua predicasse putabatur abolitionem legalium. quasi tunc fuissent morti
fera: sic arbitror Johannem et philippum in asia tenuisse pascha legale in memoriam
transitus filiorum israhel ex egipto versus terram promissionis | post diuulgatum
autem euangelium hoc pascha seruari non licuit / Sed cepit in ecclesia festiuari pas-
cha noue legis et misticum. in memoriam scilicet transitus quo xpristus ex hoc mun-
do mortali per gloriosam resurrectionem transijt ad vitam immortalem. Pascha
enim hebraice phase dicitur. quod sonat transitum. Pascha quidem iudeorum serua

batur luna decimaquarta ad vesperam · quoniam filij israhel nocte sequenti ex egipto
transierunt versus terram eis promissam / Pascha vero nostrum seruatur die domi/
nico post lunam decimamquartam primi mensis quoniam in diluculo eiusdē diei cris/
tus transijt de regione mortis ad vitam īmortalem. Iuxta illud apostoli ad Roma
nos sexto Xpristus resurgens ex mortuis iam non moritur mors illi vltra non do/
minabitur quod enim viuit / viuit deo · eternaliter quidem sicut et deus pater / Ex
hac digressione ad propositum redeundo / liquide patet ex premissis theophilum reli/
quosqꝫ secum sentientes credidisse xpristum decimo kalendaꝝ aprilium crucifixum esse
et octauo earundem kalendarum resurrexisse Verum quid inducere potuit hos pa
tres ecclesie primitiue · vt a tam patenti deuiarent veritate ? Hoc forte quod tangit
beda in verbis eius preallegatis / Si namqꝫ crediderunt mundum creatum decimo
quinto kalendas aprilis / sicut et beda sensisse videtur sexto capitulo libri sui de tempo/
ribus ! consequens est eos credidisse sexto die sequenti puta decimo earundem kalenda
rum · primum hominem adam ex limo formatum esse · Ac ex costa que de illius latere
dum dormiret extracta est ! formatam euam matrem omnium viuentium / vt illi figure
congrueret misterium ! putarunt decimo dictarum kalendarum xpristo in cruce dormi/
ente ! ex eius latere productam esse matrem omnium fidelium ecclesiam. Aut forsan
ex hoc inducti sunt · Nam cum temporibus eorum nondum inuentus esset ciclus decem/
nouenalis ad inueniendum lunam decimamquartam paschalem · ciclus qꝫ lunaris quo
tunc temporis vtebantur iudei . patenter aberraret ! commissum est (sicut supra patuit)
alexandrino episcopo vt intimaret Romano pontifici · ac per eum ceteris fidelibus · diē
festiuitatis paschalis · Attendentes ille theophilus et alij patres ex eadem intimatione
ꝙ in anno qui secundum cursum cicli lunaris hebreorum computabatur decimustertiꝰ
occurrit neomenia primi mensis septimo die martij currente · et ita vndecimo kalen/
das aprilis decimaquarta luna paschalis · cumqꝫ certum eis esset annum quo xpristus
passus est fuisse decimumtercium cicli lunaris hebreorum ! intulerunt / vt opinor eodem
etiam āno fuisse lunā decimamquartam vndecimo kalendas aprilis · sicqꝫ xpristum secū
dum legem eodem die agnum paschalem manducasse · et passum fuisse in crastino / puta
decimo earundem kalendarum · Vt pateat dictam intimationem quam fecit alexan/
drinus episcopus astronomico concordasse calculo ! accipiatur annus incarnationis
dominice ducentesimusquintus / quando victor indubie ecclesie Romane prefuit · Et
theophilus ecclesie cesariensis / Hunc enim annum constat fuisse decimumtercium cicli
lunaris hebreorum et ex tabulis astronomicis in eodem anno reperitur fuisse media
coniunctio luminarium ad meridianum sancte ciuitatis iherusalem die septima martij
completa horis decemetseptem post meridiem · et minutis quadragintaquinqꝫ et per
consequens die martij · octauo currente paulo ante ortum solis quare a vespera proxi
me sequenti vsqꝫ ad vesperam none diei martij / fuit luna vere prima / sicut patet ex
hijs que dicta sunt in prima particula / ac die decimoquarto sequenti qui est vndeci/
mus kalendaꝝ aprilium ! fuit luna vere decimaquarta / Dictarum rationum quibus
motos existimo theophilum / ceterosqꝫ fauentes illius sententie / postea reperies so/
lutiones tractatu secundo particula prima capituli tercij /

Sexta particula continet opinionem dicentium xp̄m crucifixum .vij. kl' aprilis

Icte veritati non adhesit victorius famatissimus calculator quem nōnulli vic-
torinum appellant Nec illius insecutor Reynerus Sic enim scriptum reperio in
quodā tractatu mgrī hermāni de zoest quē edidit ī cōsilio basilien. Quo īquit
die kalēdarij dominus mortē subijt: īuenio diuersas opiniones. Et recitatis
opiōnibꝫ theophili et iheronimi subdit. tercia opinio est q̄ crucifixus est dominus vij.
kal' aprilis/et p consequēs q̄ die v. earūdem kal' resurrexit/creditur enī scdm euāge
liū dominus die tercia resurrexisse. Hanc opiōnū diuersitatē beda tāgens libro de
tpībꝫ caplo lx. dicit sic. Ubi primū dnīce resurrectiōis dies fuerit: varie refertur. Et
quidē ut supra cōmemorauim⁹ quidā viij kl' apriliū ut theophilus Alij .vi. ut iheroni
mus Nonulli vero quītum earūd kl' diē fuisse asseuerāt vt victorius/ Cū causam scru
tarer victoriū vrgentē/vt deserēt opinionē Iheronimi qui vix eū annis quinquaginta
precesserat et nouā studeret inuenire: In primis ppendi victoriū floruisse circiter an
num dnī .cccclxiij. primo sub leone papa/de hinc sub hylario illius successore quoꝝ tpi-
bus suborta est questio de ciclo .xix. an recte representaret lune primationes lunasqꝫ
xiiij. paschales/Causa dubitandi videtur fuisse/Nā post editioēꝫ eiusdem cicli tūc effluxe
rant āni centū et fere quīquaginta/in quot ānis equinoctiū vernale āticipatū erat vno
die et amplius. sicut euidens est ex prenarratis/quare necesse est vt vx etiā lunas .xiiij.
paschales anterioratas esse ymmo leoni pape ob dcām cām visum est aliū instituendum
esse ciclū paschalem. Unde beda libro de tpībꝫ caplo xliij. Liquet inquit quia vetus hec
de etate lune questio est. etiā olim beati leonis pape industria diligēter inquisita/ Nā
(ut paulo post subdit) In huius questionis certamie/idem leo papa āmitente sibi pspo
viro doctissimo ac disertissiō. vincere sedul⁹ instās. vnanimitate eorū qui nycene synodi
decretis īuincibiliter adherebāt: laudabiliter vinci gaudebat/ Qd actū existimo ī calce-
donēn cōcilio sub leone papa celebrato in quo error enticetis dāpnatus est/Interserit
etiā beda ī caplo predicto/q̄ dcā questio hylariū papā post tot nyceni cōcilij tpa. nouū
petere et victoriū paschalē ciclū cōdere psuasit. Quē ꝛ ille cōdidit. Quoniā beda libro
de tpībꝫ recitās que īpante leone gesta sunt: victorius inquit pape hylario scripsit pas
chalē ciclū quīgentoꝝ xxxij ānoꝝ Quot etiā ānos cōtinebat magnus ciclus quē dyonisi
us postea cōfecit/eū incipiens āno īcarnatoīs dnīce. dxxxij. Licꝫ ille alterius esset īstitu
tiōis vt beda dicit xlvij. caplo libri sui de tpībꝫ Licet enim eorū cicli magni in numero
annoꝝ conueniant: differunt tamē Nā hm ciclū dyonisij nūq̄ representatur luna xiiij pas
chal' ante xij diē kl' apriliū Ante quē tamē propter dictam anticipationem equinoctij
vnal' seruari cōtingit iuxta ciclū victorij .xiiij. lunā paschalē Preterea magnus ciclus
dyonisij incipit ab āno bissextili habēte dc. pro lrīs dnīcalibꝫ qui est in ciclo solari non⁹
scdm dyonisiū et xx⁹ scdm gerlādum Sed victorius suū magnū ciclū incepit ab āno coī
habente .f. pro lrā dnīcali ac in ciclo solari primo scdm gerlandū/vtqꝫ suus ciclus con-
grueret tā natiuitati q̄ resurrectioni dnīce: victorius opinatus est xp̄ꝫ natū anno dcī
cicli solaris decimo scdm gerlandū habente .b. pro lrā dnīcali/Apte quidem vt videtur
Nā xp̄us natus creditur die dnīco .viij. kl' Januarij vbi signatur .b. Et hinc āno xxxiiij
sequenti qui est in proximo ciclo solari scdm gerlandum .xv⁹. habetqꝫ .c. pro littera
dominicali: credidit idem victorius xp̄m passum esse et resurrexisse/ Quare quoniam
scdm euām xp̄us prima sabbati (que fuit dies dnīca) resurrexit: cōsequens ei visum ē
dominū v. kl' aprilis resurrexisse. vbi signatur .c. que fuit littera dnīcalis eiusdem anni

Atq; eo magis quoniam idem annus licet esset quintus cicli decennouennalis fuit tamen secundus cicli lunaris hebreorum quo temporibus xpristi iudei (vt verisimile est) vti consueuerant. secundum cursum autem illius cicli eodem ãno fuit neomenia primi mensis quarto ydus marcij. ac die xiiij. sequenti qui est viij kl. aprilis luna decimaquarta ad cuius vesperam xpũs secundum legem agnum paschalem manducauit. Hinc ergo consequens apparet in crastino puta. vij. dictarũ kl. passiõis misteriũ ac de hinc die tercio puta quinto earũdem ka. resurrectionis dominice misteriũ cõpletũ esse sicut sensit victorius Quid ad hanc deductionẽ respondendum sit inferius require tractatu secundo tercia particula capituli tercij /

Septima pticula continet opinionẽ dicentiũ xpristũ crucifixũ eẽ tercio nonas aprilis

Dicte veritati non assenserunt nec rogerus bachõ nec Johẽs de muris. Asseruerunt enim xpũ passum tercio nonas aprilis et eisdem nonis resurrexisse Qd de primo liquet ex eius epl'a ad clementem papam quintũ. Et de altero ex tractatu suo de regulis cõpotistarũ. Ad fulciendum autẽ assertiones suas supposuerũt duo. Primũ qꝫ anno secundo cicli magni dyonisij xpũs incarnatus est. Alterum qꝫ eo die xpũs resurrexit ĩ cuius vno die mensis paschalis cõcurrerũt dies dominicus et luna decimaseptima. Quibus duobus suppositis! consequens crediderunt xpũ passum esse et resurrexisse anno xxxiiij. dicti magni cicli et per consequens anno etatis sue. xxxiij. currẽte sicut in precedenti capitulo particula sexta ostensum est. quia scilꝫ in mẽse paschali eiusdẽ ãni et nullius alterius ĩter ãnum etatis xpi. xxx[us] et. xl[us] fuit dicta cõcurrẽtia nec ĩ alio die eiusdẽ ãni qꝫ nonis aprilis. Fuit enĩ idem ãnus in ciclo solari xiiij scdm dyonisium habens. d. pro lr̃a dñicali cũ ergo nonis aprilis signetur. d patet eodẽ anno nonis aprilis fuisse diẽ dñicum. Qꝫ etiam eisdẽ nonis fuit luna xvij. declarat rogerus bachõ ex oppositiõe luĩariũ. Ait enĩ in dcã eius epl'a qꝫ anno. xxxiij. ab ĩcarnatione scdm ciclum dyonisij fuit oppõ luĩariũ scdm medium motũ ad meridianum ciuitatis nouarie die secunda mensis aprilis cõpleta horis xvij. post meridiem et minutis xvi. quare eadẽ oppõ seu luna xv. fuit die 3º. nonas aprilis. hora ei9 sexta currente. diẽ a vespa more hebreorũ ĩcipiendo. quare 3º. die sequẽti puta nonis aprilis fuit luna xvij. Id ostendit Johẽs de muris ex cõiunctiõe luĩariũ. Ait enĩ in tractatu suo prescripto. qꝫ ãno xpi xxxiij. ab ei9 ĩcarnatiõe currẽte fuit media cõiunctio solis et luẽ xix. die marcij pfecta et xx. die marcij fuit luã vni9 diei pfcã/ et dcã ẽ prima. in qua scdm eos puta cõpotistas debꝫ xv. pro prĩmatoĩs numero collocari. Quare xvij. die sequẽti puta nonis aprilis fuit luna xvij. Ut aũt magis specificetur supputacio Johĩs de muris! sciendũ ẽ qꝫ anno predicto repitur fuisse media cõiunctio luminariũ ad meridianũ scẽ ciuitatis ihrl'm/ xix die marcij cõpleta horis duabus post meridiem et minutis viij. Dicta deductio (licet multũ habeat apparentie) deficit tamen Qualiter autem soluenda sit in sequẽtibus ostendetur tractatu secundo pticula quarta capituli tercij /

Octaua pticula continet opinionem fr̃. pau. dicentis xpũ crucifixum esse xi. kl' aprilis et viij. earũdem kalendarum resurrexisse

Dicte veritati nõ assentit fr̃. pau. ymmo tam ex testimonio doctorũ ecclesie/ qꝫ calculo vt ait certissimo. suadere nititur xpristum passum xi. kal' aprilis

et·viij·earūdem kal·resurrexisse·Profert quidem in testes duos discipulos xpristi the
ophilum et policarpum·Verum cum nec illorū exprimat verba· nec libros in quib9 de
eorū constet intentione:non video quid sibi fidei conferat hec simplex testium nomina;
tio·Profert insuper in testes assertionis sue theophilum cesariensem·et firmianū lac;
tantium·quorum et allegat verba codicesq3 designat·in quibus eos opinioni sue putat
astipulari·His itaq3 parumper diutius īmorandū est·Plane confiteor theophilum cū
illo sensisse quo ad diem resurrectionis dominice·quo ad diez tamen passionis minime·
Sensit quidem theophil9 xpūm·viij·kal aprilis resurrexisse·nec ob aliam causam·q̄
quia credidit eum passum·x·earūdem kal·sicut clare patet supra eodem capitulo par
ticula quinta·Q enim theophilus senserit xpūm passum ·x·kal· apriliū· cōuincitur
non tantū ex verbis bede preallegatis.sed etiam ex causa propter quā illius cōmēdat
sententiam·quoniā secundū eam xpūs eo die crucifixus est quo formatus est Adam·
Secundū bedam enim primus dies seculi fuit·xv·kal apriliū.sicut patz ex libro eius
de temporibus capitulo·vi·Cum ergo sexto die seculi formatus sit Adam (vt legitur
genesis primo)consequens ne est bedam putasse q secundū theophilum xpūs·x.kal z
nō·xi·(vt vult Magister pau·)crucifix9 ē?Hinc perspicuū est mendosum esse libelluz
illum compotisticū rabani in quo magister pau·se dicit ita scriptū repperisse·Theophi
lus cesariensis antiqu9 videlicet vicinus apostolorū temporū doctor in epistola syno
dica quā aduersus eos qui·xiiij·luna cum iudeis pascha celebrant vna cum ceteris pa
lestine episcopis scripsit:ita dicit·Impium enim est. vt passio dominica tanti sacramēti
misteriū foras limitem excludatur·Passus nāq3 est dominus·xi·kal apriliuz· et·viij·
kal apriliū resurrexit·quō tres dies extra terminuz excludentur? Nec miretur quisq̄
si libellum in quo verba theophili sic recitata dicuntur mendosum dixerim · quoniam
beda libro de temporibus capitulo·xlviij· in epistola synodica theophili cesariensis di
cit sic haberi·Impiū non est vt passio dominica tanti sacramenti misterium foras limi
tem excludatur·Passus namq3 est domin9 ab·xi·kal apriliū qua nocte iudeis est tra;
ditus.et·viij·kl apriliū resurrexit·quo modo tres dies foras terminū excludentur·Ec
ce quanta est hinc inde verborum distantia·Quod in computo(vt ait)rabani affirmā
do dicitur Impiū enim est·hoc negando dicitur a beda sic haberi·Impium nō est. Et
quod ibi simpliciter dicitur·Passus namq3 est dominus·xi·kal apriliū· hoc a beda di
citur cum duplici addito·sic·Passus namq3 est dominus ab.xi·kal apriliū · qua nocte
iudeis est traditus·Ex quibus additionibus clare deducitur xpristum nō·xi. kal apri
lium passum esse·sed pati cepisse.dicens enim q xpristus passus est ab·xi.kal aprilium
qua nocte iudeis est traditus:palam īnuit passiōem domini cepisse· xi · kal aprilis ea
nocte qua iudas dominū iudeis tradidit · Cum ergo secūdum seriem textus euāgelici·
dominus die proximo post noctem qua traditus est·mortem crucis sustinuit:euidens ne
est passionem eius consummatam contigisse decimo dictarū kal ? Si forte suboriatur
inter nos contentio·An compotus ille rabani mendosus sit.an textus bede in quo ver
ba theophili(quēadmodū dictū ē)cōscripta repperi·scrutem² quid ī eisdē v̄bis theophi
l9 ītēdebat·Meo quidē iudicio īpugnare voluit opīonem dicētium nō licere solemniter
in ecclesia seruari memoriam dominice passionis ante octauū diem kalendarum apri;
lium.ad quod dicendum forte moti sunt· Nam vt scribit Anatbalius. lxx· interpretes
cum exponerent questiones exodi.dixerunt pascha non prius immolandum esse q̄ trā
sisset equinoctium vernale/quod a pluribus signatur·viij· dictarum kal· de quorum

nūero fuerūt ypocras et ysidor⁹. Cum igitur huiusmodi equinoctiū ab astronomis re putetur quasi limes anni: visum est eis foras id est ante huiusmodi limitem xpūm nec pascha manducasse nec passū esse et per consequens nec memoriā dominice passionis a fidelibus solemniter seruandū esse ante dictū diem in quo limes anni consignatur. Horū opinionem refellens theophilus ait. ympiū id est illicitū non est vt passio domi nica quo ad eius memoriam foras limitem excludatur/id est seruetur ante diem octa uū kal' aprilis in quo signatur dictus limes anni. Et causam assignans subdit. Nam dominus pati cepit ab. xi. earūdem kal. cuius nocte iudeis est traditus. De hinc cōclu dens addit. non quidem interrogando/vt notatur in epistola M. pauli per notā inter rogationis asscriptam/sed asserendo sic quo modo tres dies foras terminū excluden tur/quasi dicat q̄ hoc modo/dato scilicet q̄ xpristus pati cepit ab. xi. kal' aprilis die. tri duo ante. viij. diem earūdem kal' licebit memoriam passionis obseruari. Quis non vi det hunc sensum verbis theophili congruere. prout ea dixeram a beda recitari? Dicat queso M. pau. quem sensū theophilus intenderit in verbis eius/que se dicit in compo to rabani reppperisse. Liquet ne ex hijs theophilū opinioni M. pau. non modo nō attes tari sed aduersari potius? Sicut iam ostensum est eū non sincere sed corrupte verba theophili ad corroborandū assertionem suam protulisse! Sic trūcatim affert verba lactantij. Non enim lactantius tantū asserit xpūm crucifixū fuisse sub tyberio cesare duob⁹ geminis consulibus ante diem decimū kal' aprilis sicut M. pau. allegat. Sed vt supra patuit capitulo primo particula quinta premittit de iudeis loquēs. Habuerūt tetrarchas vsq; herodem/qui fuit sub imperio tyberij cesaris. Cui⁹ anno. xv. duob⁹ geminis consulib⁹ etc. Cur queso M. pau. silentio preterit annū crucifixionis domini ce solū diem exprimens? Ne scilicet min⁹ forte de die credatur lactantio/qui de anno contra euangelicam sensit veritatem. Qualiter enim illi assentiem⁹ dicenti q̄ xpūs an te decimū kal' aprilis crucifix⁹ est/cui nequaq̄ assentire licet dicenti q̄ anno. xv. īperij tiberij cesaris a iudeis cruci affix⁹ est. Ait quidem apostol⁹ ad gal'. v. Modicū fermē tū totam massam corrūpit. Incūbens itaq; dictis verbis lactantij ei similis est qui cō fidit super baculū arūdineū confractum/cui si innixus fuerit homo: intrabit in manū eius et perforabit eam. ysaie. xxxvi.

Nona particula continet deductionem qua declaratur calculum astronomicū Ma gistro Paulo. potius obesse q̄ suffragari.

Consequenter indagandū est an M. paulo certissimus (vt ait) calcul⁹ suffra getur. In hoc profecto prudenter egit. q̄ inquisiturus de die passionis do minice ad calculum se conuertit. Cū enī secundū euangeliū xpūs pass⁹ sit in crastino illius diei in quo necesse erat occidi pascha/quod secundum legem imolandum erat luna. xiiij. primi mensis ad vesperam vt patet exodi. xij. Non contingit autem lunam. xiiij. absq; calculo certe cognosci: bene egit se ad calculum conuertendo. Sed cur calculum illum in quo maxime (vt videtur) confisus est nec expressit in epis tola sua apologetica nec seorsū exigēti aīco manifestare curauit: mirari nō sufficio. Ea ppter sciscitatū ē ab eo qui prim⁹ M. p. calculū docuit. Quā die mēsis paschal' āno etatis

xpristi:xxxiij.currente quo crucifixus creditur? fuit media coniunctio luminarium? Qui respondit ex astronōico calculo eodē ãno huiusmōi cōiūctionē fuisse die·viij·mar tij cōpleta/horis·x·post meridiē/et minutis·lvij·ad lōgitudinē sancte ciuitatis iherusa lem·Verū cū lunā·xiiij·sciri contingit·nō tātum ex astronōico/sed etiam ex cōpotistico calculo/puta l' ex cursu cicli lunaris hebreoꝝ. de quo dictum ē supra eodē capitulo parti cula scđa·vel ex cursu cicli·xix·quo vsq3 in hodiernū diem vtitur ecclesia· Scrutemur quis dictoꝝ calculoꝝ(cu3 M. pau·nullu3 exprimat)eius opinioni suffragetur·Et non calculus astronomicus quē ex eius dudum preceptore didici:ostenditur sic· Dato ꝙ an no crucifixionis domini fuit media cōiunctio luminariū ·viij·die martij cōpleta horis de cem post meridiē et minutis·lvij.cu3 astronomi diē incipiāt in meridie· iudei vero in ves pera:cōsequens ē ꝙ apud iudeos fuit dicta cōiunctio·ix·die martij hora eius·v·fere cō pleta·Quare ad vesperā eiusdē diei(iuxta ea que dicta sunt supra eodē·particula pri ma)luna cepit dici prima·et vsq3 vesperā diei sequentis que fuit decima martij: diceba tur vere prima·quare die·xiiij·sequenti/qui fuit decim9 kal' apriliū fuit luna vere·xiiij Qđ si ita sit vt calculus astronomicus ostendit manifestū ē xpūm die·xi· earundē kal' crucifixum non esse/sicut M pau·opinatur· Nisi forte dixerit calculum olim sui precep toris deficere quod existimare non possum·Aut nisi dominū dixerit luna· xij· pascha manducasse/quod nephandius est errore grecoꝝ scđm quos luna·xiij· pascha mandu cauit· Si forsasse putat assertioni sue fauere calculum cōpotisticu3 hebreoꝝ· per quē illi suas olim neomenias seu lune primatiōes inuenire cōsueuerāt: errat plurimū/nisi opinionē suā deserens cū iheronimo sentiat·Fuit eni anno passiōis dominice· xiij· cicli lunaris hebreoꝝ·cum ergo numer9·xiij·prenotetur diei·xi·martij scđm compotum he breoꝝ:eodē die fuit coꝝ neomenia seu luna prima·et die·xiiij·sequēti qui erat non9 kal' aprilium fuit luna·xiiij·ad cuius vesperā(vt iheronimus opinatus est)dominus agnū paschalē manducauit et in crastiuo puta·viij·earumdē kal' est crucifixus· Non autem die·xi·kal' earumdē vt M pau·asseuerat· Demū videamus si illius opinioni faueat ciclus decēnouenalis ecclesie? Ei pro facto fauere videtur·Nam ānus crucifixiōis do mini fuit·xvi·cicli nostri decēnonenalis·Cum igitur nūerus·xvi·prescribatur diei·viij martij scđm nostrū cōpotum:eo die luna videtur fuisse prima· Ac die·xiiij·sequēti pu ta die·xij·kal' apriliū luna·xiiij· Ad cuius vesperā si dominus māducauerit agnū pas chalem:consequēs est eum in crastiuo qui est·xi·earumdē kal' crucifixum esse sicut M pau.opinatur.Qui si huic inix us fuerit calculo:desipit nimiū.cu3 ciclus decēnouenalis ecclesie longe post tpa xpristi per eusebiū cesariēsem inuēctus sit/ ac de hinc in nycena synodo canonizatus.Cum igitur nullo dictoꝝ calculoꝝ suam fulcire possit sententiā: Aut alium proferat : aut sententiā mutet. Preterea cum lex precipiat vt luna. xiiij. primi mensis ad vesperam immoletur pascha.mensisq3 primus sit cuius luna decima quinta proxime sequitur equinoctium vernale.vt patuit particula prima presentis ca pituli: Iterum opus est astronomico calculo vt sciatur quo die in anno passionis do minice fuit huiusmodi equinoctium.Et quoniam de eo varie sentiunt doctores . aliis dicentibus ꝙ sole intrante signum arietis est equinoctium vt est vulgatior opinio.aliis ꝙ sole existente in octauis partibus arietis vt vult plinius secundus in libro secundo naturalis historie/quemadmodū testatur beda libro de temporibus capitulo·xxx· In terrogatus antiquus ille Magistri pauli preceptor quo die anni illius quo xpristus passus est sol intrauit arietem: Respondit ꝙ.xxi.die martij completa/horis·xxij. post meridiem et minuto vno.hoc est·xi·kal' apriliū non longe ante meridiē.Qđ si ita sit:

eodem die secundũ cõmuniorem opinionẽ fuit equinoctiũ vernale. Et secundũ plinium
biduo post. Non ergo licuit manducari pascha .xij. dictarũ kalendarum. Nam vt beda di
cit libro et cap°lo iam memoratis. Non nostri tantũ temporis sed etiã legalis et moy
saica discernit institutio Non ante transcensum huius equinoctij diem festi paschalis
esse celebrandũ. Si itaqz vt M paulus asserit xp̄us .xi. kalendas aprilis crucifixus ē
fateatur necesse est eum pridie contra legem pascha mãducasse / vtpote ante equinoc
tiũ vernale / ymmo non mense primo sed mense .xij. anni precedentis / quod nũq̄ licuit /
licet vrgente causa aliquãdo licuit mãducari pascha mẽse secũdo / sicut scribitur nũeri
ix. Constat ne rursus ex hoc astronomico calculo xp̄m passum non esse vt dicit M.
pau .xi. kal' aprilis? Et tanta dicta sint q̄ differẽtes fuerũt sentẽtie de die passiõis do
minice / et cui potius ē adherendum. Deinceps inquiretur qua feria dominus mortem
passus est / et qua a mortuis resurrexit.

**Terciũ cap°lm primi tractat9 in q° inquiritur qua feria xp̄us passus ē et qua resur
rexit. Prima particula cõtinet ypothesim de sabbato ebdomadali q2 in eo strictius
q̄ in alijs festiuitatibus legalibus cessandũ erat ab opere seruili.**

SAbbatũ quod hebrei die septĩo ebdomade seruabãt in h° excessit alias festi
uitates legales / q2 in eo nichil operis seruilis qualiscũqz facere licebat. In
alijs vero facere licuit opus pertinẽs ad vescẽdũ. Cũ enĩ domin9 filijs isra
hel mãna datur9 eẽt dixit ad moysen exo .xvi. Egrediatur pp̄ls et colli
gat que sufficiũt p dies singulos. die aũt sexta parẽt qd inferãt / et sit duplũ q̄ colligere
solebãt. Que verba moyses paulo post exponẽs dicit. Hoc est qd locut9 ē domin9 Re
quies sabbati sanctificata ē domino. Cras quodcũqz operandũ ē facite. Et queqz coquẽ
da sunt supple cras puta die sabbati coquite hodie supple puta feria .vi. Et exo .xx.
scribitur. Septĩo die sabbatũ domini dei tui ē / nõ facies õne op9 ĩ eo. Vbi rabbi paul9
ait. Quia etiã illa que necessaria erãt p victu nõ erat licitũ coquere vel pare. Et exo.
.xxxi. sic legitur. Sex dieb9 facietis opus / in die septĩo ē requies sancta domĩo. õnis
qui fecerit op9 ĩ hac die morietur. Vnde de hoĩe qui collegerat ligna die sabbati / domin9
dicit ad moysen nũeri .xv. Moriatur hõ iste. obruat eũ lapidib9 oĩs turba extra castra
Q2 in alijs festiuitatib9 nõ sil'r nec tãto rigore ab õni ope cessandũ erat sic ostẽditur
Inter festiuitates legales nulla videtur solẽnior fuisse q̄ festiuitas paschalis. Sz de
prima die fastiuitatis paschal' et de .vij. que sil'r erãt venerabiles et sancte sic scribitur
exo .xij. Nichil opis facietis ĩ eis / exceptis hijs que ad vescendũ ptinẽt. Talia enĩ ut di
cit rabbi paulus in solẽnitate paschali facerẽ poterãt / ac illa que ad hoc erant necessa
ria / sicut accẽdere ignẽ / findere ligna et sil'ia. sicut etiã dicit sensisse rabbi salomonez.
Excepta tamẽ die sabbati. quia quãdo festũ paschale et dies sabbati cõcurrerunt in
eo nõ licebat ea facerẽ que ad vescẽdũ ptinebãt. Et quãtũ ad hoc sabbatũ ebdomadale
strictI9 seruabatur q̄ alie festiuitates. Ex premissis liquet feriã sextã pprie dici pa
rasceuẽ / a preparandis scil3 cibarijs quib9 vescẽdũ erat ĩ sabbato. Vnde sup illud iohan
nis .xix. Erat aũt parascheue pasche. dicit glo. marginal' que ē augustini. Parasceue
qd ē prepa° est feria sexta / qua prepabãt necessaria sabbato / qua die precepit moyses
duplũ colligere mãna pp̄ter sabbatũ. Et sup illud mar .xv. Quia erat parasceue qd
ē ãte sabbatũ dicit glo. bede. Parasceue grece prepa° latĩe. Hoc noĩe iudei ĩter grecos
morãtes sextã sabbati appellabãt / quia ĩ eo que sabbato erãt necessaria preparabãt.

Secunda particula continet ypothesim de septimo die ebdomade q a primeua institu-
tione incepit a mane.

Dies septimus ebdomade iuxta prime conditionis ordinē apud iudeos a mane
incepit et ad mane terminabatur. Secus erat de eorum festiuitatibus lega
libus quas a vespera seruabant ad vesperā. Tractans enim beda de die libro
de temporibus caplo. v. Diem īquit vulgarem dominus diffiniuit dicēs iohīs
xi°. Nōne. xij. sunt hore diei/ Moyses aūt diem ppriū ita describit. Et factū est inquiens
vespere et mane dies vnus. genes. i°. diem qui dicitur a beda vulgaris nos cōmuniter
artificialem vocamus. Et qui ab eo proprius dicitur: naturalem appellamus. De hoc
ergo die naturali beda prosequens subdit. Quem hebrei/ caldei/ et perse/ sequētes prime
conditionis ordinē: diei cursum a mane vsqz ad mane deducūt/ vmbrarū videlicet tps :
luci supponentes. At contra egiptij ab occasu ad occasum. Porro romani a medio noc
tis in noctis mediū. Vmbri vero et athemenses a meridie ad meridiē suos dies cōputa
re maluerūt. Ex dicta dierū naturaliū diuersitate: aliam in eis sequi diuersitatē neces
se est. Cum enim quisqz dies naturalis diuidatur in diem artificialem et noctem: apud
hebreos dies artificialis noctem precedit. Sed apud egiptios econtra dies noctem
sequitur. Apud romanos nox per diem interrumpitur. medietas enim noctis eorum
diem precedit. et medietas altera diez sequitur. Sed apud athemenses et astronomos
dies per noctem interrūpitur. vna enim medietas diei artificialis ipsorū noctē precedit
et altera noctem comitatur. Ex premissis oritur non irrationabile dubiū. qd beda tā
git libro et caplo preallegatis ita dicens. Merito queritur quare populus israhel qui
diei ordinē iuxta moysi traditionē a mane semper vsqz ad mane seruabat. Festa tamen
omnia sua (sicut nos facimus) vespere incipiens vesperē cōsummarit? dicente legislato
re leuitici. xxiij°. A vespero ad vespm celebrabitis sabbata vestra. Quam questionē licz
insolutam reliquerit: videtur tamen nō inepte sic solui posse. Redemptis filijs israel ex
egiptia seruitute? dominus ordinauit vt festiuitates seruarent diem non suo more īcipi
entes sed egiptiorū. quatinus in eorū festis singlr gratias agerēt ei. qui de iugo talis
seruitutis eos liberare dignatus est. Aut ideo forte. Nā festiuitates legales figure erāt
festiuitatum noui testamēti Primus etenī ordo tpm apud hebreos in quo lux tenebras
precessit: casum hominis a luce gratie in tenebras peccati designauit. Ordo vero tēporū
quē seruauerūt in suis festis postq egiptū egressi sunt : designauit nos in tpe gratie a
peccatorū tenebris ad claritatē regni celestis transferendos. qd et ī nostris festiuitatibus
(in quibus nox diem precedit) designatur Jam enī dicitur illud ad romanos xiij°. Nox
precessit. dies aūt appropinquabit. Et illud ad ephesios v°. Eratis aliquando tenebre
nunc autem lux in domino. Constat ne patēter ex hijs/ q dies hebreorū iuxta primeuū
et proprium eorum morem inceperant a mane. et ī mane finierūt? Licet postea egiptio-
rum more a vespera ad vesperā suas seruarent festiuitates/ Cum itaqz vsi fuerint
duplici genere dierum naturalium. dupliciter eos inchoātes a mane scilicet et a vespe
sicut ostensum est: cōsequens est apud eos duplicem fuisse vesperam Est enim vespera
pars diei extrema. Quare non tantum pars extrema diei naturalis quē inceperūt mo
re egiptiorū occidēte sole/ dicebatur vespera. Sed et pars extrema diei naturalis quē
suo more appente luce solis inceperūt Prima vespera dici potest tenebrescēs et alia
lucescens Illi enim successerant tenebre noctis. Huic vero lux diei De hac vespera non

irrationabiliter possunt intelligi quod scribitur mathei vltimo. vespere autem sabbati que lucessit in prima sabbati venerunt etc. Sabbati inquam ebdomadalis. quod cum iuxta predicta terminetur in mane: manifestum est extremam eius partem seu vesperam simul cum nocte teminari. eique lumen diei subsequentis proxime succedere. quid ergo mirum si de tali vespera dicatur quod est lucescens. De quo nequaquam mirabitur qui legit in catholicon Johannis Januensis vesperam non tantum esse horam inter diem et noctem. sed et horam inter noctem et diem. Quis ergo non videt quod de hac hora vere dicitur quod est lucescens?

Tercia particula continet ypothesim quod inter diem quo aliquid dicitur tercio die futurum et eundem diem tercium necesse est vnicum diem mediare.

Credentem quod xpus die tercia resurrexit: necesse est credere inter diem mortis eius et resurrectionis diem vnicum mediasse. Hec ypothesis consonat modo loquendi apud omnes communiter consueto. Sic (cum in bullis apostolicis scribitur) Datum tercio kl' Januarij. inter diem date et ipsas kl'. intelligitur vnus tantum dies et non plures mediasse. Hunc etiam morem loquendi servant medici qui febricitantem (si affligatur die dominico. Et vno solo die liber evadens iterum affligatur feria tercia: tercianarium appellant. Et medicus hoc previdens prenosticat eundem die tercio rursus affligendum. Si quia duo dies inter eius afflictiones medient: febrem eius non tercianam appellat. sed quartanam. Nec de eo recte prenosticabitur quod die tercio sed quarto rursus affligetur. Et si medicus eidem patienti die dominico consulat vt die tercio fleubothometur: intelligitur consuluisse vt feria tercia. non quarta fleubothometur. quod si duo dies currant priusquam vocet fleubothomum. differatque fleubothomiam ad feriam quartam: culpabitur tanquam neglector dati consilij. Forte quis dicet ypothesim indubitatam esse si intelligatur de die tercio currente. pati tamen manifestam instantiam. si loquamur astronomorum more de die completo. Si enim xpus die tercio completo resurrexerit: evitari non potest. quin inter eius mortem et resurrectionem duo dies integri mediaverint. secundus scilicet post eius mortem. et dies tercius. quo completo dicitur resurrexisse. Hoc non obstante dicendum est ypothesim continere veritatem indubitatam. Aliud enim est dicere simpliciter xpus die tercio resurrexit. Et aliud dicere cum addito xpus die tercio completo resurrexit. Primum evangelio consonat et symbolis fidei. Secundum. illis manifeste repugnat. Pro cuius declaratione notanda est differentia permanentium et successivorum: quam ponit aristotiles tercio phisicorum. permanentia quidem non sunt. nisi deducta fuerint ad esse completum. sicut statua non est. nisi postquam completa fuerit. vnde de permanentibus verum est quod dicitur secundo periarmenias quod fit non est. Secus est de successivis. Sunt enim quamdiu sunt in fieri. dum vero sunt completa: iam non sunt. Cum itaque ad existentiam diei requiratur vt sit in fieri. sicut ad existentiam hominis vt sit vivus: evidens est. quod sicut est oppositio in adiecto si dicatur homo mortuus: ita etiam si dicatur dies completus. Quare sicut peccat penes fallaciam a dicto secundum quid ad dictum simpliciter qui demonstrans cadaver hominis sic arguit. hoc est homo mortuus. ergo est homo. Ita etiam qui sic arguit. xpus die tercio completo resurrexit. ergo die tercio resurrexit. ymmo sicut valet consequentia Hoc cadaver est homo mortuus. ergo non est homo. virtute scilicet huius tacite negative homo mortuus non est homo: Ita valet hec consequentia xpus die tercio completo resurrexit ergo die tercio non resurrexit. Nec mirum Nam hoc idem

necessario fatebitur astronomus loquens de diebus completis. Si enim ex calculo suo cognouerit fore mediam coniunctionem luminarium die tercia Januarij completa horis xxiij post meridiem et minutis lix. Et ei queratur simpliciter qua die Januarij erit talis coniunctio? Respondebit vtique paulo ante meridiem diei quarte.

Quarta particula continet hanc veritatem. xpristus feria sexta passus est et vnico die mediante: die dominico resurrexit.

Xpristus feria sexta passus est. Et solo sabbato mediante die dominico resurrexit. Hec veritas clare deducitur ex serie textus euangelici. xpristus enim passus est die pasceues vt patet luce xxiij. et Johannis xix. Dies autem pasceues est feria sexta. ergo etc. Item xpristus resurrexit dum vespere sabbati (que lucescit in prima sabbati) venit maria magdalena et altera maria videre sepulcrum. vt habetur mathei xxviij. Sed prima sabbati est dies dominica. ergo etc. Huius sententie fuit beda libro de temporibus capitulo xlvij. Qui inquit dominus xv. luna feria vi. crucem ascenderit: Et vna sabbatorum idest die dominica resurrexerit: nulli licet dubitare catholico. Ne legi que agnum paschalem xv. die primi mensis ad vesperam immolari precepit. pariter et euangelio. quod dominum eadem vespera tentum a iudeis et feria vi. crucifixum et sepultum. prima sabbati resurrexisse phibet: videatur incredulus

Idem sensit protherius alexandrinus in epistola ad leonem papam ita dicens. xpristus xiiij. die primi mensis pascha tipicum manducauit. Sequenti vero feria vi. xv. luna cruci pro nobis affectus est. Et vespere lucescente die dominica. luna xvij. resurrexit Cirillus etiam alexandrinus in epistola ad synodum cartaginensem inter cetera sic dicit Feria sexta mortuus est adam in anima pro peccato. Et eodem die obijt xpristus in corpore. Et eximius versificator sedulius in suo paschali quod non parum laudatur in decretis distinctione xv. loquens de dominica resurrectione dicit sic Ceperat interea post tristia sabbata felix irradiare dies. culmen qui nominis alti a domino dominante trahit. primusque videre promeruit nasci mundum. atque resurgere xpristum. Quoniam ergo xpristus feria vi. mortem passus est. et die dominico resurrexit: euidens est inter diem mortis eius et resurrectionis vnicum diem puta sabbatum mediasse Quod et aliunde liquet Predixit enim dominus se die tercio resurrecturum mathei. xvi. xvij. et xx. Quod et cleophas in die resurrectionis attestatus est impletum esse. dicens luce xxiiij. Tercia dies est hodie quod hec facta sunt. quod scilicet summi sacerdotes eum tradiderunt et crucifixerunt etc. Sed vt patet In tercia particula credens xpm resurrexisse die tercia: necessario credit vnum tantummodo diem mediasse. ergo etc. Hoc idem innuit glosa super illud ad Romanos. vi. Scientes quod vetus homo noster simul crucifixus est. ita dicens. Vetustas nostra in duobus consistit in culpa et pena. xpistus autem sua simpla vetustate nostram duplam consumpsit. In sepulcro enim vno die et duabus noctibus quieuit. per vnum diem simpla eius vetustas signatur. per duas noctes: gemina nostra.

Quinta particula continet opinionem M. Pau. qui solus ausus est asserere xpm feria secunda crucifixum esse. et duobus diebus mediantibus feria quinta resurrexisse

icte veritati que tam patenter ex serie textus euangelici deducta est: nullum expio catholicorum contradixisse preter solum. M. Pau. Solus enim

ausus est asserere xpristum feria secunda crucifixum et duobus diebus intermedianti/
bus resurrexisse feria quinta·ymmo theophilus et lactātius quos q̄maxime sue putat
assertioni fauere:ei plane contradicunt Theophilus enim(ut patuit ex verbis bede ca/
pitulo x° pticula v. preallegatis)sensit xpristū x° kl· aprilium passum esse· et resurrexisse
viij· eandem kl·palam est ergo secundum eum vnicum diem·puta ix^m·dictarū kl·īter
diem dñice passionis et resurrectionis mediasse/Et lactantius libro quarto diuinaru;
institutionum capitulo xix° sic ait de xpristo quoniam predixerat se tertia die ab īferis
resurrecturum·metuentes ne a discipulis surrepto et amoto corpore vniuersi resurrex
isse eum crederent · et fieret multo maior in plebe confusio!detraxerunt eum cruci· et
conclusum in monumento firmiter militari custodia circūdederunt·Verum tercio die
ante lucem terremotu facto repente patefactum est sepulcrum/Quibus ex verbis con
stat lactantium secundum euangelium sensisse·q xpristus tercio die resurrexit a mortu
is.Sicq3 q mediauit dies vnicus inter diem mortis eius et resurrectionis· Ne vero
M·paulus euangelio contradicere videretur!rationes factas ex euangelio pro dicta
veritate/per nouas adinuentas distinctiones soluere conatus est.Cum enim sic argui
tur !xpristus die pasceues crucifixus est·ergo feria sexta!negat consequentiā·eā forte
putans peccare penes fallatiam consequentis· arguendo scilicet a positione consequē/
tis ad positionem antecedentis·Nam vt ayt parasceue proprie significat diem prepara
tionis·diriuatum a greco vocabulo qd significat preparare· transumitur autem pro
die veneris·eo q in die veneris cibaria pro sabbato preparari solent ·Vniuersaliter ta
men cuiuslibet festi vigilia ex eadem causa parasceue appellari potest· Hec dicens non
aduertit·qd scribitur·Exo·xij° de die prima et vltiā festiuitatis paschal·Nichil operis
facietis in eis/exceptis hijs que ad vescendum pertinent · Licuit igitur in primo die fes
tiuitatis cibaria preparari ·quare vigilia ipsius nō dicebatur parasceue sicut feria sex/
ta·in qua necesse erat pro sabbato cibaria preparari/sicut visum est supra eodem·par/
ticula prima ·ymmo iudei vtebantur nomine parasceues tāq̄ nomine conuertibili et
adequato ferie sexte·et sic dicta consequentia tenet per locum a nominis interpretati/
one que conuertitur cum interpretato Similiter cum arguitur· xpristus prima sab/
bati resurrexit ergo die dominico· dicit consequentiam non valere/sed etiam peccare
penes fallatiam consequentis· Ait enim sic Sabbatum requiem importat· diriuatu;
ab hebreo vocabulo quod requiescere significat ·transumitur autem ad diem saturni·
qui apud hebreos celebris existit quemlibet etiam diem festum sabbatū appellant ·qua
cumq3 acciderit feria Id numq̄ inficiabor Sed M· pau·videtur non aduertisse· q
licet ōne festum in quo quiescendum erat ab opere sabbatum diceretur!diei tamen sep/
timo ebdomade in quo nichil operis seruilis facere licuit!per anthonomasiā conuenit
nomen sabbati·quod dictum est a quiescendo· ymmo multo potius q̄ alijs festis ī qui/
bus operari licuit ea saltem que ad vescendum pertinebant/ Nec etiam aduertit meo
iudicio · q a sabbato ebdomadali ceteri dies ebdomade nomen sortiuntur · ita q
ipsum proxime sequens!dicitur prima sabbati·Deinde sequens secunda sabbati· et sic
deinceps·sicut vult· Iheronimus in solutione quarte questionis sibi per edibiam pro/
posite, Ait enim vna sabbati dies dominica intelligenda est·quia omnis ebdomada ī
sabbatum·et in primam et secundam·et tertiam·et quartam· et quintam·et sextam sab/
bati diuiditur/ Dies autem · aliud quodcumq3 festum seu sabbatum sequentes! ab illo
nomen non suscipiunt·Cum ergo scriptura sacra mentionem facit de sabbato· prepo/
nens aliquam dictarum dictionum numeralium!accipit restricte sabbatū pro sabbato

ebdomadali. Hic ergo per primam sabbati intelligit diem dominicam. tanq̄ per nomē eius adequatum et conuertibile. In conuertibilibus autem (vt nouerint logici) nunq̄ committitur fallacia consequentis. Forsan ergo. M. pau. dictam distinctionem perpēdens assertioni sue non suffragari: Aliud quesiuit subterfugium dicens xpristum resurrexisse vna sabbatorum idest vno septem dierum festorum paschalium. non specificando de primo nec de secundo. sicut Mar. dicit ca° suo xvi°. Et valde mane vna sabbatorum. Cum obicitur ei ex matheo qui specificat de prima sabbati dicens. Vespere autem sabbati que lucescit in prima sabbati. Respondet q̄ in originali hoc est in greco vnde facta est traductio vulgata (q̄uis matheus in hebreo scripserit) non habetur in prima sabbati. sed in vna sabbatorū. Ait enim sic ī greco scriptum esse. Vespere autē sabbatorum que lucescit in vna sabbatorum. Cum ergo quamlibet diem ebdomade cōtingat esse vnam ymmo etiam primā sabbatorum. idest vij. dierum festorum paschaliū: putat consequens non esse. Si xpristus vna aut prima talium sabbatorum surrexit: ipsum die dominico surrexisse. Confiteor vtiq̄ hāc cōsequētiam (nisi plus addatur) peccare penes fallaciam consequentis. Nichilominus dato q̄ hec sint vt ait verba mathei in originali. Vespere autē sabbatorū que lucescit in vna sabbatorum venit maria &c. ex eis meo iudicio plane sequitur xpristum die dominico resurrexisse. Quod dupliciter ostendo. Primo Nam cum vna vespera/non sit nisi vnius diei vespera: per vesperam sabbatorum non videtur posse intelligi nisi vespera vnius diei. in quo duo sabbata seu festa concurrunt. quod apud hebreos non contingit in ebdomada paschali nisi concurrant dies septimus ebdomade qui apud eos festiuus erat et festiuitas paschalis. Quare si ī tali vespera sabbatorum venientibus ad monumentum maria magdalena et altera maria. eaq̄ illucescente dominus surrexit: consequens est vtiq̄ eum die dominico resurrexisse. Cum indubie dies dominicus proxime sequatur sabbatum ebdomadale. Preterea cum sabbatum ebdomadale in hoc drāt ab alijs festiuitatibus legalibus vt dictum est supra eodem. particula secunda. q̄ eius vespera lucescit superueniente luce diei dominice. Vespere vero festiuitatum aliarum aduenientibus tenebris noctis sequentis tenebrescunt: Quis non videt. quin ex verbis Mathei dicentis (vt. M. paulus allegat) q̄ vespere sabbatorum idest diei in quo duo cocurrunt sabbata illucescente. venerunt mulieres. quando xpristus resurrexit: clare sequatur ipsum resurrexisse die dominico. cuius luce superueniente lucescit vespera sabbati ebdomadalis? Patet igitur per dicta. M. pau. subterfugia: cum in nullo releuari. quin euangelio contradicat.

Sexta particula continet multiplicem sensum verbi xpristi de iona. ac declarationem q̄ idem verbum assertioni magistri pauli non suffragetur.

Consequenter scrutandum est/quid roboris habeant motiua. quibus. M. pau. ad dictam nouitatem inductus est. videtur quidem et autoritatibus inniti. et rationibus. Maxime quidem verbis xpristi dicentis mathei. xij. Sicut fuit ionas in ventre ceti tribus diebus et tribus noctibus: sic erit filius hominis in corde terre tribus diebus et tribus noctibus. Putat quidem hec verba quo ad sensū (quē pre se ferunt) verificari non posse. nisi xpristus omni exclusa synodoche

fuerit in sepulchro tribus diebus et tribus noctibus integris·quot diebus et noctibus integris Jonas fuit in ventre ceti· Sed in primis dicat queso in qua legit hystoria Jonam integris tribus diebus et tribus noctibus in ventre ceti latitasse? Et nullã vt opinor proferre poterit Dicat rursum Si ne legerit apud Crisostomũ ꝙ hoc aduerbium sicut·non semper est nota equalitatis que consistit in ĩdiuisibili·sed aliquãdo nota similitudinis· que non exigit oĩmodam precisionem·Hoc enim secundo modo sicut accipitur quãdo dominus dixit discipulis Johãnis xv° Sicut dilexit me pater·ita et ego diligo vos·quibus vtiqȝ verbis designare noluit equalem oĩno dilectionem patris ad se et sui ad discipulos Dicat igitur dato ꝙ Jonas fuit in corde terre tribus integris diebus et noctibus ! Cur dici non licebit xpm̃ fuisse in corde terre non tanto tempore sed tribus tantum diebus et noctibus per synodochen? Declaret insuper iuxta suã supputationem qui fuerunt tres integri quibus xpũs quieuit in corde terre·si hora·ix diei secundum euangelium expirauit·et in diluculo resurrexit vt vult Augustinꝰ·Licet enim secundum assertionem suam tribus noctibus integris in sepulcro quieuerit·puta nocte ferie secunde·tercie·et quarte·si saltem diluculũ non sit pars noctis sed ps prima diei sequentis ! Non tamen video qui fuerunt tres dies ĩtegri contra noctem distincti ·Licet enim dies ferie tercie et quarte fuissent integri ! constat tamen diem ferie sexte cuius hora ix xpũs expirauit ĩtegrum non fuisse/ Dicet forte multo minus saluare poteris verbum xpi quo dixit filius hominis erit in corde terre tribus noctibus·Aduertat queso qualiter id saluetur a doctoribus ecclesie/Et in primis reminiscatur ex logica ꝙ hec propõ duo et tria sunt quiqȝ est multiplex vtpote cõposita et vera si sit cathegorica de copulato subiecto·Sed diuisa et falsa si sit ypothetica·et equiualeat hijs duabus cathegoricis duo supple sunt quinqȝ et tria sunt quiqȝ/Consimiliter verbũ xpi preallegatum est multiplex /Et augustinus accipit ipsum in suo cõposito vt equiualet huic cathegorice Filius hoĩs erit in corde terre tribus diebus et tribus noctibus/idest triduo/Partes eñi ex quibus ĩtegratur triduũ ! sunt tres dies artificiales et tres noctes/ Ꝙ augustinus intellexit verbũ dñi in sensu cõposito patet Nam ptractãs ipsũ quarto de trinitate capitulo·v° dicit sic·Jpsum triduũ non totum et plene fuisse scriptura testis est·Sed primus dies a pte extrema totus ãnumeratus est·Dies vero tercius a parte prima·et ipse totus·Medius autem inter eos idest secũdus absolute totꝰ xxiiij· horis suis ·xij·diurnis et xij·nocturnis/Quam sententiam repetens Augustinꝰ libro tercio de consensu euangelistarũ capitulo·xxiiij° Jpsum inquit triduũ quo dominus mortuus est et resurrexit · nisi isto loquendi modo/quo a parte totum dici solet! recte ĩtelligi non potest Jpse quippe ait Sicut ionas fuit in ventre ceti ꝛc̃ Et infra Restat ut hoc scripturarum vsitatissimo modo loquendi diem parasceues quo crucifixus et sepultus est dominus ex ipsa parte extrema totum diem accipiamus · Medium vero idest sabbati diem non a parte sed integre totum · Tercium rursus a parte sua prima/idest a nocte totum cum suo diluculo· ac sic erit triduum Ad verificandum ergo verbum xpristi de tribus diebus et tribus noctibus ! Augustinus nil aliud declarat q̃ ꝙ triduo mortuus fuit et sepultus Jdem scilicet verbum xpristi intelligendo in sensu cõposito quasi dixisset sicut ionas fuit in ventre ceti ꝛc̃·ita filius hominis erit in corde terre idest in sepulcro tribus diebus et tribus noctibus idest triduo · quoniã more egiptiorum quem tunc iudei seruabant · dies primus cuius hora tercia post meridiem dominus crucifixus est ! incepit a vespera ferie quĩte precedentis · et durauit

vsq3 vesperam ferie sexte . A qua vespera incepit dies secundus durans vsq3 ad suam vesperam. Et ab eadem vespera incepit dies tercius in cuius diluculo xpristus resurrexit . Ecce triduum mortis xpristi secundum augustinum More autem romanorum dies primus incepit in medio noctis que precessit domini crucifixionem . secundus in medio noctis mortem eius sequentis. Tercius vero in medio noctis precedentis resurrectionem eius. Item iuxta morem hebreorum proprium et primeuum dies incepit in mane diei quo xpristus crucifixus est . Secundus in mane sabbati sequentis . Et tercius in mane diei dominice in cuius diluculo dominus resurrexit . Mane enim vt ysidorus dicit quinto ethimologiarum precedit diluculū seu auroram. Quocūq3 ergo dictorum modorum dies dicatur incipere ! euidens est xpristum mortuum fuisse tribus diebus naturalibus id est triduo Verum tamen ꝙ si quis cum astronomis diem incipiat a meridie ! xpristus mortuus fuit solo biduo . eciam dies illos duos per synodochen cōputando Hic enim hora tercia prime diei currente mortem passus est Et diluculo seu hora decimaseptima diei secunde resurrexit Forte quis ex dictis verbis xpristi sic arguet Filius hominis fuit tribus diebus et tribus noctibus in corde terre ergo fuit tribus diebus in corde terre Et fuit tribus noctibus in corde terre Sic arguenti dicendum est . ꝙ si dominus in verbis suis intenderit sensum cōpositum . sicut sentire videtur Augustinus ! consequentia non valet . Sicut nec valet si sic arguatur duo et tria sunt quinq3 . ergo duo sunt tria ~~et duo~~ sunt quinq3 . ymmo vtrobiq3 cōmittitur fallacia diuisionis Si Magistro Paulo nil aliud persuaderi possit . q᷑ ꝙ dominus in verbis suis intenderit sensum diuisum ! ei non abnuam fuit enim dominus ī sepulchro per synodochen tribus diebus artificialibus puta primo die quo ad extremam eius partem . et toto secundo die . et tercio die quo ad primam eius partem . diem scilicet incipiendo q̄n primum q̄tulumcumq3 luminis solaris ceperit apparere .

Si forte dixerit qualiter ergo noctem terciam in dicto triduo designabis ? Hic ei reminiscendum est ꝙ a logicis dicitur in sylogis. ex oppositis duos tantum esse terminos secundum substantiam sed tres virtute vno supplente vicem tam maioris extremitatis q̄ minoris. Hec aduertens facile videbit quomodo beda sustinet tres fuisse noctes in triduo mortis xpristi / Ait enim in omelia vigilie paschalis Ab exordio mundane creationis vsq3 huc ita temporum cursus distinguebatur . vt dies noctem precederet iuxta ordinem prime conditionis . Hac autem nocte per misterium resurrectionis ordo temporum mutatus est ; Nam quia nocte a mortuis resurrexit . die vero sequēti eiusdem resurrectionis effectum discipulis ostendit ! rectissime nox illa sequentis diei coniuncta est luci ac sic temporum ordo statutus est vt dies noctem sequatur / Secundum ergo sentenciam bede Licet in triduo quo xpristus mortuus est fuerit due tantum noctes re distincte ! Fuerunt tamen tres virtute . Nox enim resurrectionis dominice more veteri erat nox sabbati ipsum terminans . Et ipsa eadem more nouo ! nox erat diei dominice ipsum inicians Erant igitur tres noctes . prima terminans diem parasceues quo xpristus crucifixus est secunda nox sabbatum terminans / Et nox tercia diē dominicum inicians . verum tamen est ꝙ secunda nox et tercia erant nox re vna / sed vt patuit duplex virtute Nec ꝙ beda dicit dominum nocte resurrexisse illi repugnat ꝙ vt dictum est die artificiali tercio resurrexit . Nam huiusmodi dies aliquando dicitur tempus quo sol secundum suam substantiam supra emisperium apparet . Et aliquādo tempus quo supra ipsum apparet q̄tulumcumq3 luminis solaris . consimiliter nox

dupliciter dicitur Quare sustineri potest resurrectionem domini et nocte factam esse et die·noctem et diem dnter accipiendo Ex si·M·pau·contentari nolit·nisi sibi designentur noctes tres·non virtute tantum·sed et re distincte·Eas illi ostendam·si saltem admittat qd dyonisius scribit in epistola ad policarpum·eundem sic alloquens·Ita illum (appolliphanem) aggredere·quid de illo(qui tempore crucis dominice factus est)solis defectu dicturus es? Eramus tunc ambo apud heliopolim·amboqz simul incidentem mirabiliter soli lune globum notabamus·Non enim eiusce coniunctionis tunc aderat tempus·Ipsamqz rursus ab hora nona vsqz ad vesperam supra solis dyametrū mirabliter obsistentem intuebamur·Admone illum et aliud quippiam. Nempe enim (vt ipse nō ignorat)eam lune incidentiam ab oriente cepisse·et demum resilisse notauimus·Neqz vero eadem ex parte vt assolet·et incidentia illa et renouatio facta est·sz ex aduerso dyametri Hec sunt que tunc temporis cōtigere miranda profecto et soli xpristo possibilia qui autor est omnium Quibus in verbis/describitur miraculosus lune transitus·quo die passionis dominice ipsa locum suum deserens·veniensqz per orientem primo lateri solis orientali se supposuit·dehinc sub sole transiens/eumqz totum obtenebrans rursus ad orientem regressa est·et ita restituta loco sibi naturaliter debito/dum sol occideret! ipā cronice sil' orebatur Liquet ergo lunam eo tēpore quo xpristus in cruce pependit visam esse supra nostrum orizontem· Quare cum luna que nocti preest/vt scribitur genesis primo supra nostrum existens orizontem noctē causare soleat tunc maxime quando luna est decimaquinta! quis non fatebitur totum tempus illud quo xpristo in cruce pendente dyonisius et appolliphanes viderunt lunā supra nostrum orizontem!proprie posse noctem appellari?passus est enim dominus luna decimaquinta Nec quis miretur si tempus quod vere dies erat etiam noctem dixerim· Hoc enim non magis mirandum est·q̄z q luna que nocti preest cum est decimaquinta! soli qui diei preest coniungebatur Si igitur dies quo dominus mortuus et sepultus est·ex dicta causa nox dici potuit·cum indubie alijs duabus noctibus in sepulcro quieuerit! quis non fatebitur eum fuisse in corde terre tribus noctibus re distinctis?

Septima particula continet declarationem q assertioni m·pau·non suffragantur nec verba iudeorum nec illorum constitutiones quas adducit

Adducit preterea m·pau· in confirmationem assertionis sue verba iudeoꝝ puta pontificū ac pharizeoꝝ pilato mathei vicesimoseptimo dicentiū· quia seductor ille dixit adhuc viuens post tres dies resurgam Si se post tres dies resurrecturum predixerat Nec aliter predixit q̄z futurum fuit! consequens apparet q triduo completo resurrexit Inter ergo diem mortis ei9

et resurrectionis ad minus duo dies mediarunt Mirari non sufficio · si sperēt
illis fidem dandam esse · qui totiens mendaces reperti sunt Nonne luce vicesimotercio
accusantes dominum coram pilato dixerunt . Hunc inuenimus subuertentem gentem
nostram Et prohibentem tributa dari cesari in hijs vtiqȝ plane mentientes Arguisset
ergo multo validius ex verbo quo marci viij° xpristus ipse dixit · Quoniam oporte
ret filium hominis pati multa · et reprobari a summis sacerdotibus et senioribus et
scribis · et occidi · et post tres dies resurgere Verum cum mathe9 et lucas eandem
describentes sententiam · et eodem tempore prolatam · dicant · et occidi et tercia die
resurgere ! Certum est marcum dicentem post tres dies resurgere · nil aliud intellex
isse · ꝙ̄ alios a quibus dictum est · et tercia die resurgere Hec autem videntur cō/
cordari posse . si dicatur marcum locutū fuisse de primo die et tercio per synodochen
quasi dominus dixerit · ꝙ resurrecturus esset post partem vltimam prime diei et to/
tam diem secundam · et initium diei tercie Nec quis hanc expositionem extortam exis
timet Audiat quid Augustinus in simili dicat tercio libro de doctrina xpristiana De/
clarans enim quintam regulam ticonij quam appellat de temporibus Inter cetera di/
cit Tropus synodoche facit intelligi qualiter lucas capitulo nono post dies octo fac/
tum dicit · quod mathei decimoseptimo et marci nono factum dicitur post dies sex ·
quando scilicet dominus in monte transfiguratus est · vtrumqȝ enim verum esse non
posset quod de numero dierum dictum est nisi lucas qui dicit post dies octo ! intelli/
gatur partem nouissimam diei quo xpristus id predixit futurum · et partem primam
diei quo id ostendit impletum ! pro totis duobus diebus atqȝ integris posuisse Qui
vero dicunt post dies sex ! integros omnes et totos sed solos medios computasse Si
cut ergo quod a luca dicitur post dies octo Augustinus exponit per synodochē ! cur
non similiter exponi poterit quod in marco xpristus se dicit post dies tres resurrec/
turum ? Adducit insuper M · pau · veram constitutionem factam multo temporis in/
teruallo ante natiuitatem xpristi in secunda edificatione templi · quando patribus
apparuit in porta templi super cathedram igneam diuina maiestas · In constitutione
dicit contineri · ꝙ pascha numꝙ̄ accidit die lune · die mercurij · aut die veneris Quod
idem se reperisse dicit in libro quem edidit gamaliel secus cuius pedes paulus apposto
lus se confitetur eruditum iuxta veritatem paterne legis vt scribitur actuum vicesi/
mosecundo Ex qua constitutione iudei nostros calumpniantur doctores · qui xpris
tum asserunt die festo pasche et die veneris crucifixum · Si enim non licuit die vene
ris seruare festiuitatem paschalem ! consequens est dictam doctorum nostrorum asser/
tionem veram non esse Hanc iudeorum calumpniam (licet sint plures alie) putat
Magister paulus suo proposito sufficere · quasi per eam dicta veritas quam sumope
re conatur subuertere ! penitus eneruetur · puta ꝙ xpristus crucifixus non est feria
sexta · saltem si eodem die fuit pascha iudeorum Verū cum constet dictam doctorꝝ
assertionem euangelio consonam esse vt statim patebit ! opinor vtiqȝ constitutionem
iudeorum predictam · post passionem domini a iudeis confictam esse · Cum enim xpris

tus agnum paschalem manducauerit cum discipulis quando necesse erat occidi pas/
cha vt lucas dicit puta luna decimaquarta vt patet exodi duodecimo Cumqꝫ ī cra/
stino post esum agni paschalis secundum legem seruanda fuerit paschalis festiuitas ·
scribitur enim leui· vicesimotercio Mense primo decimaquarta die mensis ad vespe/
ram phase domini est Et in decimoquinto die mensis huius solemnitas azimorū
est · hoc est dies primus inter septem dies festos paschales ! euidens est xpristum cru
cifixum esse in die festo pasche Q autem passus est feria sexta ! prius ex serie textus
euangelici plane deductum est Legens autem dictam constitutionem primo miratus
sum · ꝙ in ea tres ferie puta secunda · quarta · et sexta . non more iudeorum nomi/
nentur secunda sabbati · quarta · et sexta · sed ethnicorum more · aut a planetis ·
aut eorum ydolis dies lune · mercurij · et veneris · Hoc vtiqꝫ nutu diuino contigis
se reor ne putetur eandem constitutionem vel a gamaliele pauli preceptore · vel a iu/
deis senioribus · aut conscriptam aut ordinatam esse Dehinc profundius inquirēs
causam cur huiuscemodi constitutio a iudeis conficta est . nil aliud arbitrari pos/
sum · q̄ꝑ vt detrahat xpristo ꝙ contra constitutionem approbatam a deo pascha man
ducauerit · Et vt eius occisores ac patres forsan illorum qui dictam constitutionem
confinxerant ! excusentur · qui pascha luna decimaquinta contra legem manducaue/
runt · xpristo autem qui pascha comedit quando necesse fuit comedi vt lucas dicit
vere detrahi non potest Eius autem occisores inexcusabiles sunt De eis enim dicit
Crisostomus omelia octuagesimaoctaua super matheum ꝙ pernoctantes vigilarunt
adeo vt pascha ea nocte manducare neglexerint Mane autem facto non intrauerūt
pretorium vt Johannes inquit vt non contaminarentur sed manducarēt pascha Vn
de liquide patet cupiditate interficiendi xpristum preuaricatos fuisse · ac alia die pas/
cha manducasse · Non enim xpristus sed illi omnium audacissimi et mille transgredi/
entes precepta (quoniam ita inflammati erant) tempus pasche transposuerūt Ex
hijs verbis Crisostomi liquet xpristum secundum legem manducasse pascha luna deci/
maquarta Summos vero pontifices et alios non intrantes pretorium ne contami/
narentur . pascha manducasse contra legem luna decimaquinta Nec in hoc tantum
errarunt · sed etiam quia festiuitatem paschalem seruabant in sabbato luna decima/
sexta quam pridie seruassent feria sexta luna decimaquinta Vnde concedendum vi/
detur · ꝙ xpristus crucifixus non est in die festo pasche iudeorum · sed eo die quo se
cundum legem idem festum seruandum fuisset Errarunt insuper in hoc ꝙ ab altero
sabbati conputantes septem ebdomadas plenas vt preceptum est Leuitici vicesimo/
tercio et illis expletis seruauerunt festum penthecostes die dominico · quod in sabba/
to secundum legem seruare debuissent Errantes enim in primo necesse fuit consequē/
ter eos in reliquis errare Excusabant se forte apud plebem summi sacerdotes
et ceteri de hac festorum translatione · dicentes ꝙ ex zelo legis contra legem hec fes
ta transposuerunt · quoniam illum vsqꝫ mortem persecuti sunt · quem legis
subuersorem maximum reputarunt.

Ex hijs patet qualiter repelli possit dicta calumpnia dicendo scilicet constitutionem predictam confictam esse Viderit autem sibi M. paul. qualiter eandem euadet calumpniam. Suus etenim calculus quem certissimum putat. ostendit ei lunam fuisse decimamquartam xij. kl' apriliū.ac eo die xpristū cū discipulis pascha manducasse. Fuit ergo secundum legem die sequenti puta vndecimo earumdem kalendarum festū pasche sicut ostensum est ex leuitico Si ergo vt dicitur in dicta iudeorum constitutione festum pasche nunq̄ accidat die lune:consequens est vndecimum kalendarum aprilium non fuisse diem lune.quare xpristus vndecimo kalendarum aprilium die lune crucifixus non est.quod tamē magister paulus opinatur Non volet dicere(sicut nos)dictam constitutionem confictam esse quoniam eam(vt ayt)repperit in libro gamalielis pauli apostoli preceptoris Potius aūt arbitror a iudeis eidem gamalieli librum illuz asscriptum esse.astute quidem.ne scilicet quisq̄ xpristianorum ob reuerentiā tanti viri dictam constitutionez audeat negare tanq̄ confictam Nec quem mouere debet:q̄ Rabbi paulus in additionibus super matheum dicit quamdam esse regulam ī kalendarijs iudeorum vbiqz et apud omnes diuulgatam.et vsqz in hodiernum diem infallibiliter obseruatam.q̄ prima dies solemnitatis pascalis numq̄ est feria secunda. quarta.aut sexta. quoniam non ait eandem regulam obseruatam fuisse temporibus xpristi Veruz tamen est Rabbi paulum illius fuisse sētentie. sumpsisseqz sibi dictam regulam in amminiculum vt assereret q̄ xpristus cū suis discipulis pascha manducauit luna decima quarta legitima et vera Et ceteri iudei die sequenti luna decimmaquarta legitima tantum et non vera. solemnitas enim paschalis quam iuxta dictam regulam seruari non licuit feria sexta: transferenda fuit ad sabbatum.et ita proporcionabiliter credidit tam esū agni paschalis. q̄ lunam xiiij. transferendam de feria quinta ad feriā sextam.ac ad illius vesperam ceteros iudeos luna decimaquarta licite pascha manducasse Quam opinionem licet aliquando veram putauerim quedam tamen verba scripture sacre perpensius attendens mutaui sētentiam Postq̄ enim pensare ceperam verba luce dicentis Venit dies azimorum In qua necesse erat occidi pascha capitulo suo xxij.vbi loquitur indubie de die ad cuius vesperam xpristus pascha comedit.Ac verba marci qui de eadem dieloquens capitulo decimoquarto Primo inquit die azimorum quando pascha manducabant supple iudei Non alij profecto q̄ qui pascha secundum legem manducauerunt: Hec animaduertens sentire cepi cum Crisostomo eos qui pascha manducabant in die crucifixionis domini: fuisse priuaricatores legis ac manducasse pacha .quando secundum legem non necesse fuit occidi pacha Nec hec michi tantum causa fuit vt opinionem Rabbi pauli desererem sed alie plures. Vna.quoniam ille in deductione sua conatur inquirere lunam decimamquartam primi mensis pro anno passionis dominice per calculum astronomicum. et tamen tunc temporis a iudeis luna tam prima q̄ decimaquarta paschalis seruabatur quam eis ostendit ciclus lunaris hebreorum .sicut ample prius ostensum est Altera causa quoniam calculus astronomicus Rabbi pauli non concordat calculo preceptoris magistri pauli. qui dicit pro anno passionis xpristi coniunctionem luminarium secundum medium motum ad meridianum sancte ciuitatis iherusalem fuisse octauo die martij hora decima post meridiem et minuto lviij. hoc est hora quinta diei sequentis.dīe hebreorum more ab occasu solis incipiendo Secundum vero calculum Rabbi pauli eadem coniunctio fuit feria quīta horis.xix.cum certis minutis.hoc est hora secūda currēte post meridiē

Ac demum tercia causa me retrahens ab opinione Rabbi pauli fuit quod secundum eum neomenia seu luna prima primi mensis non seruabatur eo die in quo coniunctio luminarium transcendit .xviij. horas . hoc est meridiem . in hoc enim casu dicit lunam primam transferendam esse ad diem sequentem Cum tamen beda dicit libro de temporibus capitulo quadragesimotercio quod si lunam paulo ante vesperam accendi contigerit : mox sole occidente primam computari et esse necesse est . sicut supra patuit capitulo secundo particula prima /

Octaua particula continet solutionem trium rationum quas M . Pau . adducit in assertionis sue corroborationem /

Nititur preterea Magister Paulus assertionem suam aliquibus fulcire rationibus . quarum prima est . christus (cum lazarus langueret) a sororibus illius vocatus . aduentum suum ad duos dies distulit . vt scribitur Johannis vndecimo quatinus eum quatriduanum excitaret . et iam fetentem . ne scilicet iudei potuissent dicere lazarum non mortuum fuisse . sed sincopin passum . ergo cum pro mortis contestatione secundum medicos necessarie sint hore septuagintadue que tres dies integros efficiunt : videtur christum tribus diebus integris mortuum fuisse Alioquin forte dixissent iudei christum nondum mortuum esse sed tantum constitutum in extasi . et ita misterium de resurrectione vacillaret Quoniam hec ratio tenere videtur a simili/data sufficienti dissimilitudine : facile repelletur/Lazarus quippe ex lento languore paucis conscijs mortuus est Expectandum ergo fuit donec multi venirent ex iherusalem ad consolandum martham et mariam super morte fratris . quos de illius morte constat cerciotatos fuisse per quatriduum sue sepulture . congruebat itaque in attestationem mortis lazari eum quatriduanum illis presentibus excitari
Christus vero post concussiones innumeras post flagella spineam coronam . extensionem eius et acclauationem in cruce . effuso pene toto eius sanguine . pluribus astantibus et videntibus : tandem spiritum tradidit . Jta vt opus non fuerit mortem eius per longam moram temporis attestari . Nec puto quemquam illorum qui presentes aderant suspicatum fuisse . quod tantum sincopin passus fuerit / Fuerunt insuper de eius morte testes quamplures / Nam centurio qui vidit quod clamans expirasset : accersitus a pilato . eundem de morte domini certiorem reddidit Marci decimoquinto . Milites quoque qui (confractis cruribus vtriusque crucifixorum cum christo) vt eum mortuum viderunt : non fregerunt eius crura . sicut habetur Johannis decimonono . Pro morte vero lazari non reperimus concurrisse tot indicia Non fuit igitur hincinde par ratio vt resuscitatio differretur Innuit preterea Magister Paulus talem rationem Jnstituit ecclesia baptismum fieri tribus immersionibus et tribus eleuationibus in signum quod christus in sepulchro quieuit tribus diebus et tribus noctibus .

ergo tot diebus et noctibus in sepulcro quieuit ad sensum quē huiusmodi verba pre
le ferre videntur Antecedente concesso · consequens non est xpristum in sepulcro
quieuisse tribus diebus et tribus noctibus integris exclusa synodoche · Nec mirum ·
Nam de necessitate baptismi non est baptizandum ter immergi et ter eleuari tribus im
mersionibus et eleuationibus integris exclusa synodoche Adducit insuper Magr̄
Paulus pro assertione sua rationem aliam precedentibus longe pregnantiorem que
sic videtur posse formari · Qualiscunqꝫ fuerit annus crucifixionis domini (si tamen
fuerit vnus illorum in quorum aliquo verisimiliter crucifixus est) Nec vetustiores
ecclesie doctores ponentes xpristum passum vndecimo kalendaꝝ aprilium vt theophi/
lus · Nec posteriores ponentes xpristum passum octauo earūdem kalendarum vt ihe
ronimus et Augustinus inuenire poterunt aut vndecimum aut octauum diem dictaꝝ
kalendarum fuisse feriam sextam · ergo xpristus feria sexta passus non est · consequē
tia tenet · quia probabile videtur xpristum passum esse iuxta alteram dictarum opinio
num Verum in antecedente supponit ꝙ theophilus et alij vetustiores ecclesie docto/
res opinati sunt xpristum crucifixum fuisse vndecimo kalendaꝝ aprilium cum tamen ī
superioribus luculēter ostensum sit eos sensisse ꝙ decimo earūdem kalendarum passus
sit / Attamen dato ꝙ illa fuerit eorum opinio · dicet forte ꝙ eque efficax est argumen/
tum · quia nec decimo kalendaꝝ aprilium reperient fuisse feriam sextam / Si Magr̄
Paulus aduertisset quales defensores habuit vtraqꝫ dictarum opinionum : non assūp
sisset tam temere qd̄ assumpsit · vt enim in capitulo primo presentis tractatus ostēsum
est : Gerlandus cupiens defendere sententiam Theophili dixit xpristum passum anno
etatis sue tricesimoquinto currente · qui fuit annus quintus cicli decemnouenalis ter
cij in magno ciclo dyonisij habens ·g· pro littera dominicali / Fuit igitur octauo kalen
das aprilis (vbi signatur ·g) dies dominica · et ita tercio die precedenti puta decimo
earūdem kalendarum feria sexta · eodem autem die et feria theophilus opinatus est
xpristum crucifixum esse Marianus vero qui sententiam Iheronimi et Augustini
defendere conatus est · dixit xpūm passum anno etatis sue tricesimotercio currente · qui
fuit decimustercius cicli decemnouenalis primi in magno ciclo dyonisij · et bissextilis
habens ·cb· pro litteris dominicalibus · fuit ergo sexto kl' aprilis (vbi signatur ·b ·)
dies dominica · et die tercio precedenti feria sexta Quo die et feria secundū iheronimū
et augustinū xpristus crucifixus est / Audire vellem quid ad hec dicet ·M· paulus qui
de summis fidei nostre doctoribus asserere presumpsit · ꝙ quocūqꝫ anno xpūm cruci/
fixum dixerint : non īuenient diem quo eum crucifixum asserunt : fuisse feriam sextam
Michi tamen non placet dicta mariani defensio / Tum quia secundum eam xpristus
passus fuit anno etatis sue tricesimotercio currente · qd̄ prime nostre veritati inuente
contrariatur Tum quia sic xpristus passus fuisset āno ·xiij· cicli decemnouenalis eccl'ie
qui tamē ab eusebio cesariensi longe post inuentus est · et ī nycena synodo canonizatus
Tum quia annus presens quē ecclesia scribit ab incarnatioē domini M·cccc·lxxxviij^m
secundum computum mariani vigintiduobus annis additis esset Millesimus quingen/
tesimus decimus / Michi autem ī mentem cadere nō potest ꝙ ecclesia erret in annis do
mini numerandis · Tum quia marianus cum tueri conetur dictam Iheronimi et augus
tini sententiam : eisdem tamē in alijs apte contradicit · Nam scd̄m iheronimū ī prologo
quē cronicis Eusebij cesariēn premittit Ab āno xv° tyberij cesaris vsqꝫ ad xiiij^m ānū
valētis q° īterijt : numerātur tricēti·li9·et scd̄m augusti^m viij° de ciuitate dei ca° vltio

Ab anno quo spūs sanctus missus ē ydibus mayi vsq; consulatum honorij repiuntur impleti anni tricenti lxv. Anni autem predicti multo plures essent si mariano crederetur Aliter ergo declarandū est qualiter defendi possit xpūm viij. kl' aprilis. ac feria sexta. crucifixum esse/ Ad cuius declarationem opus erit reminisci qualiter ad inueniendum lunam xiiij. ad cuius vespam xpūs pascha mãducauit: nec recurrendū est ad calculum astronomicum. nec ad cursum cicli decēnouenalis ecclesie. sed ad cursum cicli lunaris hebreorum. sicut in precedētibus abūde declaratum extitit/ Opus eciã erit cognoscere/ q temporibus xpi non cucurrit apud romanos ciclus solaris quo nunc tēporis vtitur ecclesia. sed alius quem intendebat Julius cesar. qui non longe ante xpi natiuitatem annū solarem romanis instituit/ Que quoniam non paucis verbis declarari poterūt. ne forte legētibus ex prolixitate fastidiosus efficiar: Hic presenti tractatui finem statuam In altero prout vires suppetent ostensurus que conferent non tantum ad soluendum argumentum. M. pauli pretactum. sed ad fulciendas corroborãdasq; dictas veritates /

Prologus in tractatum secundum operis presentis: In quo inquiretur via qua declarari fulciri et defendi poterunt veritates que de tẽpore dominice passionis ĩ primo tractatu sunt investigate.

luribus forsan nouum et inauditum videbitur, quod circa calcẽ precedentis tractatus dictum est. temporibus xpristi non fuisse eundem cursum cicli solaris. quo nunc temporis vtitur sancta mater ecclesia. Opinantur quidem omnes fere tam cõpotiste q̃ astronomi. Postq̃ Julius cesar romanis instituit annum solarem tricentorum lxv. dierum et vnius quadrantis. Jussitqꝫ vt anno quolibet quarto dies vnꝰ ex quadrantibus quatuor annoꝝ excrescens intercaletur: Hanc illius ordinationem vsqꝫ in hec tempora inuiolatã perstitisse. Longe tamen aliter censebunt qui ad legendum veterum et fidedignorum auctorum libros (vt saturnalia macrobij, libros suetonij de vita xij. cesarum. aliorumqꝫ) suas operas contulerunt. Ex his profecto perspicuum est. cursum cicli solaris interim frequenter mutatum esse. Nec mirum quoniam inter ciclum solarem et lunarem hoc interest. quod ciclum lunarem (cum motum lune sequatur) non contingit sic ad hominum voluntatem mutari. sicut autores predicti ciclum solarem testantur. iteratis vicibus immutatum. Cum quidem Julius cesar annum solarem instituens iussit anno quolibet quarto vnum diez intercalari: sacerdotes templi (quibus commissa fuit intercalandi potestas) anno quolibet quarto incipiente intercalarunt diem quem ad intentionem Julij cesaris intercalassent anno quarto transacto. seruantes scilicet bissextum post quosqꝫ duos annos cõmunes. quem post tres annos cõmunes seruare debuissent. Permansit hic error ãnis. xxxvi. donec in tot annis Augustus cesar deprehenderet seruatos fuisse bissextos xij. cum seruandi fuissent. ix. tantum. Quamobrem ordinauit vt loco trium bissextoꝝ quos plus debito sacerdotes seruauerunt: annis xij. cessaretur a bissexto. vtqꝫ de post anno quolibet quarto transacto (sicut Julius ĩtenderat) vnꝰ dies ĩtercalaretur. Aut qd̓ idem est, vt nõ nisi transactis tribꝫ annis cõmunibꝰ: sequeretur bissextus. Hec ab autoribꝫ prenarratis apte cõscripta sũt. Quis ex his nõ videt apd̓ romanos (postq̃ eis ĩstitutꝰ est annus solaris a Julio) variũ fuisse cursũ cicli solaris ad hoĩm voluntatem. Sicut enĩ cũ quartus annꝰ est bissextilis: ciclus solaris ĩ annis quater septem id ẽ xxviij. circũuoluitur: Ita cũ quisqꝫ tercius fuit bissextꝰ. circũuoluebatur in annis ter septem id est xxi. Et cum nullus fuit bissextus. circũuoluebatur ĩ annis septẽ. Que manifesta sunt cuilibꝫ attendẽti. His ita se habentibus: nõ apparet via cõmodior ad certe noscendum quis ciclus solaris apd̓ romanos cucurrit temporibus xpristi: q̃ si scrutemur quo anno imperij sui Julius cesar annũ solarẽ instituit. Et quoto de hĩc ãno xpristus natꝰ ẽ. ⁊ quoto crucifixꝰ? Scimus quidẽ ex beda libro suo de temporibꝰ. q Juliꝰ cesar ĩ curia cõfossus interijt post ãnos quatuor et mẽses sex. q̃ regnare cepat. Cui successit octauianꝰ Augustus. quo regnãte scd̓m euangeliũ luce: xpristus natꝰ est. Successit autẽ augusto tyberius. cuius ãno xv (sicut idẽ lucas testatur) baptizatus est a Johanne. ac dehinc ãno quarto crucifixꝰ. sicut arbitror ĩ tractatu primo luculenter demõstrasse. Hec nõ tãtum cõferent ad sciendum quo ciclo solari tunc temporis vsi sũt romani. sed (vt existimo) ad inueniendum viam qua declarari fulciri tueriqꝫ poterũt non sole veritates quas ĩ priori tractatu ꝑ mea virili scrutatus sum. sꝫ ⁊ alie ꝑplures

Presens itaq; tractatus diuidetur in tria capitula In quorum primo (tribus premissis ypotesibus) inquiretur via predicta. In secundo ad eiusde vie corroboratione ostendetur qualiter p eam plures veritates (que vel hactenus dubie fuerunt. vel penitus ignote) in lucem deduci poterunt/ Et in tercio qualiter innotescat ex eadem via quid singulos abduxit in errorem. qui non recte senserunt de tpe dnice passionis Primum capitulum habet octo particulas /

Prima cotinet ypothesim/quoto ano imperij Julius cesar anu solare romais istituit

Secunda cotinet ypothesim/quoto ano cicli solaris/quem Julius intenderat xpristus natus est.

Tercia continet ypothesim quoto anno imperij Augusti xpristus natus est.

Quarta continet viam qua fulciri defendiq; poterit veritas de anno die/et/feria. quibus xpristus passus est/et/resurrexit

Quinta continet defensionem vie predicte. licet aduersari videatur doctrine quorudam historiographorum/et compotistarum.

Sexta continet pro defensione vie predicte declarationem. q ciclus solaris (que Julius intenderat) interea per patres ecclesie primitiue mutatus est.

Septima continet solutionem vnius obiectionis/que videtur fieri posse contra viam predictam. occasione cicli solaris.

Octaua continet solutionem cuiusdam obiectionis/que contra viam predictam videtur fieri posse/occasione cicli lunaris hebreorum.

Secundum capitulum (in quo pro corroboratione vie predicte declaratur/q per eam plures veritates hactenus vel dubie/vel penitus incognite palam innotescunt) continet quinq; particulas.

Prima particula continet declarationem/q ex dicta via certum est/xpristum natum esse die dominico. quod licet a doctoribus posterioribus asseratur a nullo tamen antiquorum reperitur assertum.

Secunda cotinet declarationem q certum est ex dicta via/xpristum baptizatu ee anno etatis sue xpristi currenete sicut senserunt doctores antiqui. licet coi9 aliter sentiatur

Tercia continet declarationem. q ex dicta via certum est spiritu sanctum die pethecostes sup aplos descendisse die dominico. lz de hoc no irronabile dubitatu sit a plibus

Quarta continet declaratione. q p dcam via cocordari possut scribetes a natiuitate dni. cum illis qui scribunt ab icarnatione. licet eos vno anno preueniat ab viij. kl Januarij vsq; octauu diem kl. aprilium.

Quinta cotinet declaratione. q p dcam via iueniri possit/ qd beda suasit iquiri. formidas tame/q vix (nisi deo suffragate) posset inueniri/

Tercium capitulum in quo pro confirmatione vie predicte declaratur ꝙ per eam innotescit quid singulis errantium circa tempus passionis domini ratio fuit a veritate deuiandi : continet sex particulas /

Prima continet causas ex quibus inducti sunt theophilus et sui sequaces vt diceret xpristum passum decimo kl' aprilis Et soluuntur eorum rationes

Secunda continet causas inducentes tertullianum suosqꝫ sequaces vt diceret xpm̄ passum .xxx. aut .xxxi. etatis sue anno Et soluuntur eorum rationes .

Tercia continet causas inducentes cōpotistas. gerlandum quidem vt diceret xpm̄
passum anno etatis sue xxxv. currente x. kl' aprilis. Marianum vt diceret eum pas-
j xxxiii sum anno etatis .xxx. currente viij. kl' aprilis . et victorium vt diceret xpm̄ passum
eodem anno . vij . kl' aprilis . et soluuntur eorum rationes .

Quarta continet causas inducentes astronomos Johannem de muris et rogerium bachon vt dicerent xpm̄ passum anno etatis sue xxxiij. currente .iiij. nonas aprilis . Et soluuntur eorum rationes

Quinta continet causas propter quas inductus est . Mgr̄. pau. vt diceret xpristum passum xi. kl' aprilis feria secunda ac resurrexisse viij. earundem kl' feria quinta

Sexta continet causas propter quas Jheronimus et Augustinus cum eorum sequacibus attigerunt soli in premissis veritatem /

Capitulum primum secundi tractatus In quo inquiritur via prefacta.
Prima particula continet ypothesim. quoto anno imperij sui Julius cesar annum solarem romanis instituit

Julius cesar anno imperij sui primo instituit romanis annū solarem tricentorum. lxv. dierum et vnius quadrantis. ordinans vt anno quolibet quarto vnus dies ex quadrantibus resultans inter caletur Unde macrobius in saturnalibus introducit pretaxatum qui cum choro disputans ita dicit Gayus cesar omnem inconstantiam temporum vagam adhuc et apud romanos incertam. in ordinem statute diffinitionis coegit. annitente sibi Marco. flauio scriba. qui scriptos dies singulos ita ad dictatorem retulit: vt ordo eorum inueniri facillime possit. Et paucis interpositis prosequens de Julio subdit Post hoc imitatus egiptios ad numeruz solis qui diebus ccclxv. et quadrante cursum conficit: annum dirigere contendit Et infra Ne ergo quadrans deesset: statuit vt quarto quoqz anno sacerdotes (qui curabant mensibus et diebus) vnum intercalarent diem Hic annum ciuilem cesar habitis ad lunam dimensionibus constitutum. edicto palam posito publicauit. stare quoqz potuisset in posterum. ni sacerdotes errorem sibi nouum. ex ipsa emendatione fecissent. Nam cum oporteret diem (qui ex quadrantibus conficitur) quarto quoqz anno confecto anteq̃ quintus inciperet intercalare: Illi quarto non peracto sed incipiente: intercalabant. Hic error sex et triginta annis permansit. quibus annis intercalati sunt dies xij. cum debuerint tantū nouem ĩtercalari Sed hunc quoqz errorem sero deprehensū correxit augustus. qui annos xij. sine ĩtercalari die transigi iussit. vt illi tres dies qui p annos triginta et sex excreuerãt: sequentibus ãnis xij. nullo die intercalato: deuocarentur Post hoc vnū diem secundum ordinationẽ cesaris quinto quoqz ãno incipiente: intercalari iussit His verbis pretaxati consonant que li. de vita xij. cesaruz suetonius cõmemorat scribens primo de vita Julij. ac dehinc de vita augusti. de quo signãter dicit. q postq̃ pontificatum maximū suscepit: condidit duobus forulis auratis sub palatini apollinis basi. ãnum a diuo Julio ordinatū. sed postea negligentia turbatum et cõfusum: cursū ad pristinam ordinationem redegit Ex premissis suadetur tripliciter q Julius ãno imperij sui primo ãnum solarem instituit sicut dicitur in ypothesi. Primo. nam vt patet ex verbis macrobij annū solarem instituit dictator existens Electus ẽ autem in dictatorem anno imperij sui primo. Nam põpeio deuicto ĩgressus alexandriã egipti (vt lucanus scribit libro x.) vsqz in profundã noctem disputauit cum achoreo. a quo didicit quantitatem ãni solaris. Dehinc romã rediens consul et dictator creatus ẽ. et hinc in hyspaniam contra põpeianos pcessit. quibus deuictis cum triẽnio et. vi. cum medio mensibus principatū tenuisset: occisus ẽ. sicut legitur in cronicis martinianis Beda vero tempus vtrumqz cõplectens tam quo rediens ex egipto dictator creatus ẽ. q̃ quo (deuictis põpeianis) rediens principatum obtinuit Cesar inquit in curia confossus interijt post annos quatuor et sex menses q̃ regnare cepat. Interijt autem ydibus martijs vt scribunt Eusebius suetonius et Ouidius in de fastis. Quis nõ videt ex his Julium primo imperij sui anno fuisse dictatorem ac in eo romanis annum solarem instituisse? Secundo suadetur ad idem sic Nam attestante macrobio

Julius annum solarem instituens ad lunam respectū habuit In hoc itaq3 romulū imi/tatus · qui primo romanis annum · x · mensium instituens cuiuslibet mensis initiū ex illo sumebat die · quo lunam nouam videri contigisset · vt scribit macrobius Vnde quo die viderat tempore vernali lunam nouam : primum mensem anni sui puta mar tium inchoauit · Ita et Julius annum solarem instituens · non prius incepit primū eius mensem · Januarium scilicet · q̄ post transactū solstitium hyemale : vidisset lu/nam nouam In nullo autem annorum quibus Julius imperauerat · nouilumū con/tigit kł Januarij · nisi in anno imperij sui primo · qd clare liquet ex solito astronomi co calculo · Fuit enim eodem anno ad longitudinem vrbis romane vera coniūctio lu minariū vltima decembris completa · horis xij · post meridiem ⁊ minutis lvij · qua/re die sequenti puta kł Januarij fuit nouiluniū Hinc ne palam est si Julius cum luna noua primum mensem anni sui solaris inceperit : ipsum anno imperij sui primo annū solarem romanis instituisse ? Qd et tercio suadetur sic. Nam vt patet ex verbis sue tonij Augustus adeptus pontificatum maximum reformauit errorem sacerdotum · qui xxxvi annis errarunt in seruatione anni solaris quem Julius instituit · August9 autem a senatu pontifex maximus appellatus est anno imperij sui xxxi. fuit autē idē annus xxxvi9 · ab anno primo quo Julius regnum obtinuit . quorum vtrumq3 pa/tet ex cronicis eusebij Hinc ergo rursus apparet q Julius annum solarē romanis instituit anno primo quo regnare ceperat sicut dicit ypothesis

Secunda particula continet ypothesim quoto anno cicli solaris quem Julius itē/derat xpristus natus est · puta x. secundum compotum dyonisij

Annus primus quem Julius cesar instituit (si nullus interuenisset error) fuit in ciclo solari secundum compotum dyonisij xxij9 vtpote primus triū annorum comunium habens A · pro littera dominicali . Pro cuius ampli/ori declaratione rememorandum est ex saturnalibus macrobij q̄ varius fuit cursus annorum apud Romanos · Romulus enim eis instituit annū x · mensiū · dierum vero tricentorum et quatuor · Verum cum numerus iste cursui solis non conueniret : contigit non nunq̄ vt calor in hyemalibus proueniret mensi/bus · et frigus in estiuis · Qd cum euenisset : tot assumebantur dies · quot videbātur sufficere vt qualitas celi mensi congrueret iminenti Dehinc numa pompilius addi dit āno romuli dies quinquaginta · constituitq3 romanis annū · xij · mensium ac die/rum tricentorum quinquaginta quatuor . forsan grecos imitatus · Paulo tamen post in honorem numeri imparis vnū diem adiecit · Cum igitur romani cursū solis aīad/uertentes suo perpenderent anno decem deesse dies cum quadrante : constituerūt mē/sem intercalarem non ānis singulis . sed alternis · primo quidem mensem · xx · dieꝝ dehinc mensem dierum xxi Qua tandem intercalandi ratione sublata (quoniā sacer/dotes quandoq3 publicanis gratiam facere volentes ānum protraxerant) magna hic confusio contigit in annis romanorum Quobrem Julius cesar omnem huius/cemodi confusionem tollere cupiens · imitatus egiptios : instituit annū solarem tri/centorum · lxv · dierum et vnius quadrantis · tanto namq3 tempore sol dicitur zodia cum ab eodem puncto ad eundem peragrare · Priusq̄ tamen Julius annū suum in/stitueret : assumpsit omnes dies qui confusionem facere poterant . Et factus est an/nus confusionis vltimus dierum quadringentorum quadragintatrium · vt legitur in

saturnalib9 macrobij · Ac mēsiū xv sicut scribit suetoni9 Erāt eni in eodē āno menses xij · scdm ordinationē pōpilij Et iuxta cōsuetudinē in eū inciderat mēsis intercalaris · Preter quos tredecim mēses Julius inter nouembrē z decēbrem interiecit duos alios mēses · quos ex dieb9 residuis recollegit Dehinc in primis kalēdis Januarij incepit ānū solarē cū quo simul scriptū ē pmo kalendariū romanū qd eūdem ānū representat Qd inuens macrobi9 qui loquēs de · M · flauio scriba Dies inquit singlos conscriptos ita ad dcātorē retulit : vt eoꝝ ordo facillie posset inueniri Continet enī kalendarium Romanū tot dies quot sūt dies integri ī āno solari puta tricētos lxv Ne autē quadrās deesset : ordinatū ē a Julio vt quolibꝫ āno qnarto dies ex quadrātib9 cōsurgens intercaletur · non alibi profcō q̄ vbi pri9 fieri cōsueuit intercalatio · puta . vi · kl marcij Qꝛobrē idem ānus dict9 est bissext9 q in eo eodē die kalēdarij computatur bis dies sext9 kl martij Ex p̄missis liquet romanos āte Juliū nō vsos fuisse kalēdario quo nūc vtitur eccl'a · tū quoniā hui9cemodi kalēdariū plures cōtinꝫ dies q̄ ān9 vel romuli ul' nume pōpilij sicut dictū ē · tū quoniā in eodē kalēdario quolibꝫ quarto āno tātū intercalatur vn9 dies Sꝫ alternis ānis pōpilij ītercalabatur mēsis xx · aut xxi dieꝝ · Jn ānis vo romuli intercalabātur dies nō in numero certo sꝫ tot quot videbātur sufficere ad coeq̄ādū tā mēses estiuos q̄ hyemales ad dispōeꝫ celestē · quotiens ab ea in calore ul' frigore discrepabāt · Quoniā autē in kalēdario romano sūt dies tricēti lxv qui faciūt · lij · ebdomadas cū vno die Juli9 aut M · flauius distīxit septem dies cui9libꝫ ebdomade p septē primas lrās alphabeti latini : singl'os quidē dies vicissim p singl'as lrās · ita q in āno primo quē Julius instituit prim9 dies cui9libet ebdomade represētabatur p · a · in scdo p · g · in 3° p · f · z sic cōsequēter in lrīs retrogrediēdo · que retrogressio cōtigit pter vnū diē qui vltra ebdomadas in kalēdario supcrescit Silr in āno bissextili pter excrescētiam duoꝝ dierū prim9 dies ebdomade represētatur p duas literas · p vnā ante punctum intercalationis et postea p aliam Primus autē dies ebdomade vocatur a nobis dies dnicus quoniā in eo domin9 nat9 est et resurrexit · et scdus feria scda · et 3 feria tercia · et sic deinceps · Apud gentiles vo quales erāt romani temporib9 Julij quilibet dies ebdomade nomen sortitus est ab aliquo septem planetaꝝ prim9 a sole scdus a luna tercius a marte quart9 a mercurio quint9 a Joue sext9 a venere et septim9 a saturno Si queras cur romani primo diei ebdomade tribuerūt nomē poti9 a sole q̄ a saturno qui ē prim9 planetaꝝ Preterea cur dies ebdomade nō nominati sunt a romanis eo ordine quo planete locatur in celo? Ad primū facil' est responsio Cū enim Julius ānū instituerit ad cursū solis non mirum est si a sole primū diem anni sui · et ita primū diem ebdomade prime reliquarūqꝫ ebdomadarū nominauit Ad aliud respondet Jo de sacro buscho in suo compoto q gentiles opinabantur singulos planetas secundum suū ordiem dominari singulis horis diei ac quēlibet diē ab illo denominari pl'a quē dnāri cōtingit in ei9 hora prima · vbi grā cū gētiles primū diē ebdomade appellarēt diē solis · z dicerēt ī e9 hora prima solē dnāri : cōsequēter dixerūt ī e9 hora scda dnāri venerē · ī tercia mercurium in quarta lunam in quinta saturnum zc Completis igitur horis ter septem id est · xxi · : rursus dixerunt in hora · xxij · dominari solē Jn xxiij venerē et xxiiij mercurium Ac hora prima sequentis diei dominari lunam Jllum ergo diem a luna denominarunt Et proporcionabiliter dixerunt de diebus sequentibus His ita se habentibus : Patet primo q annus primus solaris institutus a Julio fuit ad illius intentionem : primus inter tres annos comunes · Julius enim annū instituens extūc

d n ·

iussit āno quolibꝫ quarto vnū diē interkalādū esse · seu qđ idē est quelibet ānū quartū fore bissextilē cōsequēs ē ergo ꝙ voluit tres ei⁹ primos ānos esse coēs Iterum patet primū ānū solarē Julij habuisse A ·pro lrā dn̄icali · Nā prim⁹ dies eiusdē āni ac prime ei⁹ ebdomade designabatur ꝑ primū diē kalēdarij romani tunc vel a Julio vel a M · flauio cōscripti · prim⁹ autē dies eiusdē kalēdarij representatur ꝑ primā lrāꝫ alphabeti latini que ē · A · primus ergo dies ebdomade prime dcī āni designabatur ꝑ A · Primus autē dies ebdomade quē gētiles appellarunt dieꝫ solis ! a nobis dicitur dies dn̄icus · Euidēs ē ergo dieꝫ dn̄icū āni primi quē Juli⁹ instituit representatū esse ꝑ · A · ⁊ ꝑ cōsequens eūdem ānū habuisse A· pro lrā dn̄icali cūqꝫ fuisse primū triū ānoꝝ coīū ⁊ ita xxij cicli solaris scđm cōpotum dyonisij sicut assumptū est in principio presentis particule Quoniā igitur āno decīc q̇rto Julius occis⁹ est ⁊ ei successit augustus cui⁹ āno xli. xp̄us nat⁹ est sicut patebit in particula sequēti ! cōsequens est ānū i quo xp̄us nat⁹ est fuisse xlvᵘᵐ ·ab āno primo solari quē iuli⁹ instituit Quare si quis i ciclo solari circūgirādo ꝑgrediatur ab āno xxij. vsqꝫ ad ānū xlv dehinc sequētē inueniet illū esse decimum scđm cōpotum dyonisij primū scilꝫ triū ānoꝝ comuniū ⁊ habentē b · pro littera dominicali conformiter ad ypothesim in hac particula declarandam

Tercia particula continet ypothesim Quoto āno imperij augusti xp̄istus natus est · puta xli.

Anno iperij Augusti xli. xp̄istus nat⁹ ē Hec ē sētentia tertulliani qui tāte fuit aūctis in eccl'a dei ꝙ sctūs cyprian⁹ martir nunꝙ̄ absqꝫ tertulliani lcōne vnū diē preterierit vt scribit Jheronim⁹ i cathalogo viroꝝ illustriū Illius enim verba recitās Jheronim⁹ sup danielē dicit sic Cleopatra cum Augusto regnauit ānis xij Post cleopatrā ānis xliij iperauit Nā oēs āni augusti fuerūt numero · lvi ·videamus autē quoniā in xli. anno imperij eius nascitur xp̄us Idem sensit iheronim⁹ qui in ꝓlogo quē cronicis eusebij premittit Ita dicit xli. augusti āno natus!xv. tiberij predicare orsus est Nec obstat dicte ypothesi ꝙ a pluribus celeberrimis historiographis scribitur xp̄istum natū esse āno augusti cesaris xlij. Hāc etenim dissensionē verbalem tantū existimo Pro cui⁹ dilucidatiōe sciendum ꝙ iuxta diuersitatem ānoꝝ diuersa sunt illoꝝ initia· ānoꝝ enim quidā sūt emergentes et quidā vsuales · Emergentes incipiūt eo die kalendarij quo res (cuius āni cōputantur (incepit esse·vsuales autem ānos nationes diuerse differenter inchoant · Romani suos ānos vsuales inchoant kl' ianuarij Egiptij scđm bedā suos ichoāt quarto kl' septēbris · Et greci suos kl' decēbris·vnde quoniā August⁹ imperiū adijt xvi. kl' mayi vt ouidi⁹ scribit libro de fastis ! Eodem die inceperūt āni imperij illi⁹ emergentes · Anni autem illi⁹ vsuales pri⁹ inceperūt apud romanos quidē kl' ianuarij proxime precedentib⁹ · Et apud grecos kl' decembris Apud egiptios vero quarto kl' septembris · Loquentes ergo de ānis imperij augusti vel emergētibꝫ vel vsualib⁹ romanoꝝ ! dicūt xp̄istū natū āno imperij ei⁹ xli. Loquentes vero de ānis vsualibus vel grecoꝝ vel egiptioꝝ ! xp̄istū natū dicūt āno imperij augusti xlij. Rō diuersitatis ē manifesta Nā loquendo de ānis vsualibꝫ uel egiptioꝝ vel grecoꝝ pri⁹ currere cepit ānus imperij augusti xlij⁹ ꝙ̄ xp̄istus nasceretur Sed xp̄o nato cucurrit adhuc apđ Romanos ān⁹ Augusti xli⁹ vsqꝫ diem octauū sequenteꝫ puta kl' ianuarij De ānis autem emergētibꝫ loquendo nō prius currere cepit annus imperij augusti xlij⁹ donec

adueniret dies xvi kl' mayāꝝ Ex p̄missis liquet cū eusebiꝰ in ecclesiastica hysto-
ria scribit xp̄m in bethleem natū āno cesaris augusti xlij°. Scribit enī grece. q̄ꝓ-
p̄t rē more grecoꝝ ānū inchoauit kl' decēbris. Postq̄ aūt eadē hystoria ꝑ rufinū in ser-
monē latinū trāslata ē Et in ea nrī legerūt hystoriographi xp̄m natū āno imperij Au-
gusti xlij°. eos opinor nō mutato numero sil'r scripsisse. q̄ si loquāt' de ānis vsualibꝰ
rōnoꝝ. cū eusebiꝰ de ānis grecoꝝ locutꝰ sit: maīfestū ē eos p̄es talē ānoꝝ equocatōez
deceptos ēe. Si vo loquant' (sicut eusebiꝰ) de ānis grecoꝝ: rcē cū eo sentiūt. nec ypo-
thesi nisi v̄bo dūtaxat cōtradicūt. ypothes enī intelligēda ē de ānis vsualibꝰ romanoꝝ

Quarta ꝑticula cōtinet viā q̄ declarari fulciriq; poterit veritas de āno die et feria
quibꝰ xp̄s passus est et resurrexit

Ex p̄missis tribus ypothesibus colligitur via q̄ declarari defendiq; poterit
xp̄m āno etatis sue xxxiiij°. currente. viij°. kl' apri'. feria sexta. crucifixū
esse. Et vi°. eadem kl' die dnīco resurrexisse. sicut late declaratū est in trac-
tatu p̄cedēti. Qd' vt planius īnotescat: in p̄imis repetēdū est. q̄ Julius
postq̄ regnauerat ānis q̄tuor ꝛ sex mēsibus: interemtus est ydibus martij vnde li-
quet eū regnasse ānis sex ꝑ synodochen. si tamen kl' Januarij more Romanoꝝ ānos
incipiamus. Regnauit quidē anno eius vltimo solis duobꝫ mensibus ꝛ medio. vsq;
scilicet ydus martij. Et āno eius primo solis tribꝰ mēsibus ꝛ medio. puta postremā
medietate nouēbris. ꝛ toto decēbri. duobusq; mensibꝫ quos illo āno Juliꝰ inter nouē-
brem ꝛ decēbrem interiecit. Primus autē q̄tuor ānoꝝ intermedioꝝ fuit ānus p̄imus
solaris. quē Julius romanis instituit. vt ostēsū est in p̄ima particula. Interemp-
to Julio: eidē in regno successit Augustus. cuius āno xli°. natꝰ est xp̄istus. vt vi-
sū est in tercia particula. Additis igitur ad hos ānos Augusti ānis illis q̄tuor inte-
gris quibꝰ regnauit Julius: patet ānū natiuitatis xp̄i fuisse. xlv. ab āno p̄imo so-
lari. quē Julius romanis instituit. Deductū est autē in scd'a ꝑticula de āno illo so-
lari p̄imo. q̄ fuit in ciclo solari. xxij. scd'm cōpotū dyonisij. vnde cōsequēs est ā-
nū quo xp̄s natus est fuisse decimū eiusdē cicli. sicut ad oculū patet illi qui ꝓgredi-
tur ab āno cicli solaris xxij°. donec circūgirādo venerit ad ānū. xlv. sequētē His
assētiūt cōpotiste. Aiūt enim xp̄m natum āno decimo cicli solaris In vno tamē qd'
dictum ē dissētiūt Asserūt enim cū nō nullis historiographis xp̄m natum āno imperij
Augusti xlij°. ꝛ ānum eundē fuisse decimū in ciclo solari. cum tamen ostēsum sit ānū
quo xp̄istus natus est: nō tātum fuisse in ciclo solari decimū: sed ꝛ imperij augusti
xli^m Hinc eis euenit vt inuenire nequeāt ꝓ āno etatis xp̄isti xxxiiij°. viij°. kl' aprilis
feriā. vi. ꝛ lunā. xv. Absq; q̄ tamen cōcurrētia saluari nō cōtingit ritum matris
ecclesie de tp̄e dominice passionis. Faciliter autem eandem cōcurrētiā īuenire pot-
runt. si mecum ingredi dignenter viā pretactā. Si videlicet cōfiteātur xp̄istū na-
tum āno imperij Augusti xli°. ꝛ eum ipsum ānum fuisse decimum in ciclo solari. pri-
mumq; cuiusdā magni cicli quingentoꝝ xxxij ānoꝝ quē depinxi. ipsum incipiēs ab ā-
no qui fuit xlvꝰ ab āno primo solari a Julio romanis instituto. Progredientes ei
in hoc magno ciclo ab āno eius primo: si nō cessent donec venerint ad ānum eiusdē
cicli tricesimumquintum: inuenient illum in ciclo solari xvi^m habentē. b. pro lrā dnīca-
li. q̄re cū vi°. kl' april' signetur. b. idē dies eiusdem anni necessario fuit dies dnīcꝰ.
Fuit igr̄ die tercio precedēti puta viij°. eandē kl' feria sexta Id' etiā ānꝰ fuit xiiijꝰ cicli
lunāris hebreoꝝ. q̄re scd'm eoꝝ cōpotū eod' āno viij°. kl' april' fuit luā. xv. sicut i p̄e-

dem

tī dcti tc̄tatu habūde declaratū ē. Quis igit' nō videt eos āno viij° kl' april' fuisse cō currētiā tā lune. xv. q̄ ferie sexte? Ex autē ī eūdē ānū icidit ān9 etatis xpi xxxiiij9 sic ostēditur Nā ipēmet magr̄ paul9 loquēs de ānis etatis xpi eos dᵗ exordiēdos eē xxv° die decēbris quādo ipūm natū fuisse nulli dubiū ē Si igit' ī āno primo dicti magni ci cli xp̄us nat9 ē ī eo vixit sol' vij diebȝ. Et si crucifix9 ē āno xxxv° eiusdē cicli viij° kl' april' vt sētiūt Jheronim9 ꝛ Augustin9 ī eo nō vixit tribȝ mēsib9 integris. deerāt enīȝ dies viij. vixit autē ītegris ānis xxxiij itermedijs Ex his ne pspicuū ē xp̄m(dū cruci fix9 est)egisse ānū etatis sue xxxiiij ac vt dictū ē eos āno viij° kl' april' cōcurrisse feriā sextā lunāqȝ xv. Posthac spero. M. pau. dicere nolet de sūmis fidei nr̄e docto rib9. ꝙ diē viij. kl' apriliū nūq̄ iueniet fuisse diem veneris Cū apta sit via q̄ a quolibȝ facile iueniri possit. etiā p āno etatis xpi xxxiiij currēte quo. M. pau. xp̄ȝ crucifixū cōfitetur/ viij. kl' aprilis fuisse feriā sextā. Quid queso eū iam retrahet ne ritui mr̄is eccl'e. aut maioꝝ se cōformet auctis? cū viderit nec suū calculū. nec auctes. nec rationes in quib9 q̄maxime cōfisus est suis assertionibus suffragari.

Quinta pticula cōtinet defensionem vie predicte. licet aduersari videatur doctrine quorumdam historiographorum et compotistarum.

DUo sunt (vt opinor) ꝓpter que nōnulli forte verebuntur aggredi viā pre dictā. Unū est ꝙ necesse erit eā insequētes ī plurib9 cōtradicere doctrine coī. tā illoꝝ qui scripserūt historias. q̄ cōpotistaꝝ. Alteꝝ ꝙ ead via pricipaliter inititur cuidā ciclo magno quingētoꝝ xxxij ānoꝝ qui(licet eq̄lis sit in numero ānoꝝ magno ciclo dyonisij) ab eodē tamen ī multis discrepat. Cū itaqȝ p ciclū dyoni sij singul' ānis precise repiatur luā xiiij. primi mēs. diesqȝ dnīcus eā ꝓxime sequēs. in quo scdm decreta patrū suadū est pascha/ minor videbitur habēda fides illi ciclo. qui cū ciclo dyonisij nō cōcordat. Si deo suffragāte hec repelli poterūt obstacula/ null9 erit spo. qui nō ꝓmptissime dictā viā ingredietur Ad id ig' vt repelli valeāt(quātum vires suppetēt) opas meas cōmodabo Fateor quidē nō facile cōtradicēduȝ esse doc trine coī. qd ꝛ in presētis opis ꝓlogo suadere conat9 sum Scrutemur igit' in primis An dicētes iuxta viā pretactā xp̄m natū āno iperij Augusti xli. cōtradicāt histori ographis. qui coīter eū natū scribūt āno iperij Augusti xlij. Si rememoremur que su pra eod. pticula tercia. dcā sunt/ plane cōstabit. ꝙ Inter historiographos. quidā ānos more romāoꝝ inchoāt kl' Januarij. quidā more grecoꝝ kl' decembris. Et quidā more egiptioꝝ q̄rto kl'. septēbris. Que differēs ānoꝝ ichoatio hoc effecit. vt xp̄us nascere tur viij° kl' Januarij anno imperij Augusti xli°. qui adhuc vij. diebȝ apd rōnos cucur rit p9 ei9 natitatē. cū tamen pri9 currere ceperit ān9 imperij Augusti xlij9 apd gre cos kl'. decembris. ꝛ apd egiptios q̄rto kl' septēbris. Nec in hoc inter eos vlla ē real' dissēsio Cū igitur incedētes via pretacta cū rōnis ānos incipiāt kl' Januarij/ cōsequēs est vt cū tertulliano ꝛ Jheronimo xp̄m natum dicāt āno imperij augusti xli°. Euse bius vo cesariēs cū historiā ecclesiasticā grece scripserit. et ita cū grecis ānos incepit kl'. decēbris/ xp̄m natū dixit āno imperij Augusti xlij°. Postq̄ autē ei9 historia in linguā litinā trāslata est. ꝛ eā legerunt historiographi latine scribētes/ ceperunt vna cū Eusebio scribere xp̄m natū āno imperij Augusti xlij°. Qui si de ānis locuti sint more grecoꝝ/ recte sēserūt sicut Eusebi9. Si vo de ānis more romanoꝝ loqui in tēderint/ plane decepti sunt deuiātes scȝ ab eorū auctore Q̄obreȝ equum est vt eis saltē quo ad hoc cōtradicatur. Cōsequēter vidēdū est quid de āno natiuitatis xp̄i

cōpotiſte ſēſerint Inter eos plres opinati ſūt xpm̄ natū āno 2° dicti magni cicli dyoniſij ꝛ ita āno imperij Auguſti xlij°·decimoqꝫ in ciclo ſolari Qui vo fuerūt inter cōpotiſtas famatiores alr̄ ſēſerūt/gerlād9 enim xpm̄ natū dixͤ āno viij° dicti magni cicli · Et marian9 xxij ānis pri9·vt ſupra viſū ē· Primos motos arbitror hac rōe Tot eni preterierūt āni incarnationis dn̄ice·quot ſcribit eccā·nō eniꝫ ꝓbabile ē eā in ānis dn̄i ſupputādis deficere Sed retrogrediēdo ꝯformiter ab āno preſēti tā in magno ciclo dyoniſij ꝙ in ānis quos ſcribͭ eccl̄a ! repit̄ ān9 prim9 incarnationis dn̄ice coincide in ānū ſcd̄m eiuſdē magni cicli·Hinc cōſequēs putāt xpm̄ āno eod incarnatū ee· Alios motos puto tl̄i rōe Si xp̄us nat9 fuiſſꝫ āno ſecūdo magni cicli dyoniſij ! aliquis iſtoꝝ ānoꝝ in eodē ciclo ſequētiū·puta xxx9 xxxij9 xxxiij9 xxxiiij9 ~~aut xxxv9~~ cōcordaſſꝫ euāgelice vitati ꝛ maioꝝ aucti q̄ dicit xpm̄ aliquo dictoꝝ ānoꝝ etatis ſue vi° kl̄·aprilis die dn̄ico reſurrexiſſe·Cōſequēs ē fl̄m·g° ꝛ ātecedēs Falſitas cōſequētis pꝫ Nā dic vi° dcāꝝ kl̄ ſignat᷑·b·null9 autē dcōꝝ ānoꝝ habuit·b·ꝓ lrā dn̄icalē ·quoꝝ vtrūqꝫ pꝫ tam kalēdariū ꝙ dcm̄ ciclū īſpiciēti Vtrāqꝫ dcāꝝ rōnū inſolubilē exiſtimo Nō appet eniꝫ q̄liter ſolui poſſit hec ſecūda rō niſi cōtra dcās vitates tam lucide deductas· dicatur xpm̄ āno etatis xxxiij° currēte vi° kl̄ apꝛil̄ die dn̄ico nō reſurrexiſſe Primā autem rōem nemo ſoluere poterit niſi errare dicat eccām ānos incarnationis natiuitatiſqꝫ dn̄ice ſupputātē·Nephas autē puto de mr̄e eccā ſuſpicari ꝙ oblita ſit āni in quo cum vnigenito dei filio deſpōſata ē·quo ſcꝫ āno ille de regalib9 ſedib9 in vteꝝ vginis deſcendēs incarnat9 ē ꝛ ex eo (dū naſceret᷑) egreſſus ē tāꝗ̄ ſpōſus de thalamo ſuo· Cū ig᷑ compotiſte ſic mutuo diſſētiāt·nec in magno ciclo dyoniſij deſignare poſſint ānū quo xp̄us nat9 ē ! quid miꝝ ſi null̄ eoꝝ aſſētiatur Queres forte ſi dyoniſi9 dū ciclū magnū cōficeret etiā errauerͭ? Pleriqꝫ putāt ꝙ ſic Ait eniꝫ ſigebert9 gēblacēn libro ſuo de viris illuſtrib9 loquēs de dyoniſio ꝙ inuſſit ſibi frōtē cauterio alieni erroris·dū culpat᷑ ꝙ xxxij9 vel xxxiij9 ſui magni cicli ān9 nō cōcordat euāgelice veritati Sed abſit vt tātū viꝝ erraſſe dicā·qui (vt de eo teſtat᷑ beda libro de tpib9 caplo xlvij°) vtriuſqꝫ lingue grece ꝛ latine nō ignobili fuit ſtiā predit9 Et prim9 īuenit vt ānoꝝ tpa prenōrētur ab incarnatione dn̄i·qui pri9 ab impij perſecutoris dyocleſiani impio prenōbātur. Quē etiā vl̄is eccā ~~tāto~~ dignata ē honore·ꝙ ī ānis dn̄i numerādis ill9 cōpotū imitetur Floruit autē dyoniſi9 āno incarnationis dn̄i quingētēſimoxxxij°. vnde ꝛ eundē ānū poſuit in capite ſui magni cicli quē ſuis cōtēporaneis ꝛ poſteris edidit. q̄tin9 ꝑ eū ꝓ quolibꝫ āno futuro mox inuenire poſſēt lunam xiiij primi mēſ dieqꝫ dn̄icū eā proxime ſeq̄tē · in quo ſecūdū decreta prm̄ paſchal̄ feſtiuitas celebrat᷑·Nec reſpectū habuit ad ānos precedētes Ad quos ſi quis in eodē ciclo retrocedēs vſqꝫ ad tpa xp̄iſti ī errorē inciderit ! ſibiipſi poti9 imputet ꝙ dyoniſio·ꝗ in ſuo ciclo voluit nō retrocedendū ſꝫ ꝓgrediend̄ eſſe Nec in tali ꝓgreſſu (poſtꝗ̄ idem cicl9 edit9 eſt) vll9 vnꝗ̄ rept9 eſt error· Dices forte·cum beda p9 vba preallegata ſic ſubdat de dyoniſio In ſuo primo ciclo quīgēteſi^{m9}xxxij dn̄ice incarnationis ānū ponēdo·manifeſte docuit ſcdꝫ ſui cicli ānū ipm̄ fuiſſe quo eiuſdē ſacroſcē īcarnationis miſteriū cepat. Ex hijs vtiqꝫ vbis appet dyoniſiū intēdiſſe. ꝙ xp̄us āno ſcdō ſui magni cicli incarnat9 eſt·hoc auteꝫ eſt erroneū vt patuit·ḡre dyoniſi9 videtur non tātū erraſſe·ſꝫ ꝛ oīb9 cōpotiſtis ideꝫ ſentiētib9 preſtitiſſe cam̄ vt erraret· Dcā vba bede meo iudicio huic īnitūtur cōdicionali Si ān9 incarnationis dn̄ice quīgēteſi9xxxij9 fuit prim9 in magno ciclo dyoniſij·g° in āno ſecūdo precedētis magni cicli ꝗ fuit ānoꝝ quingētoꝝxxxijꝝ xp̄us incarnat9 eſt Quā cōdicionalē indubitatā fateor.dato tamē ꝙ ſicͭ in ciclo dyoniſij ſp poſt tres ānos cōēs ſcꝫ biſſext9 ! ita toto tpe preterito ſilr̄ fuit curſus ānoꝝ ·ſub hac cōdicione bedā

d.iiii

locutum existio Si vo precesserit ali9 cursus annoꝝ puta ꝙ post duos annos comunes secutus est bissext9 · aut ꝙ ām plures ꝙ̄ tres absq3 bissexto huati sunt · sicut aliquādo cōtigit apud romanos vt ostēsū est! euidens est dictā cōdicionalē verā nō esse Nullū autē autorem habemus qui nos certiorat·ꝙ a tpibus xpristi vsq3 ad tpa dyonisij cur/sus annoꝝ inuariat9 pmansit·Licet ergo dyonisius in capite sui cicli posuerit annum incarnationis dnice quīgētesi⁹xxxij ! Ex hoc tamen cōuici nō potest· ꝙ cū cōpotistis teserit āno scdo sui cicli impletum fuisse misteriū incarnationis dnice ·

Sexta particula pro defensione vie predicte continet declarationem ꝙ ciclus sola/ris intentus a Julio ! mutatus est·

Ccrutem' deīdē de illo ciclo magno quīgētoꝝxxxij anoꝝ cui via predcā prici/paliter īnititur si quos forte scrupulos cōtineat Aduertēdū i°·ꝙ cū ex ci clo magno dyonisij sciri nō cōtingat quis fuerit cursus annoꝝ apud rōnos tpib9 illis quib9 xpūs ī terris cōuersat9 ē Cōstetq3 ꝙ Julius sub cui9 pxio successore octauiano xpūs nat9 ē rōnis ānū solarē primit9 īstituit! tria pri9 idagare conat9 sum· Primum quoto imperij sui āno Julius rōnis ānū primū solarē instituit Scdm quot9 fuit id ān9 ī ciclo solari scdm dyonisiū· Et terciū quot9 ab eodē āno solari primo fuit ān9 quo xpūs nat9 ē / Reperiēs itaq3 ānū primū nati xpi fuisse xlv⁹ ab āno primo p Juliū rōnis īstituto·decimūq3 cicli solaris· ac xvij⁹ cicli luāris hebre oꝝ ! Eūdē ānū cōstitui in capite dci magni cicli quīgētoꝝxxxij ānoꝝ·Cōcordat autem hi9modi cicl9 cū ciclo magno dyonisij tā in numero ānoꝝ·ꝙ̄ in cursu cicli luāris Sed ab illo discrepat in cursu cicli solaris·Posuit enī dyonisi9 in capite sui magni cicli ā/nū nonū cicli solaris puta bissextilē habentē·d c· p lris dnicalibꝫ· Sed prim9 ān9 in nrō magno ciclo ē decim9·prim9 sc3 triū ānoꝝ cōmuniū habens solā·b·p lrā dnicali Et silis discrepātia cōtinue pmanꝫ in vtroq3 dcoꝝ cicloꝝ· Dices forte si dci cicli cōti nue sic discrepent ! preses ān9 qui ī magno ciclo dyonisij ē xiij9 cicli solaris·ꝛ bissext9 habēs ·f e·p lris dnicalibꝫ!esset in nrō ciclo xiiij9 puta prim9 triū ānoꝝ coīū habēs so cā.d·p lrā dnicali·Hoc aūt repugnat ritui mrīs ecce·cōsequēs ē gītiā eidē ritui dcūꝫ ciclū (in quo fulcitur via prefacta)repugnare Fateor pfcō ciclū quē ad intētionē Julij cesaris depinxi nrīs tpib9 nō cōgruere Sicut nec cicl9 quē dyonisi9 edidit ad ī tētionē nycene synodi·tpibꝫ illis quib9 domi9 in terra cōuersat9 ē cōgruebat Arbitror quidē citra natiuitatē xpi fuisse tps in quo cursus ānoꝝ quē Juli9 ordinauerat!a pri/bvs eccl'ie(rōnabili eos vrgēte cā) mutat9 ē· Et vsq3 ad idē tps eccām rōnā vnacū rōnis vsā fuisse cursu ānoꝝ ad intētionē Julij ac·depost vsā fuisse cursu ānoꝝ qui vs q3 ad hec tps pmanet Cuiq̄ forsā diuinare videbor qui absq3 autore nouā de ānoꝝ mutatione pfero sētentiā hacten9 vix auditā Ne quis me tāte temeritatis existimꝫ tria per ordinem declarabo· Primum·ꝙ hominis potestati subē cursum annorum solarium variare Alterum ꝙ citra natiuitatem xpristi per patres ecclesie talis

variatio facta est. Et tercium que causa patres vrgebat. vt cursum annorum quē Julius intenderat / variarent. Primum ostenditur sic. Sicut patet ex verbis ma crobij et suetonij apud romanos varius fuit cursus annorū. Non enī tātum āte tpa Julij varijs annis vsi sunt. sed etiam postq̄ ex ordinatione Julij vti ceperunt annis solaribus. Cum enim ille ordinasset vt post singulos tres annos cōmunes serua/ rent bissextum / Ex errore sacerdotū euenit vt seruarent bissextum annis trigintasex post solos duos annos cōmunes. Dehinc cum augustus hunc deprehendisset errorē ex eius iussu seruarunt annos duodecim absq̄ bissexto. Illis expletis / primo seruare ceperunt cursum ānoꝝ ad itētionē Julij. Ex his maīn ē q̄ variatō curs9 ānoꝝ sola riū subē hoīm volūtati. Existimatū ē etiā a viris doctissimis kalēdariū rōnū posse reformari p̄ omissionē aliquot dieꝝ in āno vno. aut p̄ omissionē pluriū bissextoꝝ in an nis pluribus. Hoc aūt fieri nō posset nisi cursus ānoꝝ qui nūc ē / p̄ rōnū pōtificē varia/ retur. Alteꝝ vtpote q̄ citra natiuitatē xp̄i cursus ānoꝝ Julij variat9 ē / sic ostēdit̄ / luculēter demrātū ē ptim ex euāgelio ptim ex ritu mrīs ecce parti ex aucte celeber riōꝝ doctoꝝ fidei. xp̄m crucifixū esse āno etatis sue xxxiij. viij. kl̄ apil̄ feria sexta. Qd̄ neq̄q̄ sustineri posset. si citra natiuitatē xp̄i idē sp̄ fuisset curs9 ānoꝝ qui nūc. qd̄ p3 Nā si in ciclo magno dyonisij in quo est vniformis cursus ānoꝝ retrocedatur vsq3 tpa xp̄i / nō inuenitur p̄ āno ei9 xxxiij. viij. kl̄ apil̄ fuisse feriā sextā. Qd̄ tamē īueni/ tur facillime ī cursu ānoꝝ quē Julius intēderat vt ostēsū ē. Cursus i ānoꝝ interī ne/ cessario mutat9 ē. Hac rōe cōuicitur quisq3 fidel̄ qui sincere credit euāgelio ritui mrīs ecce ꝛ precipuis ei9 doctorib9. Veꝝ q2 mgr̄ paul9 maximā videt adhibere fidē astro nomico calculo aliā adduco roēm. Juli9 enī institués primū ānū solarē respciēs habu it ad lunā. vt scribitur in saturnalib9 macrobij hoc ē q̄ nō nisi visa luā noua p9 solsti tiū hyemale / primū mēsē primi āni sui puta Januariū incepit. qnēadmodū nec Romul9 incepit primū mēsē primi āni puta martiū nisi vidiss3 p9 eqnoctiū vnale / primā luna3 nouā. vt supra patuit. S3 si sp̄ iterim fuiss3 vniformis curs9 ānoꝝ. ita q̄ quilib3 ān9 q̄r tus fuiss3 bissext9 / Juli9 pri9 incepiss3 Januariū. q̄ p9 solstitiū hyemale vidiss3 lunā no uā. qd̄ p3 Nā ex tabul̄ astronomicis q̄ supponūt dictā vniformitatē ānoꝝ p̄ āno pri/ mo salari quē Juli9 instituit / repitur fuisse vā cōiunctio luīariū ad lōgitudinē vrbis rome vltima decēbris cōpleta horis xiij. p9 meridiē ꝛ minutis lvij. Hoc ē currēte ho/ ra scda prime diei Januarij diē more rōnoꝝ a medio noctis inchoādo. Pri9 g° Juli9 incepiss3 primū suū mēsē ꝛ ānū q̄ vidiss3 lunā nouā. qm̄ eā videri p9 cōiūctionē nō cō tingit nisi pluribus horis effluxis. Opinor itaq3 (q2 dep9 variat9 ē cursus ānoꝝ) fuisse dictā cōiūctionē hora scda p9 mediū noctis precedētis. ac Juliū circa vespā proximā vidisse lunā nouā. ꝛ dehinc in medio noctis sequētis incepisse nō tm̄ primū diē s3 simul cum eo tam primum eius mensem q̄ annum. Placuit enim romanis suos dies a me dio noctis exordiri. Tercio iam restat assignare causam. que patres induxit vt cursum annorum prius a romanis obseruatum immutarent. Pro cuius declaratio/ ne sciendum q̄ licet Julius romanis annum solarem instituens iusserit more egiptio/ rum anno quolibet quarto diem vnum intercalandum esse / Huiuscemodi tamen dies non simul a romanis et egiptijs intercalabatur. Sicut enim legitur tam in sa/ turnalibus macrobij q̄ libro bede de temporibus capitulo vndecimo. Egiptij suum diem intercalarem seruauerunt anno quolibet quarto finito. finiebatur aūt illoꝝ ān9 quinto kalendas septembris. Romani vero suum diem intercalarnut non ibi sed vbi sp̄ itercalare cōsueuerāt. puta vi. kl̄. martiaꝝ. Qm̄ g° rōni pri9 itercalarūt q̄ egiptij

Hoc cōtigit in quolꝫ āno bissextili·ꝙ tp̄e medio dies dn̄icus occurrēs aliquo die kalē
darij romani : apud egiptios non occurrit eodem die kalendarij eorum sed sequenti
Cuius cā fuit·Nā rōni veniētes in āno bissextili ad viᵐ diē klꝰ martij in eo sistebāt ser
uātes scꝫ in eo tā ꝓfestū mathie q̄ꝫ eius festū Egiptij vo cum ibidē nō intercalarēt : p
grediebantur ꝛ suabāt ꝓfestū mathie vi. klꝰ martij ꝛ eiꝰ festū v. eaꝝd klꝰ Quare si ꝓ
festū mathie eodē āno incidisset in sabbatū : rōni suasset tā diē sabbati q̄ꝫ diē dn̄icā vi.
klꝰ martij·egiptijs suantibꝫ sabbatū vi. ꝛ·diē dn̄icū v. dcāꝝ klꝰ·Si igͥ in āno bissexti
li habēte·d c·ꝑ litteris dn̄icalibꝫ occurrisset luā xiiij· xij. klꝰ· aprilis vbi signatur·c·
Apd̄ rōnos indubie tūc fuissꝫ dies dn̄ica Apd̄ egiptios vo sabbatū.ꝛ in crastino puta
xi. klꝰ apriliū dies dn̄ica Et ita scd̄m decreta pꝛm̄ q̄ statuerāt die dn̄ico ꝓximo post
lunā xiiij· pꝛimi mensꝭ pascha celebrari : Egiptij suassent pascha dcō·xi·klꝰ apriliū qui
fuit apud eos dies dn̄icus ꝓxime sequēs lunā·xiiij· pꝛimi mēsꝭ·Rōni vo pascha suas/
sent die dn̄ico sequēti·puta v. klꝰ apriliū·apud eos enī idē dies dn̄icus ꝓxime seq̄batᶻ
lunā xiiij paschalē . Qm̄ gͦ. de obsuatione pasche statutū erat in cōsilio arelatēn vt
vno die ꝑ totū orbē obsuetur·qd̄ ꝛ siluester papa cōfirmauit vt hētur de cōsectione
·d·tercia : Necesse fuit ꝑ prēs ꝓuidere vt tolleretur dcā dissonātia q̄ fuit īter rōnos ꝛ
egiptios ī mēse paschali Quā tollere nō poterāt nisi variarēt cursū ānoꝝ saltē ī hoc
ꝙ vbi eodē āno rōni priꝰ intercalare cōsueuerāt q̄ꝫ egiptij Inantea pꝰ egiptios inter
calarēt Nec vllū eos puto modū cōmodiorē īuenire potuisse·q̄ꝫ vt sclꝰ demēte bissex
to : tā ānū illū q̄ꝫ ꝓxime sequētē suarēt tq̄ꝫ coēs·ꝛ eis distribuerēt duas lrās dn̄icales
q̄s solꝰ bissextꝰ habuissꝫ·vtqꝫ sp̄ suarēt dehinc tres ānos coēs cū bissexto subsequēte·
hoc modo cursū ānoꝝ Julij īmutatū existimo·ymmo penitꝰ in eccā cessasse·ꝛ nouū in/
ductū fuisse quo deīceps eccā vsa ē·Cōtigit autē in dcā ānoꝝ mutatione vt īter duos
bissextos cōtinue suarētur octo āni coēs Quoꝝ primꝰ fuit vltimꝰ inter bissextos Ju
lij Et alius primꝰ inter bissextos pꝛm̄ eccē· Nec hic silētio pretereūda sūt duo q̄ pre
ceptor·M·pauli cepit dicere postq̄ꝫ dcā ānoꝝ varietas ad eiꝰ noticiā ꝑuenit· vnū est
ꝙ astronomico calculo(quo ad tp̄a precedentia dictā variationē)nō est fides habēda
nisi sub hac ypothesi si sp̄ fuisset id cursus ānoꝝ qui nunc Nec miꝝ nam idē calculus
supponit ꝙ cursus ānoꝝ sp̄ fuit vniformis. Alteꝝ est ꝙ qꝛ dum fieret dcā variatō
seruati sunt octo anni coēs inter duos bissextos : Aspectus plāꝝ et cetera q̄ āte eā
dem cōtigerūt variationē in aliquo die kalēdarij rōni : nō repiūtur ꝑ calculū astrono/
micū eodē die cōtigisse sed sequenti Hinc euenit vt cōiūctio luiāriū que in pꝛimo anno
imperij Julij cesaris cōtigit pꝛidie klꝰ Januarij paulo pꝰ medium noctis : ꝑ calculum
astronomicū repitur fuisse klꝰ Januarij·sub tamē ypothesi predcā si interim sp̄ fuissꝫ
idē cursus ānoꝝ/Cā autēꝫ talis postergatōnis ad diē kalēdarij sequentē manifesta est
Nā ītercalatio diei vniꝰ ī āno bissextili hoc efficit·ne ꝓpter q̄drātes q̄ in q̄tuor ānis
precedētibꝰ excreuerāt : postergatio fiat ad vnū diē kalēdarij·cōsequēs ē gͦ. talē pos/
tergationē factā esse quādo ī ānis viij nullꝰ bissextꝰ suatꝰ ē·nullusqꝫ ītercalatꝰ Hic
et euenisse reor vt lꝫ equinoctiū vnale tp̄e nycene synodi q̄ sᵐ matheuꝫ palmerij cele/
brata ē āno salutis cccxxiiij. indubie fuerit xij. klꝰ aprilis·ꝓpter hoc enī eod̄ die prēs
ordinarūt suādā esse primā lunā xiiij paschalē : Attamē ꝑ astronomicū calculū repi/
tur tūc tp̄is idem equinoctiū fuisse die sequēti ·saltē scd̄m mediū motum solis·vt didici
ex magistri pauli preceptore Liquet igitur ex hijs citra natiuitatem xp̄isti cursum
annoꝝ Julij non tantum mutatum esse. sed ꝙ dicto modo mutatꝰ ē·puta ꝑ obsuatio/
nem octo annoꝝ coīū inter duos bissextos Si velis autorē ꝓferri qui scribit vllā
factam esse mutationem in cursu annorum Id noueris Qd̄ efficacibus rationibus

pbatū ē non opus eē vt aucte fulciatur Nec miretis si res quam sufficit scl' factam eē posteris p autorē nullū intimata sit Si qrat q̄s quo tpe z a quib9 facta ē dicta ānoꝝ variatio Licet indubitāter fcā sit ĩ nō tamē mirādū ē si lateat quādo et a quib9 fcā est Cōstat enī romā factā eē A quib9 tamen cōdita ē nō pua est iter autores pcelebres dissensio vt enī scribit ysid vi° ethymol. Salustius ait vrbem Romā sicut ego accepi cōdiderūt ab ĩitio troyani. Et vgili9 scribit Tūc rex Euāder rōne cōditor vrbis Alij vo eā dicūt a Romulo cōditā. Michi tamē pbabile vi' de dcā variatione φ fcā ē quā do statutū ē in arelatē cōsilio vt vno die p vniuersū orbē celebret' paschal' festiuitas Fcā ē enim dcā variatio ne pascha a rōnis z egiptijs in distinctis dieb9 dnicis celebre t' Est preterea certū ex saturālib9 macrobij apd rōnos variū fuisse cursū ānoꝝ. que tamē varietas hacten9 plurimos latuit tā cōpotistas q̄ astronomos. quid g° mirꝝ si eā (de qua locuti sum9) nō nouerint ānoꝝ varietatem ?

Septiā pticula cōtinet solutionē vni9 obiectōis que fieri posset occasione cicli solaris

Uod dcūm ē xpūm natū eē in āno primo magni cicli q̄ depict9 ē ad intentōez Julij aliquos vi' scrupl'os cōtinere Quoniā enim xpūs eo āno incarnat9 est quo postea nat9. Si nat9 sit āno pri° dicti magni cicli necce ē euz eod āno incarnatū eē. Quo cōcesso. cōsequens. appz eūdē ānū fuisse ānū pri9 incarnationis dnice. Hoc aūt dato ān9 p̄sēs que eccl'a scribit Mcccclxxxviij. ab incarnatōe dni ! eēt ĩ ānis mīorib9 lxxxix9. z sic ĩ ānis dni supputādis erraret eccā. Hoc autem absurdū ē. g° aliqd assūptoꝝ. z nō vi' qd. nisi qd assūptū ē xpūz natū fuisse āno primo dcī magni cicli Q̄ ān9 p̄sēs eēt ān9 ab ĩcarnatiōe dni Mcccclxxxix. dato φ ān9 pri m9 dcī cicli fuer' ān9 prim9 ĩcarnatiōis dnice (cū cetere cōsequētie q̄ assūpte sūt sint manifeste) Patet Nā si quis pgrediatur in dcō magno ciclo ab āno ei9 primo usqz dū venerit ad ānos ĩ quib9 cessauit cursus ānoꝝ Julij. dehĩc trāsiēs ad ciclū magnuz dyonisij. ĩ eod pgrediatur vsqz ad ānū p̄sētē ! ipm ĩdubitāter ĩueiet Mcccclxxxix sicut illatū ē ĩ dcā cōsequētia. Si vo cui magis placeat mō (qui dcūs est) retrocede ab āno p̄sēti. quē scribit eccl'a ab ĩcarnatiōe dni Mcccclxxxviij. primo ĩ ciclo mag no dyonisij. z cū puētū fuerit ad ānos quib9 variat9 est cursus ānoꝝ Julij. in alio ci clo magno ! ĩueniet tādē ānū primū ĩcarnationis dnice incidisse in ānū scdm dcī mag ni cicli. z ita dnm in eo ĩcarnatū esse Licet hec obiectio mariām habeat apparētiam Facile tamē erit ei9 defectū ostēdere si q̄ pri9 dicta sūt de mltiplici ānoꝝ diuersitate ! ad memoriā reducātur Quidā enī sūt āni vsuales. z quidā emergentes. vterqz dcōꝝ cicloꝝ magnoꝝ cōflatur ex ānis vsualib9 rōnoꝝ qui kl' Januarij ĩchoātur. Anni vo ĩcarnationis emergētes eo die ĩcipiūt quo xpūs ĩcarnat9 ē. puta viij° kl' apl'. Licet quidā eos ĩiciēt ĩ primo die pasceues. nō irrationabiliter pfcō. si p hoc ĩnuere velint xpm eo die kalēdarij quo incarnat9 ē (reuolutis ānis xxxiiij) in die pasceues fuisse crucifixū Ex his liquet cōsequēs nō eē. si xpūs āno primo dcī magni cicli ĩcarnat9 ē ! φ idē ān9 fuit ān9 prim9 ĩcarnatōis dnice. nisi cōsequēs ĩtelligatur p synodochē. cepit eī eod āno nō kl' Januarij sz viij° kl' apl' ān9 pri9 incarnatōnis emergēs Unde de eo cōuenieti9 diceretur. φ ĩcidit in ānū primū dicti magni cicli. q̄ φ fuit ān9 ei9 pri9 Sūt preterea duplices āni emergētes. quidā currētes. z quidā completi Cōstat autē eccam (dū ānos ĩcarnatōis cōputat) loqui de ānis illi9 emergētib9 z cōpletis De emergētibz quidē loquitur Nā singul' ānis ĩmutat ānos ĩcarnatōis dni eo die quo ĩcarnat9 ē aut eocirca Loquitur etiam de ānis incarnationis cōpletis. als cōcordari non posset φ

viij. kl' Januarij proxime preterito scribi cepit in eccl'ia ānus .Mcccclxxxviij9. a natiui tate dn̄i. et postea viij. kl' april' tot9 ab ei9 icarnatōe. cū nullus ābigat dominū postea natum fuisse q̄ incarnatum Vnde liquet iter̄ cōsequēs nō esse dato q̄ āno primo dicti magni cicli xpristus incarnat9 est : eundē ānum fuisse ānū primum incarnationis dn̄i, ce . vl' etiā q̄ in eundē ānū ān9 prim9 incarnationis incidisset . Si tamen iuxta more ecclesie loq̄mur de ānis incarnationis cōpletis . ymmo poti9 scq̄ Si xpristus anno primo dci magni cicli incarnat9 est : g. ānus primus incarnationis icidit i annū secun dum eiusdē magni cicli . Ann9 inq̄ primus cōpletus . eccl'ie supputationem imitando

Si vero cōcedatur ānū primū icarnationis icidisse in ānum secundum nostri cicli : euidēs erit q̄ ab eo pgrediens (vt dictum est) inueniet tandē ānum presentem totum ab incarnatiōe . quotū eū scribit eccl'ia. Et similiter ab eo retrocedēs tandē repiet ānū icarnationis primū cōpletū incidere i ānū scdm dicti cicli . et ita i āno ei9 primo xpūm icarnatum Quocūq3 enim die kalēdarij ān9 aliquis emergēs cōpletur : i eod icepit ā, no precedēti Est ergo pspicuū dictā obiectionē in oppositū retorqueri posse p eaq3 lu, culēter ostēdi q̄ xpristus āno primo dicti cicli incarnatus est .

Octaua pticula continet solutionem vnius obiectionis que fieri posset contra dic tam viam occasione cicli lunaris hebreor̄

Est et alia obiectio nō minoris appntie . q̄ vi' posse cōuinci xpūm in anno pri mo dicti cicli (qui ad intētionē Julij depict9 est) natum nō eē Quoniā enim idē ciclus a ciclo magno dyonisij nō discrepat in cursu cicli luāris . qui huā, ne voluntati nō subest . sicut ciclus solaris : maīm est ānū primum dicti cicli magni esse primū cicli decēnouenal' . et xvij^m cicli luāris hebreor̄ . cum prim9 ān9 cicli magni dyonisij tot9 sit in dictis ciclis . Oēs autē cōcorditer sētiunt xpristum natum eē āno 2. cicli decēnouenal' et xviij. cicli luār̄ hebreor̄ . q̄re nat9 nō vi' āno primo dci mag ni cicli qui vt patuit ē i ciclo decēnouenali prim9 et i ciclo luāri hebreor̄ xvij9 Hāc obiectionē isolubilē existimāt qui nesciūt ānos luāres ieq̄les eē i numero dier̄ . aliquos scilicz coēs dier̄ tricētor̄ quinq̄ginta q̄tuor . et aliquos embolibismales dier̄ ccclxxxiij . Quiq3 nesciūt vbi cōtig' i kl'. singl'os tales ānos suū hre ītitiū et suū finē . velut eni p3 ex forma dyonisij desup edita Quilib3 ān9 decēnoueāl' eo die kalēdarij termīatur cui inter numeros represētātes luās xiiij . paschales prenōtur numer9 āno correspōdēs . vbi grā ānus prim9 cicli decēnoueāl' termīatur nonis april' . cui diei iter dcōs numeros preno, tatur vnitas Et i crastino incipit ān9 scds cicli decēnoueāl' et sic deinceps . pportioābili ter dicēdum ē de ānis luārib9 hebreor̄ quos incipiūt cū mēse eor̄ nysā . p9q̄ illis dcū3 ē . exo . xij. . Mens̄ iste vobis principiū mēsiū prim9 erit i mēsib9 āni Eor̄ autē āni terminā bātur pridie illius diei cui prenōtur i aureo numero numer9 āno correspōdēs represen tāsq3 neomēiā primi mēs̄ nysā . vbi grā ān9 prim9 luāris hebreor̄ terminabatur . xi. kl' april' . et die crasti. cui prenōt' vnitas i aureo numero incep' ān9 eor̄ 29 ac neomeia mēs̄ eor̄ nysā . et sic deinceps Dicētes g. xpūm natū āno primo cicli magni q̄ depict9 ē ad mē tē Julij . l3 fuerit xvij9 cicli luāris hebreor̄ : facile sustinere poterūt eū natū eē āno . xviij. ei9d cicli . ān9 ei prim9 dci magī cicli fuit xvij9 cicli luāris hebreor̄ nō tot9 . s3 p synodochē grā soli9 prime ptis . termīabat' ei viij. kl' april' et die sequēti cui prenōtur numer9 xvij . incepit i eod ciclo luāri ān9 xviij9 . q̄ cōtinuo cucurrit vsq3 xd9 marcij āni sequētis et die sequēti puta xvij . kl' april' cui in aureo numero prenōt' numer9 xviij9 : incepit ann9 dicti cicli lunaris xix9 Cum igitur xpūs interea natus sit : manifestum est eū natū esse āno cicli

lunaris hebreoꝝ xviij. Qd a cōpotistis dicitur xpristū natū esse āno scdo cicli decem nouenalis : michi verisile nō appet Nā lōge p9 xpristi natiuitatem ciclus decēnouena lis ab Eusebio cesariēn repertus est nec eo vti cepit eccl'a priusq̄ canoizatus esset a pr̄ibus i nyceno cōcilio Nichilominus si p quādā fictionem ymaginariam idē ciclus re trotrahatur ad tpa xpristi saltem in ciclo magno ad mentē Julij cesaris depicto : re pietur i ei9 āno primo xpristū natū fuisse āno scdo cicli decēnouenalis . Huius eni ā nus primus terminabatur nonis apꝛil' cui diei prenotatur vnitas īter numeros qui lunās xiiij . paschales represētāt . et postridie currere cepit ān9 scdus cicli decēnoue nalis : cōsequēs ē g° xpūm qui eodē āno postea viij. kl' Januarij nat9 creditur:natum fuisse āno scdo cicli decēnouenal' Si quis vero retrocedat i magno ciclo dyonisij i e9 āno scdo plēs autumāt xpūm natū esse repiet eūdē ānū fuisse scdm cicli decēnouenalis Verū cū ān9 scds eiusdē cicli decenouenal' icepit anno primo magni cicli dyonisij viij. ydus apꝛil' ⁊ āno sequenti terminabatur viij kl' apꝛil' cui diei īter numeros represētā tes lunās xiiij . paschales prenotatur binari9 Et postridie cepit ān9 decemnouenalis terci9: Quis nō videt si xpūs nat9 putetur āno 2° dci magni cicli : ipū; natū nō esse ā no tercio cicli decemnouenal'? cū priusq̄ xpūs nasceretur viij. kl' ianuarij eode; āno h9 formulā dyonisij prius icepit ān9 decemnouenal' terci9 vij. scil; kl' apꝛiliū . Que ānoꝝ decēnouenaliū supputatō plurimos latet quoniā quelib; taliū ānoꝝ tāto tpe du rare putāt . q̄to numer9 aure9 sibi corespōdēs pꝛimatōes lune representat . cu; ta men toto āno presēti qui est vij9 i ciclo decemnouenali :septenarius representet lune pꝛimatōes . ⁊ tamen eode; āno secūdū dcām formulā finitur ān9 vij9 decemnouenalis tercio kl' aprilis . ⁊ postridie icip' ānus viij9 decemnouenalis Ex premiss' p; q̄ fa cile est dictā obiectione; i cōtrariū retorquere Licet eni primus ānus nr̄i magni cicli grā pꝛime ptis vsq; sc; mense; paschale; sit xviij9 i ciclo luāri hebreoꝝ ⁊ pꝛimus i ciclo decemnouenali i eode; tamen mense paschali variabatur Nā i āno primo dicti mag ni cicli vi°. kl' aprilis icep' ān9 xviij9 cicli luāris hebreoꝝ . ⁊ viij. yd9 aprilis ānus scdus cicli decēnouenalis . Liquet igit' xpūm qui i eode; āno postea natus est āno illo natū esse tā i ciclo luāri hebreoꝝ q̄ i ciclo decēnoueāli quo cōcorditer oēs eū natū con fitentur Solutis igit' dictis obiectionib; ymmo retortis i cōfirmationē vie predicte Eādem amplectetur spero quilib; hec legētiū nisi forte mōstretur via planior qua tu eri possint veritates de tpe dn̄ice passionis adeo patēter i primo tractatu demōstra te Nec ob illas tātū s; ⁊ alias pplures veritates que (licet de eis inter viros pcele bres hacten9 disceptatū dubitatūq; sit) iā tādem tamen p dictā viā omib; innotescent

Capitulū secundū scdi tractat9 In quo pro corroboratiōe vie pretacte declaratur q̄ p eam plures inotescunt veritates hactenus dubie uel penitus incognite .

Pꝛima pticula cōtinet declaratione; q̄ ex dcā via certū est xpūm natū esse die dn̄ico . quod licet asseratur a posterioꝛibus doctoribus:a nullo tamē antiquoꝝ repitur assertū

Uāq̄ mgr̄ i historia ⁊ vicēti9 i speculo xpūm natū asserāt die dn̄ico id tamē nōdū reppi quēq̄ doctoꝝ eccl'e vetustioꝝ vt augustinū ⁊ iheronimū asseruis se Predci forte secuti sūt opiōnē cōpotistaꝝ . qui xpūm natū putāt āno se cūdo magni cicli dyonisij habēte . b . p lrā dn̄icali . Videtes g° q̄ viij. kl' ianuarij signatur ⁊ . b . ⁊ natitas xpi hic forsā itulerūt xpi natitatē die dn̄ico cōtigisse Veꝝ cū sup9 sufficiēter ostēsū sit xpūm i āno scdo dci cicli magni natū nō esse :constat

compotistas initi debili et inefficaci fundamento Qđ si ꝑpenderit magister paulꝰ qui
confitetur xpristū natum xxv°. die decēbris seu qđ idē est viij°. kł Januarij. quiqȝ cōfi/
tetur xpristum crucifixum āno etatis sue xxxiij°. xi°. kł aprił. qui ānus incidit scđm
M. paulum vt supra patuit in ānum xxxvm dicti magni cicli habētem . c . pro littera
dominicali . quibꝰ stātibꝰ necesse est eum cōfiteri xpristum natum esse āno primo eius
dem magni cicli . Cum enim certum sit xpristum āno eiꝰ vltimo non vixisse tribꝰ mē/
sibus integris . ⁊ āno primo vixisse solis vij . diebꝰ ! nequaꝗ̄ sustineri poterit xpri/
stum āno sue etatis xxxiij°. crucifixum esse . nisi dicatur eum vixisse medio tēpore ānis
xxxiij . ītegris . et ita natum esse āno primo dc̄i magni cicli qui ē bissextił habens d c
pro litteris dominicalibꝰ Cōfitetur autē . M. paulus xpristum natum viij°. kł Janu
arij vbi signatur b . ⁊ nō c . necesse ē g°. vt cōsequēter dicat xpristū die dn̄ico natū nō
esse Si forte quis ei in cōtrarium proferat dcā v̄ba magistri in historia aut verba
vincētij Nō verebitur ꝑfcō . M . paulꝰ v̄bis illoꝝ cōtradicere qui vt patuit ausꝰ est
aucti tā Jheronimi ꝗ̄ augustini repugnare Volētibꝰ tamē insequi viā pretactā in/
notescit ꝑ eā clarissime misteriū natiuitatis dn̄ice die dn̄ico cōtigisse Scđm eam enim
dominꝰ natꝰ ē āno primo cicli magni quē depinxi ad mentē Julij Annꝰ autē primus
eiusdē cicli habet . b . pro lrā dn̄icali Cum g°. viij°. kł Januarij quo die xpristꝰ natꝰ
ē signetur b . patētissimū est xpristum die dn̄ico natum esse Forte quis instabit
cōtra predicta michiqȝ dicet Annꝰ primꝰ tui cicli magni quo xpristum natum asseris!
fuit ab āno (quē Juliꝰ romanis instituit) xlv Sacerdotes vo dixisti cōtra intētio/
nē Julij ānis xxxvi errasse nec illoꝝ errorē ꝑ augustum emēdatum fuisse nisi āno xij°.
dehinc sequenti qui fuit xlviij ab āno primo solari quē Juliꝰ instituit . Consideratis
igitur his ! necesse appet xpristū natū esse priusꝗ̄ apud romanos āni solares eo mō
curerēt quē Juliꝰ intēderat . ymmo si diligēter indagetur . que fuerit in singuł illis
ānis erraticis lrā dn̄icał . repietur in āno quo xp̄us natus ē A fuisse litterā domi
nicalē Quare si natꝰ sit vt habet ritus ecclesie (viij°. kł Januarij ubi signatur b .)
cōsequens est eum natum esse nō die dominico sed feria secunda Confiteor plane
propter errorē sacerdotū apud Romanos A fuisse litterā dominicalē āni illius quo
xp̄us natus est . eumqȝ natum fuisse die dominico ix°. kł Januarij vbi signatur A .
Restabat enim adhuc in ānis illis erraticis ꝑ cessationē vnius bissexti (vt augustus
iusserat) vnus dies deuocādus . Nichilominus si nullus interuenisset error Anniqȝ
solares apud romanos cucurrissēt sicut Julius intēderat ! ānus xpristi nati habuis/
set b . pro litterra dominicali . quare xpristus indubie natus fuisset viij°. kł Januarij
vbi signatur b . et ꝑ cōsequēs die dominico Eodem igitur die celebrat ecclesia xpristi
natiuitatē . Malēs sequi rectā intētionem Julij ꝗ̄ errorē irrationabilē sacerdotum
Aduertēd etiā ꝙ ecclesia romana nō didicit diē quo xpristus natꝰ est a romanis
quos eadē dies latuerat sed a iudeis de quibꝰ priꝰ ostēdi ꝙ vtebātur nō kalēdario
Julij . sed egiptioꝝ . xpristus autē in illoꝝ kalēdario natus ē die xxix°. mēsis quarti
quē appellārt chorac vt dt beda li°. de tpibȝ ca°. xi°. Eūdē autē diē eccła postea rep/
perit correspōdē viij°. diei kł ianuariaꝝ hīc forte etiā eccā romana cepat eodē die ce/
lebrare xpi natitatē . patet igitr ex via predcā xpi natitatē nō nisi ī die dn̄ico cōtigisse

*Secunda particula continet declarationem . ꝙ certum est ex via dicta xpristuȝ
baptizatum esse anno etatis . xxxi°.*

Patet insup ex eadē via quib9 potius adherendū est An doctorib9 antiquis
Augustino Crisostomo et Gregorio nazāzeno asserētibus xp̄m baptizatum
āno etatis sue·xxx°. trāsacto An quibusdā posteriorib9 dicētibus xp̄m bap
tizatū anno suo xxx°. curente Quorū opinio his diebus est vulgatior Licet
autē multo tēpore dubium fuerit quorū sentētia sit verior! Jam tamē per dictā viam
in tanto pbleumate veritas palā inotescit Cum enī Augustus āno imperij sui·lvi°. cō
pleto xiiij°. kl' septēbris obierit vt scribit suetonius Eiqz in regnū successerit tiberius·
cui9 āno xv°. xp̄s baptizatus ē sicut habetur luce·iij°. ! consequens est si (vt prius
patuit) xp̄s natus sit āno imperij xli°. viij°. kl' Januarij Ipsū tpibus augusti vixisse
ānis xv ac tot diebus quot fluxerūt ab viij°. kl' Januarij vsqz diē xiiij kl' septēbriū Qui
bus ānis et diebus si iūxeris ānos xiiij īperij tiberij cesaris·ac tot dies quot in āno
īperij eius xv°. fluxerūt a xiiij°. kl' septembris quo die obijt augustus·vsqz viij diē
ydnū Januarij quo die secundum ritum matris ecclesie xp̄istus baptizatus est ! Hec
tempora colligens inuenies annos xxx cum xiij diebus · Euidens ergo est iuxta viā
pretactam xp̄istum baptizatum esse anno etatis sue xxx°. completo sicut opinati sun
doctores antiqui Quid igitur posteriores mouere poterat vt cōtradicerent doc
toribus antiquis ? Hoc eis euenisse reor Aut quia cum quibusdam historiographis
crediderunt xp̄istum natum vno anno tardius q̄ debuerant āno scilicet imperij au-
gusti xlij qui tamen āno eius xli°. natus est vt supra patuit Aut quia decepti sunt nō
intelligentes recte verbum luce dicentis de Jhesu baptizato q erat incipiens quasi an-
norum xxx sicut visum est in precedēti tractatu particula prima capituli primi

Tercia particula continet declarationem q ex dicta via certum est spiritum sanctū
super apostolos die dominico descendisse

Fuit etiā inter doctores nō pua disceptatio de die pēthecostes quo spūs sctūs
creditur ī discipulos descēdisse An fuerit sabbatū·an dies dn̄icus Est autē
aliquoꝝ opinio eundē diē pēthecostes cōtigisse die dn̄ico· quoꝝ snīa cōsonat
ritui mr̄is eccl'e·que nō nisi die dn̄ico suū obƀuat festū pēthecostes p h°. inuēs
spūz sctūz nō nisi ī die dn̄ico discipul' ī spē liguaꝝ igneaꝝ missuz eē . Alij tamē argumē
tātur q dictū festū pēthecostes cōtigerit ī sabbato Nā vt sentiūt Jheronim9 et Aug9
xp̄s comedit agnū paschalē ix°. kl' april'·quoniā īdubie mādu cauit pascha pridie q̄ cru
cifixus ē Est aūt ƀm eos crucifixus viij°. kl' april'·Altero aūt die p9 esum agni paschal'
ƀm legē seruāda fuit paschal' festiuitas·qd īnuitur leuitici·xxiii°. sic enī ibidē legitur·
mēse primo quartadecīa die mēsis primi pahse dominiest·et quintadecima die mensis
huius solemnitas azimorū domini est · prima scz festiuitas paschal'·Et paulo p9 eodē
ca°. subditur sic de festo pēthecostes Numerabitis g°. ab altero die sabbati ni q°. obtulis-
tis maīpulū prīciaꝝ·vtpote a scdo die festiuitatis paschal' vij ebdoādas plenas vsqz ad
alteꝝ diē expletoīs ebdoāde septīe.id ē quīquagesim. Et illo die ƀuabat' festū pēthecos
tes Si ig' xp̄s crucifix9 sit (ut patuit) prīa die festiuitatis paschal'·ꝛ ƀm euāgeliū nō
alia feria q̄ feria sexta! eodē āno numerāde fuerūt ab altera die festiuitatis paschal' (
que tūc īcidit ī sabbatū) vij ebdoāde·quaꝝ vltīa finiebatur ī feria sexta·quare die sequē
ti puta sabbato scdm legē festū pēthecostes obƀuatū ē Sed hac deductiōe (que mltis
forte videbitur īsolubil') nō obstāte! ex dicta via plane potest ostēdi dcām spūs scī mis
sionē fcāz esse die dn̄ico·scdz eī viā predcāz xp̄s pass9 ē āno xxxv°. magni cicli ad mētē

Julij cesaris depicti habente . b . pro littera dominicali . Augustinus autem viij° de ciuitate dei dicit quod spiritus sanctus missus est per ydus mayas Cum igitur eisdem ydibus signetur . b . patet secundum Augustinum spiritum missum esse die dominico . licet xpristum senserit viij° kl' aprilis et feria sexta crucifixum . Nec quemquam turbari oportet propter dictam deductionem Conceditur quidem per eam patenter ostendi posse quod si nullus interuenisset error . festum penthecostes secundum legem anno eodem seruandum fuisset in sabbato Quod autem die dominico seruatum est . hinc euenit . Sicut enim prius declaratum est ex verbis Crisostomi Maiores iudeorum eo die (quo procurarunt xpristum crucifigi) manducauerunt pascha quod secundum legem debuissent ad vesperam diei precedentis manducasse Cum igitur vno inconuenienti dato plura sequantur . quia contra legem manducauerunt pascha feria sexta qua xpristus crucifixus est . necessario sabbato sequente seruarunt primum diem festiuitatis paschalis . et ab altero die festiuitatis eiusdem puta die dominico quo xpristus resurrexit numerare ceperunt vij ebdomadas plenas vsque ad alterum diem expletionis ebdomade septime . qui indubitanter erat dies dominicus et in eo seruabant festum penthecostes . in eoque super apostolos spiritus sanctus descendit sicut eis a domino promissum est . Sed sicut errarunt in primo ita et in subsecutis . Quod ergo spiritus sanctus missus est die dominico . non contigit ex dispositione legis . sed ex preuaricatione pontificum ceterorumque . quibus incumbebat cura de festiuitatibus obseruandis Veruntamen si ante eadem tempora a patribus apparente eis maiestate diuina constitutum fuit festiuitatem paschalem (quotiens in feriam sextam incideret) transferendam esse ad sabbatum sicut scribit . M . paulus licet id postea confictum arbitrer Ex eadem tamen constitutione plane conuincitur spiritum sanctum die dominico super apostolos missum esse dum complerentur dies penthecostes sicut lucas scribit actuum secundo Nam in anno passionis dominice dies decimusquintus primi mensis hebreorum quo secundum legem seruandus fuit primus dies festiuitatis paschalis . incidit in feriam sextam . quare secundum dictam constitutionem eadem festiuitas transferenda fuit ad sabbatum Et ab altero die puta die dominico quo xpristus resurrexit . numerande erant secundum legem . vij . ebdomade plene facientes dies xlix . et die sequenti puta quinquagesimo seruabatur festum penthecostes quo spiritus sanctus missus est Quoniam autem primus dierum quinquaginta dierum fuit dies dominicus . euidens est quinquagesimum etiam dominicum fuisse . et ita spiritum sanctum die dominico missum esse Nemo tamen putet licet ex dicta constitutione verum deduxerim . quod eandem veram existimem . Noui quidem ex logica quod ex falsis contingit verum sillogisari

Quarta particula continet declarationem quod per dictam viam facile concordantur scribentes ab incarnatione et scribentes a natiuitate .

Dubitatur etiam a pluribus cur in annis domini supputandis qui scribunt a natiuitate domini illos qui scribunt ab incarnatione singulis annis preueniat ab viij° kl' Januarij vsque octauum diem kl' aprilium quasi xpristus vno anno prius natus fuisset quam incarnatus Dictam scribendi differentiam dominus petrus cameracensis credidit ad concordiam reduci posse distinguendo duplicem annum . vnum vsualem et alium emergentem . qui anni qualiter distinguantur superius declaratum est Dixit ergo scribentes a natiuitate loqui de annis vsualibus

romanorum. q̄ obrem si interrogētur quoto āno a natiuitate sua xpristus circūcisus
est. responderent anno secūdo quoniā proximis kl' Januarij quando circuncisus est.
postq̄ vixerat solis vij. diebus : effluxerat apud romanos ānus vnus. et incepit ā-
nus secundus. Scribentes autem ab incarnatione scd̄m eum loquūtur de ānis emer-
gentibus. et interrogati quoto āno ab eius incarnatione xp̄us circūcisus est. respon
derent āno primo. qm̄ annus eius primus emergens ab incarnatione adhuc cursur9
erat vsq3 proximū diem viij^m kl' aprilium. Per hui9cemodi distictionem ānoꝝ pu-
tauit dictam differentiam penitus euacuatam. ꝛcē quidem meo iudicio si scribentes a
natiuitate annos suos innouauerint kl' Januarij. Cum autem eos innouent. non
tunc. sed octauo earūdem kl'. quo die xpristus natus est : constat eos loqui non de
annis vsualibus romanorum sed de annis emergentibus a natiuitate. Expedit igit'
indagari modum alium. quo dicta differentia ad concordiam reducatur. Potest au
tem sequendo viam pretactam alius modus concordandi reperiri facillime. Si scilz
distinguatur duplex ānus emergens. vnus currēs. et alter cōpletus. Dicaturq3
q̄ scribētes tā a natiuitate dm̄. q̄ ab eius īcarnatione loquātur de ānis emergētib9
Sed illi de currētibus et hij de completis. Sic vtiq3 xpristus circumcisus fuit anno ab
eius natiuitate primo currente. nullo tamen adhuc ab eius incarnatione completo.
sed complendo octauo kl' aprilis proxime sequente. Ad intelligendum autem dic-
tum modum concordie non paꝝ confert via predicta. Licet enim in anno primo dic-
ti magni cicli quem descripsi ad intentionem Julij octauo kl' Januarij ceperit annus
currens ab eius natiuitate : Illi tamen non repugnat si anno secundo dicti cicli oc-
tauo kl' aprilis annus primus incarnationis dicatur completus. Nec miꝝ. Nam an-
no primo eiusdem cicli octauo kl' aprilis secundum dictam viam dominus incarnatus
est. Consimiliter anno presenti ytali octauo kl'. aprilis scribere ceperunt ānum ab
incarnatione domini Mcccclxxxviij^m. Loquuntur enim de annis completis. Sed galli
loquentes de annis currentibus. octauo kalendas Januarij scribere ceperunt annum
Mcccclxxxviij^m ab eius natiuitate.

Quinta particula continet declarationē q̄ per viam dictā inueniri potest qd̄ Be-
da suasit vt inquireretur. Formidans tamē q̄ vix nisi deco suffragante posset inueniri.

Contingit preterea p̄ dictam viam inueniri. qd̄ īquiri beda suadet li°. de tpi-
bus capitulo xlvij°. Licet tamē id īueniri posse formidet nisi deo suffragante.
Ait enī in hūc modum. Cū quingētis triginta duob9 ānis circul9 paschalis
circūagitur. his adde xxxij. vel poti9 xxxiiij ānos vt illum ipsū quo passus
est dominus ānum attingere possis. et fiunt quingentilxvi. Ipse est ergo ānus dm̄i-
ce passionis ꝛ resurrectionis q2 sicut quingētesi9xxxiij9 primo ita quīgentesi9lxvi9
xxxiiij°. p̄ vniuersos solis et lune concordat discursus. Et ita circul' beati dyonisij ap-
tis si quingētesimumsexagesimūsextū ab incarnatione domini cōtingens ānum : xiiij.
lunā in eo ix°. kl'. apri' quinta feria reppereris. ꝛ diē pasche dm̄cum vi°. kl' aprilis lunā
xvij : Age deo gratias. q2 qd̄ querebas te īuenire donauit. Pro quoꝝ verboꝝ ā-
pliori intelligētia notāda sūt tria. Primū est q̄ ciclus paschal' cōtinet ānos quīgen
tosxxxij. Resultat enī ex ductu cicli lunaris xix ānoꝝ in ciclū solarē ānoꝝ xxviij. Anni
autē xix ducti ī xxviij faciūt quingētosxxxij. Alteꝝ ē q̄ datis duob9 ciclis paschali
bus quoꝝ alter alteri succedit. transacto primo qui est ānorum quīgentoꝝxxxij si illis

addantur anni xxxiiij indubie fiunt āni quīgētilxvi Terciū est ꝙ q̄ꝛ dyonisiꝰ ī capite
sui magni cicli posuit ānū ab īcarnatione quīgētesimūxxxijmū ! pꝫ in eo cōpletū esse vnū
ciclū paschalē . ipsū ab āno pꝛimo īcarnationis dñī incipiēdo . ⁊ ānū dehīc xxxiiijmꝰ pu
ta xxxvmū cicli magni dyonisij fuisse quīgētesimūlxvimū īcarnationis dñīce/ Intendit igr̄
beda / ꝙ si in āno quīgētesiolxvi. incarnationis dñīce ix. kl' apꝛilis reperiātur con/
currisse luā xiiij ⁊ feria quinta Ac vi. eaꝝdem kl' luā xvij et dies dñīcus ! habebitur
modus īueniendi ānū quo domiꝰ passus est . qm̄ si ī āno īcarnationis quīgētisimolxvi.
fuerit dcā concurrētia tā etatis lune q̄ꝫ ferie ! necessario fuisset eadē concurrētia in
anno incarnationis xxxiiij. . si saltē interea fuisset idē ⁊ inuariatus cursus ānoꝝ so/
lariū Repitur autem ex euāgelio eandē fuisse cōcurrētiā āno dñīce ꝑassionis / Veꝝ
cū in magno ciclo dyonisij āno eius xxxv. . qui fuit ab īcarnatione dñī quīgētesiꝰlxvi
non reperiatur dicta cōcurrētia . Fuit enī ī eodē āno . c . lrā dñīcalis . q̄re cū vi. kl'
apꝛilis signetur b ! maīm est eūdē diē tunc nō fuisse dñīcū sed sabbatū Propterea be
de visū ē ānū dñīce passionis (nisi deus dederit) īueniri nō posse . Potest aūt ꝑ
dictā viā multo faciliꝰ īueniri quis fuerit ānꝰ quo dominꝰ passus ē . Nā si pꝛimo āno
cicli ad mentē Julij cesaris descripti xp̄us natꝰ sit . Et anno eiusdē scdo ānꝰ pꝛimꝰ in
carnationis dñīce sit cōpletꝰ ! āno dehīc xxxiiij. qui fuit ī dcō ciclo xxxvꝰ . repietur
xviꝰ cicli solaris habēs . b . pꝛo lrā dñīcali Cū vo vi. kl' apꝛilis signetur . b . euidēs ē
eūdē diē fuisse dñīcū ⁊ q̄rto die precedēti puta ix kl' . apꝛilis feriā quītā / Idem etiā
ānꝰ repitur fuisse xiijꝰ cicli luāris hebꝛeoꝝ quo ciclo tūc tp̄is vtebātur Judei Eodem
ergo āno fuit neomenia pꝛimi mēꝫ v. ydus martij . cui diei ī aureo numero pꝛenōtur
numerus xiij . Quare die xiiij. sequēti puta ix. kl' apꝛil' fuit luā xiiij . Et xvij. seque
ti puta vi. eaꝝdē kl' luā xvij . Patet igitur ī āno īcarnationis xxxiiij. fuisse dictā cō
currētiā ⁊ ita ī eo xp̄ūm passū esse . Potest etiā ex dcā via declari talē cōcurrētiā
fuisse āno īcarnationis quīgētesimolxvi. Nā ī āno scdo dicti cicli fuit ānꝰ pꝛimꝰ īcar
nationis loquēdo de ānis cōpletis . ergo eodē ciclo transacto ī capite sequētis cicli fu
it ānꝰ īcarnationis quīgētesiꝰxxxijꝰ Cui numero ānoꝝ si addātur xxxiiij habetur ānꝰ
īcarnationis quīgētesiꝰlxviꝰ icidēs iteꝝ ī ānū xxxvmū dicti magni cicli . fuit igitur vt
pꝛiꝰ xviꝰ cicli solaris habēs b . ꝑ lrā dñīcali ac xiijꝰ cicli luāris hebꝛeoꝝ q̄re vt supra

ymmo dcā via cōfert ad ostēdēdū ꝙ lꝫ āno īcarnationis quīgētesiolxvi. ī ciclo mag
no dyonisij nō cōcurrerūt etas luē ⁊ feria sicut dcm̄ ē ! Si tamē q̄s ab eodeꝫ anno
quīgētesiolxvi retrocedat ī ciclo magno dyonisij vsqꝫ dū venerit ad ānū pꝛimū cicli so
laris q̄ ē sextꝰ cicli decēnouenal' decioctaui in eodē magno ciclo . deīde trāscursis octo
ānis coibꝰ ītret magnū ciclū ad mētē Julij formatū . ⁊ īcipiat in eo retrogradi ab ā
no solari xxi. ac xiij. luāri hebꝛeoꝝ tādē īueniet ānū īcarnationis xxxiiij . fuisse ī eodē
ciclo luāri xiij . ⁊ ī ciclo solari xvi . ⁊ ita etatē luē ⁊ feriā cōcurrisse . sicut docemur ex
euāgelica veritate/Cum ergo ꝑ dictā viā īueniatur qđ vt inq̄reretur Beda monuit !
decet vtiqꝫ (sicut subdit) vt deo grās agamꝰ . qꝛ qđ q̄rebamꝰ nos īuenire donauit .

Quis iam non volentissimus dictam amplectetur viam per quam non tantum ve/
ritates de tempoꝛe passionis dominice . sed et alie perplures que hactenus vel dubie
fuerunt . vel penitus incognite . palā omnibus innotescunt ? Ac insuper ob īd . ꝙ ꝑ
ipsam constat . quid quemlibet erronee sentientium de tempoꝛe quo xpꝛistus pati dig/
natus est ! in errorem induxit sicut in sequentibus ostendetur /

Capitulū terciū secūdi tractat⁹ In quo p cōfirmatione die predcē declaratur ꝙ p eā īnotescit quid singul' errātiū circa tēpus passionis dn̄ice ratio fuit a vitate deuiādi Prima pticula continet cās īducētes Theophilū vt diceret xpm̄ passū x° kl' april'

CONstat ex supiorib⁹ ꝙ differēter sentiāt de tpe passionis dn̄ice qui nō adhe serūt vitatibus in tractatu precedēti decl'atis Hoc autē vnū frequēter mir atus sum ꝙ nullū hacten⁹ repire potui qui scrutat⁹ ē quid cē singl'os illo rum mouerit vt in tā diuersas snias declinarēt Cui vo mecū ingredi pla cuerit viā pretactam Inueniet facile ꝙ obrē in tā varios errores deducti sunt Quod vt clarius pateat supponendū est ꝙ iudeos (inter quos domin⁹ cōuersat⁹ est) non latuit quib⁹ dieb; kalēdarij egiptior passus est et resurrexit. De iudeis enim supra dictū est ꝙ tpibus xpristi et prius vti cōsueuerāt hui⁹cemodi kalēdario Nouerūt er go (velut existimo) xpristū passum esse xxix° die mens egiptior septimi quē apella tunt famenoch dieq; primo mens illor octaui Parmuti resurrexisse Nec eo tpe Iu dei ceterevc nationes vse sunt kalēdario rōnor qd illis paulo pri⁹ traditū ē a Iulio Postꝙ vo rōni fidem xpristi suscepant et fidelib⁹ aliar regionū vti placuerat rōno kalēdario ceperūt indagare quib⁹ dieb⁹ eiusdē kalendarij xpristus passus ē et resur rexit Differebāt quidem kalendaria rōnor et egiptior in mltis Egiptior nāq; kalē rium sm̄ bedam incepit q̄rto kl'. septēbris Romanor vo kl' Ianuarij Itē kalēdariū egiptior preter xij menses qui omnes erāt xxx dier continebat dies quinq; quos vocabāt intercalares Rōnor vo kalendariū cōtinebat sicut hodie precise xij menses sed dier inegl'ium Item ab egiptijs āno quolibet q̄rto cōpleto vnus intercalabatur dies v° kl' septembris Sed a rōnis eodem āno pri⁹ fiebat ītercalatio vi° kl' martij Propter quas differentias kalendarior difficile sciri poterat de passione resurrectio neq; dn̄ica quibus dieb⁹ kalendarij rōnor cōtigerunt Hoc ergo nōnulli rationibus scrutari conati sunt. inter quos fuit theophil⁹ cesariēn Cui⁹ opinio fulciri vr' duab⁹ rationibus queadm̄ in primo tractatu pticula quinta capituli secundi decl'atū est Li cet autē eedem rationes nō modicā videātur appentiā habere deficiūt tamē Suppo nuntur enī in prima quedā q̄ vel incerta sūt vel minus vera Nā qd ī ea supponitur mūdū creatū fuisse in kalendario rōnor xv° kl' april' visibile non ē cū idem kalēda rium rōnis primo traditū sit a Iulio Itē dato ꝙ p ymaginationē tale kalēdariū retrotrahatur ad primū diē scl'i Incertum tamen ē an sicut supponitur sol eo die creatus est quo fuit equinoctiū vernale cum inter viros pcelebres nō pua sit dissen sio an mundus tpe veris an autūpni creat⁹ sit sicut scribit rogeri⁹ bachon in epl'a ad clementē papam quītū vbi magis fauere vr' opinioni scdē Item dato ꝙ sol cre atus fuerit eo die quo fuit equinoctiū vnale hinc tamē consequens non est ipsum cre atum fuisse duodecimo kalendas aprilis quoniam vt supra dictum est equinoctium singulis centum et trigintaquatuor ānis āteriorātur ad vnum diem kalendarij vnde si (vt plures opinantur) ab initio mundi fluxerunt vsq; ad natiuitatem xpristi anni vm̄ cxcix temporibus theophili anteriorātum fuisset equinoctium (postꝙ mundus in cepit) dieb; fere triginta q̄re contigisset equinoctiū (dum sol creabatur) x° kalendas mayi aut eo circa Item ex hoc qd assumitur in eadem ratione de eua producta ex adam dormiente p qd figurabatur ꝙ ex latere xpristi dormientis in cruce produ ceretur ecclesia consequens non est vtrumq; contigisse eodem die kalendarij Suffe cit enī vt figuratum corresponderet figure ꝙ vtrumq; contigit eadē feria puta feria

sexta Similiter ī roē scda licet assumātur aliq̄ q̄ vā sunt et astronomico calculo cōsona: In ea tamē supponūtur duo nō vā. vnū φ sp in āno xiiij° cicli lunaris hebreorum luā fuisset prima eo die kalēdarij cui in aureo numero prenōtur numer9 xiij. z in die xiiij° sequēte luna xiiij. Qd constat vm nō esse. q2 sicut supius patuit in annis cccüj luē primationes in kalendario ad vnū diē anteriorantur. Alter est φ Judei tpibus xpisti reppissent luās xiiij paschales ex astronomico calculo q̄s tamē reppērūt ex calculo cōpotistico sequētes scz cursū sui cicli luāris quē eis tradidit dauid ēx sicut pri9 ostensū ē. Patet ergo q̄liter solui possint roēs quib9 theophil9 et sui seq̄ces suā fulcire poterant opinionem.

Secunda pticula cōtinet causas inducētes tertullianū suosq3 seq̄ces vt dicerent xpistū passum āno impij tiberij cesaris xv°.

Ertullian9 q̄ sicut legitur in cronicis mathei palmerij floruit āno salutis ccx°. qm̄ credidit xpm̄ natū āno imperij augusti xli°. vt supra patuit. sensitq3 cū theophilo xpm̄ crucifixū esse decimo kl apzil. ac resurrexisse viij° eapdē kl: cōsequēter coactus ē dicere eū crucifixū esse xv° imperij tiberij cesaris. Qd sic ostenditur. Scdm euāgeliū xpūs resurrexit altera sabbati quā nos diē dn̄icum appellam9. Cū ergo nullū illor āno (in quo aliquo xpūs vsimiliter passus est et resurrexit) fuit viij9 kl aprilis dies dn̄icus q̄ anno imprij tiberij xv°: cōsequens est ipsum eod āno tiberij et passum esse et resurrexisse. Scda ps assūpti declaratur in magno ciclo q̄ ad intentionē Julij depictus est. In capite eni eiusdē cicli ponitur ānus quo xpūs nat9 est. qui scdm tertullianū fuit xli9 imperij augusti. Annus i° imperij augusti lvij9 in quo decessit et p9 eū tiberius imperiū suscepit: incidit in ānū dcī cicli xvij^m Videam9 ergo singl'os ānos imperij tiberij qui scdm bedam fuerunt xxij. et scrutemur in quot et quib9 viij° kl apzliū fuit dies dn̄icus. seu quor lrā dn̄calis fuit g. qd in idē redit. qm̄ viij° kl aprilis signatur g. Et nō īuenim9 nisi tres ānos imperij tiberij nonū xv^m et xx^m. Constat autē neutrū extremor fuisse ānū passionis xpisti. alioquin passus fuisset vel āte ānū etatis sue xxviij^m. aut post xxxv^m. quor vtrumq3 nephas est dicere. cōseques ē ergo eū passum esse āno imperij tiberij xv° sicut tertullian9 asseruit et sui seq̄ces vt african9 lactāti9 et orosius. Verz talis asstio euāgelio nō cōsonat. qm̄ scdm lucā xpūs āno xv° imperij tiberij cesaris baptizatus ē. et scdm Johēm in tercio paschate p9 eius baptismū crucifix9 Inductus est autē tertullian9 in tā pniciosū errorē qm̄ cū theophilo sensit xpm̄ crucifixū x° kl apzil. Hoc autē silentio preterēūdū nō ē. φ cū oporteat inquirētē tps dn̄ice passionis sollicitū esse vt īueniat cōcurrētiā luē xv et ferie sexte: doctores predci vidētur ex q̄dā incuria deuiasse Theophil9 quidē q2 curā nō gessit de feria. nec Tertullian9 de luā. lz enī aliq̄liter sustineri possit xpm̄ x° kl aplis luna xv passū esse si passus dicatur āno etatis sue xxxiij°. Aut saltē facili9 q̄ assertio. M. pauli dicentis xpistum passum xi° kl aprilis: Theophilus tamen neq̄q̄ sustinere potuisset xpistuz eodem āno x° kl aprilis vi feria passum fuisse. nisi g q̄ ponitur tercio die sequenti. i. viij° kl aprilis: fuisset lrā dn̄calis Impossibile autem est anno etatis xpisti xxxiij° .g. fuisse litteram dominicalem. si vt cōmuniter creditur annus natiuitatis xpisti habuit.b.pro littera dominicali. sicut patet in ciclo solari ab anno habente.b. pro littera dominicali progrediendo Similiter licet sustineri posset xpistum anno xv°

imperij tiberij cesaris qui fuit an̄ꝰ etatis xpi xxxiꝰ passū fuisse feria sexta. habuit cū idē an̄ꝰ. g. pro lrā dn̄icali. Neq̄ ꝙ tamen tertullianꝰ sustinere potuisset xpm̄ eod̄ ān̄o x°. kl' apil' luā xv passū fuisse. Siue secutus fuisset ciclū lunarē hebreoꝝ. siue calculū astronomicū. Primū pz. Nā ān̄ꝰ xpi xxxiꝰ fuit decimꝰ in ciclo luāri hebreoꝝ. q̄re luā eodē ān̄o cōputabatur prima pridie ydus martij cui ī aureo numero prenotur numerus denariꝰ. et ita decimo die sequēti puta x°. kl' apil' luā fuit decima et nō decīaquīta

Id pz sequēdo calculū astronomicū Fuit enī eodē ān̄o media cōiunctio luīariū xi°. die kl' martij cōpleto vna hora pꝰ meridiē et minutis lij. et ita a vespa proxima vsqz vespā diei sequētis (qui fuit q̄rtus yduū martij) luā cōputabatur ƀe prima. q̄re xiiij°. die sequēti puta x°. kl' april' fuit luā ƀe xiij et nō xv / Liquet igitur tā theophilum q̄ꝫ tertullianū eoꝝqz seq̄ces in his q̄ asserūt de tp̄e dn̄ice passionis : ex incuria quadam a veritate deuiasse /

Tercia ꝑticula cōtinet causas inducentes marianū gerlandum et victorium ne dic/tis veritatibus possent assentire

Qui maioris fuerūt existimationis inter cōpotistas vt marianꝰ gerlādus et victorꝰ occōnē sumpserūt errādi ex ciclo magno quē dyonisius abbas edi/dit ad sciendū quo die singl' ān̄is occurrat luna xiiij paschalis. quisqz sit di/es dn̄icus ipsā proxime sequēs ī quo scd̄m decreta prm̄ celebrāda est pascha lis festiuitas Fuit quidē dc̄us ciclus quingētoꝝxxxij ān̄oꝝ resultans scz ex ductu cicli decemnouenal' xix ān̄oꝝ ī ciclū solarē xxviij ān̄oꝝ. xix enī si ducātur in xxviij fiūt quī/gentixxxij / Cū autē dyonisius floreret ān̄o īcarnationis dn̄ice quīgētesimoxxxij°. eū/dem ān̄ū posuit primū ī suo magno ciclo Erat enī id̄ ān̄ꝰ in ciclo decēnouenali primꝰ Et in ciclo solari nonus/ Licet autē huiꝰcemodi ciclus decretis patrū cōsonet. et vl'is eccā depost vsqz in tempꝰ presens pascha seruauerit quemad᷑ idē ciclus ostendit : ex eodē tamē dc̄i cōpotiste sese ꝑalogizantes ī varios errores inciderunt Arguerūt primo sic dato ꝙ ān̄us primꝰ magni cicli dyonisij fuit ab īcarnatione dn̄ī quīgētesimꝰ xxxijꝰ cum talis ciclus vbilibet incipiat. circumuoluatur in annis quingentisxxxij : cō sequens putarunt. ꝙ dictus ān̄us fuit vltimus magni cicli retroacti cuius annus primus fuit primus annus incarnationis Preterea sic dato ꝙ annus quingentesi/musxxxjꝰ ab incarnatione fuit vltimus cicli magni precedentis: necesse erat ān̄um ab incarnatione quingentesimumxxxij᷑ esse primū cicli magni subsequentis Cum igitur ā/ni proporcionales duoꝝ huiꝰcemodi ciclorum semꝑ sint conformes tā in ciclo decemno uenali q̄ꝫ solari : putarūt cōsequēs ꝙ sicut ān̄us ab incarnatione quingētesimꝰxxxijꝰ (cū esset primꝰ in ciclo magno sequenti) fuit scd̄s decemnouenal' et decimꝰ solaris : sic etiā annus primus incarnationis dominice cū esset primꝰ ī ciclo magno precedenti fuit decēnouenal' scd̄s et solaris decimꝰ Arguerūt preterea sic dato ꝙ ān̄ꝰ primꝰ īcar nationis dn̄ī fuit decēnouenal' scd̄s et solaris decimꝰ : putarūt cōsequēs eū in ān̄o tali et īcarnatū esse et natū. Cū ergo credatur ꝙ ān̄o etatis sue xxxiiij°. die dn̄ico et luna xvij resurrexit scd̄m theophilū quidē viij°. kl' apil' Et ꝫ᷑ Iheronimū et Augustinū vi°. caꝝd kl' Et progredientes in dc̄o ciclo magno ab ān̄o secundo decēnouenali ⁊ decimo solari nō īuenirēt in ān̄o xxxiiij°. diē dn̄icum et lunā xvij. nec decimo nec viij°. kl' aprilis : visum ē eis dyonisiū ī ciclo suo magno defecisse. Crediderunt q̄dē si xpristꝰ resurrexerit viij°. kl' aprilis vbi signatur g. ān̄um ipsum huisse g. pro lrā dominicali

resurrexit enim xpristus die dominico Et si resurrexerit lunā xvij ! crediderunt an/ num ipsum fuisse quintū in ciclo decēnouenali cū xvij. diei precedenti puta viij. ydus martij ! prenotetur in aureo numero quinnarius denotās eodem anno lune primatio nem Annus autem quintus decennouenal' habensqz g· pro littera dominicali qui pri mus occurrit in ciclo magno dyonisij est annus xliij9 eiusdem cicli . gerlandus igitur sequi malens opinionem theophili et predicta considerans ! dixit xpristum eodem āno a mortuis resurrexisse anno etatis sue xxxiij. cōpleto et xxxv. currente.et ita eū na/ tum fuisse nō anno secūdo magni cicli dyonisij sed viij. habente b· pro lrā dominicali. vt saluaret xpūm natum viij. kl' Januarij die dnico Ibidē enī signatur b· Credi/ derunt etiā si xpristus resurrexerit vt asserūt Jheronim9 et Augustin9 vi. kl' april' vbi signatur b·eundē annū habuisse·b·pro lrā dnicali Et si resurrexerit luā xvij! eū/ dem ānū fuisse xiij^m i ciclo decēnouenali qm̄ xvij. diei precedēti·puta v. ydus martij i aureo numero prenotatur numerus xiij9· denotās eodē āno lune primationē Ann9 autē xiij9 cicli decēnouenal' habēs b· pro lrā dnicali qui prim9 occurrit i ciclo mag/ no dyonisij!est ānus eiusdē cicli xiiij9 bissextil' et habens cb· pro lrīs dnicalibus·Ma rian9 ergo cū tueri cuperet snām Jheronimi et Augustini dixit xpristum eodem an/ no a mortuis resurrexisse anno etatis sue xxxij. currente·q̄obrē cum natū opinatus est nō āno scdo cicli dyonisij sed āno xviij. cicli decēnouenal' penultimi i magno ciclo dyonisij Quis nō videt predictos incepte scrutatos fuisse luē etatē ex cursu cicli decē nouenal' q̄ lōge post iuentus est nec prius currere cepit in eccā nisi postq̄ canonizat9 est in nycena synodo·debuissent autē etatē luē potius scrutari ex cursu cicli luāris he breoꝝ·ꝑ^m quem tpibus xpristi ꝑuabantur a iudeis eoꝝ neomenie seu luē primationes

Hoc forte victorius perpendens dixit ānū resurrectionis dni fuisse scdm in ciclo luāri hebreoꝝ· et quarto ydus martij (cui diei in aureo numero prenotatur binari us) eodem anno fuisse neomeniam p̄mi mensꝭ·et xvij die sequenti puta v. kl' aprilis fuisse lunā xvij Cum autē illo die signetur c ! credidit eandem lrām representasse di em dnicū eiusdē āni / Qm̄ igitur tal' ānus vtpote secundus cicli luāris hebreoꝝ ha; bensqz c pro lrā dnicali primo occurrens in magno ciclo dyonisij est in eo xxiiij9 ! opinabatur victori9 xpūm eodē āno v. kl' aprilis resurrexisse āno etatis sue xxxiij. currente ꝛ ita natū fuisse āno x. cicli decēnouenal' vltimi in magno ciclo dyonisij Li cet in his victori9 rōnabilius sensisse vi^z q̄ marian9 vel gerlādus oēs tamen in hoc er rarunt. putantes dyonisiū errasse qui neq̄q̄ errauit Ipsi ꝟo decepti fuerunt qm̄ eos latuerunt hec duo · Primū est · q̄ citra natiuitatē xpi cursus cicli solaris quē Julius romanis tradidit inmutatus erat / Alteꝝ q̄ dyonisius cōputans annos incarnatio/ nis dominice locutus est de annis cōpletis · Propter ignorantiā primi crediderūt ab anno primo incarnationis vsqz ad ānū quingentesi^m xxxij^m qui fuit primus in mag no ciclo dyonisij aliū cucurrisse magnū ciclū ciclo dyonisij penitus vniformē · Prop ter ignorantiaz scdi crediderunt xpristum anno incarnationis sue primo incarnatum fuisse· qui tamen eodem anno viij. kl' martij annum vnum cōpleuerat ab eius incar natione Patet igitur· q̄ inefficaces et debiles sunt rationes quibus impugnant ci clum magnū dyonisij· Licet enī due prime rationes efficaciter cōcluderēt · sup^to. q̄ a tpibus xpi vsqz tpa dyonisij fuisset vniformis cursus annoꝝ solarium· puta q̄ inter quoslibet duos bissextos ꝑuati fuissent soli tres āni coēs sicut mō· Cum tamē interea sel' cōtinue ꝑuati sint viij āni coēs ! euidēs ē eos initi cōsequētijs iualidis sicut patet cuilibet attendēti Maīn ē etiā terciā eoꝝ roēm deficere Si enī dyonisius cōputās

annos incarnationis domini locutus fuisset de annis currentibus / irrefragabiliter cogeretur dicere q anno primo incarnationis xpristus et incarnatus fuisset et natus sicut innuit eadem ratio/ Cum vero dyonisius locutus sit de annis cōpletis / perspicuum est anno primo incarnationis domini cōpleto scʒ ipsum nō incarnatum esse sed anno precedenti/ Propter ignorantiam hoꝝ duoꝝ q̄ dicta sunt / cōpotiste prenominati lapsi sunt in tantum errorē. vt nequirent saluare xpristum natum fuisse viij. kl' Januarij die dominico et resurrexisse anno etatis sue xxxiij. aut viij. aut vi kl' aprilis die dominico et luna xvij. qd tamen dicendum vi' secundum euangelicam veritatē/ vtqʒ cogerētur confiteri q vl'is ecclesia sequens dyonisiū in annis incarnationis domini numerandis erret in compoto Secundum marianum cui xpristus prius natus est ā nis xxij q̄ scribit ecclesia Et secundum victorium annis vndecim prius Et secundum gerlandum sex annis posterius /

Quarta particula continet causas inducentes Johannem de muris et Rogerium bachon vt dicerent xpristum passum anno etatis sue tricesimosecundo tercio kalēdas aprilis.

Indagandum est consequenter quid induxerit Johannem de muris Rogeriū bachon et alios astronomos eis adherentes vt xpristum in aprili crucifixū dicerent cum a ceteris omnibus in martio crucifixus asseratur Hoc eis cō/tigisse reor ex zelo quodam pio quo et ecclesiam reueriti sunt et euangeliuʒ Erubuerunt quidem cum nonnullis compotistis dicere q erret ecclesia annos incar/nationis dominice supputans ymmo quotum illa scribit annum quemlibet / totum ip/sum confessi sunt Et cum secundum euangelium luce xpristus (quando necesse fuit) manducauit pascha puta luna xiiij / crediderunt eum eadem luna pascha manducasse et postridie luna xv crucifixum dieqʒ tercio dehinc sequenti luna xvij resurrexisse Cū qʒ secundum seriem textus euangelici xpristus in perasceue. i. feria sexta crucifixus sit et resurrexerit altera sabbati idest die dominica / Hec pro indubitatis habentes opi/nati sunt die passionis dominice concurrisse feriam sextam cum luna xv. ac die resur/rectionis diem dominicum cum luna xvij Ex his igitur tribus ypothesib9 catholicis vtiqʒ cum eas non vt oportuit inttelligerent / in dictum errorem inducti sunt Recte quidem opinati sunt ecclesiam in annis incarnationis dominice supputandis non er/rasse. verū cum ecclesia supputans annos eosdem loquatur de annis completis / eam lo/qui putarunt de annis currentibus Vnde cum xpristus incarnat9 sit octauo kl' apri/lis anni solaris decimi cuius littera dominicalis erat b / Ecclesia non diceret dicto die eiusdem anni cepisse primum annum incarnationis dominice sed octauo dictarum kl' anni sequentis habentis A pro littera dominicali. Verumtamen ecclesia computās annos a natiuitate (cum loquatur de eisdem annis currentibus) diceret prius viij. kl' Januarij (quo die xpristus natus est) cepisse primum annum a natiuitate Que/admodū hoc āno scribētes ab īcarnatione ceperunt ānū Mcccclxxxviij viij. kl' april' aut proxima pascheue Scribētes aūt a natiuitate pri9 cepūt ānū Mcccclxxxviij viij. kl' Januarij. Sʒ cū astronomi predcī xpm̄ īcarnatū putēt ꝛ natū āno scdo magni cicli dyonisij habēte b. pro lrā dn̄icali. ac ī illū īcidisse ānum primum īcarnationis / euidēs

est eos loqui de annis currentibus contra modum supputandi quem servat ecclesia
Preterea rcē senserunt dicentes xpristum crucifixum lunā xv et resurrexisse luna
xvij Defecerunt tamen in hoc · q etatem lune quesierunt ex tabulis astronomicis
qm̄ tpibꝰ xpi iudei suas hᵘarunt neomenias nō secundū astronomicum calculum·sed
vt eis ostendit aureꝰ numerꝰ· pro q̄to subhuit ciclo luāri eis a dauid tradito sicut in
precedētibꝰ ostensū est; Forsan tamē a dcīs astronomis creditū est·iudeos tpibus
xpī suas hᵘasse neomenias secundū astronomicū calculū. qm̄ nouerūt suis tpibꝰ iude
os vsos fuisse quodā ciclo luāri ad īueniēdū feriā·horā et pūctum cōiūctionis medie
luīarium·Appellātes sc; punctū · Mlxxx ptē vniꝰ hore Assignātesq; pro tpe cōiuncti
onis medie dies xxix· horas xij· et puncta septigentaxciij· Inuenta autē p huiꝰcemodi
ciclū media cōiunctione·si cōtigisset āte meridiē ! hᵘarūt neomeniā eodē die · Si post
meridiē ! die sequēti. sicut testatur Rabbi paulꝰ in additionibꝰ suis sup matheū· Qm̄
tamē talꝰ ciclꝰ luāris lōge pꝰ xpi natiuitatē ymmo pꝰ nycenā synodum īuentꝰ ē puta
quādo vetus ciclꝰ luāris hebreoꝝ exorbitanter nimis aberrauerat ! sicut (cum opꝰ
erit luculēter ostēdetur) Liquet iudeos nec medias cōiunctiones nec suas neomenias
tpibꝰ xpi p dictum ciclum īuenisse / Preterea rcē senserunt astronomi predicti di
centes xpristum feria sexta crucifixum·et feria prima resurrexisse· In hoc tamen defe
cerunt q scrutati sunt dcās ferias ex magno ciclo dyonisij In cuiꝰ anno secundo secū
dum eos xpristꝰ incarnatus est et natus Et passus in anno eiusdem cicli xxxiiij ha/
bente·d· pro littera dominicali Inuenientes ergo pro eodem anno per tabulas astro
nomicas lunam decimamseptimam nonis aprilis vbi signatur d ! consequenter dixe/
runt eodem die concurrisse lunam decimamseptimam et diem dominicum et ita xpri/
stum eo die resurrexisse quare et die precedenti puta tercio nōs aprilis crucifixum es
se luna decimaquinta et feria sexta Sed defecerunt dicentes xpristum passum et re
surrexisse anno xxxiiij magni cicli dyonisij quoniam idem ciclus temporibus xpristi nō
cucurrit Sed quidam magnus ciclus qui ad intentionem Iulij depictus est vt supra
patuit In cuius anno primo xpristus natus est · et in anno xxxv° passus est et resur
rexit·sicut patuit in deductione vie qua saluantur omnes veritates prius inuestigate
Abducti sunt igitur astronomi predicti in errorem quoniam eos latuit via predicta /
Ac quia processerunt sicut contingit in sillogismo falsigrapho ex ypothesibus veris
sed non vt oportuit intellectis :

Quinta particula continet causas propter quas inductus est Magister Paulus
vt diceret xpristum passum vndecimo klꝰ aprilis feria secunda Ac resurrexisse viij° ea
rundem kalendarum feria quinta ·

IAm tandem scrutemur motiua quibus ·M· pau · inductus est vt inter om/
nes solus opinetur xpristum anno etatis sue xxxiij° completo cum tribꝰ mē/
sibus vndecimo klꝰ aprilis feria secunda crucifixum fuisse · ac duobus die/
bus intermediantibus octauo klꝰ aprilis feria quinta resurrexisse·Cuius o/
pinionem (vt enucleatius discuti valeat) in quinq; partiamur articulos Primꝰ
est q xpristus secundum eum crucifixus est anno etatis sue tricesimoquarto currē/
te Secundus q crucifixus est xi° klꝰ aprilis Tercius q crucifixus ē feria secunda

Quartus ꝙ viij. kł aprilis feria quīta resurrexit Et quītꝰ ꝙ iter diē passionis resurrectionisq̄ꝫ dn̄ice duo dies mediarunt Inter quos articulos solus primus veritati cōsonat / Q̄ꝫ tamen M. paulꝰ se pollicetur eundē articłm (vbi opꝰ erit ex euangelica doctrina euidētissime probatuꝝ) hoc puto promissuꝫ nō poterit exsoluere
Si saltem cū ceteris cōfiteatur viijᵐ diē kalendaꝝ Januariaꝝ ī quo xp̄us natꝰ ē fu/
isse diē • dn̄icū • sicut ostensū ē in tractatu primo particula nona capłi primi • Vt astrueret articulū scd̄m īductus est tum ex v̄bis Theophili q̄ se legisse dicit in cōpoto Rabani quē libellū ostendi mēdosū esse tractatu primo pticula vij capłi scd̄i Tū ex v̄/
bis lactātij q̄ trūcati allegat • eis autē recitatis ītegre sicut habetur libro diāꝝ īstitu
tionū nemo fideliū illis preberet assensū sicut ostensū est vbi supra • Tum ex calculo as
tronomico ex quo putat īuenisse pro āno passionis dn̄ice lunā xiiijᵐ xij kł aprilis • ꝛ
ita xp̄ūm eodē die scd̄m legē mādūcasse pascha • ac die sequēti puta xi. eaꝝdē kł pas/
sum • Sed vt ostēsū est tractatu primo pticula nona capłi scd̄i Calculus suus sibi
plus obest q̄ꝫ suffragatur • Nā ex eo recte supputās etatem lune • facile demonstrab
xp̄ūm contra legē mādūcasse pascha luā xij • ymmo si reppisset ex calculo suo lunam
xiiij • xi. die dcāꝝ kł ! non tamē fuisset luā xiiij primi mēs hebreoꝝ • sed mēs vltimi ā
ni precedētis . quādo scd̄m legē nūq̄ licuit pascha mādūcare • luā enī xv mens eiusdeꝫ
precessisset equinoctiū v̄nale sicut declatū est vbi supra / Vt vero diceret (sicut ha
betur in articulo tercio) xp̄istum passum feria scd̄a • Eum īductum conijcio • quia
putauit annum passionis dominice illū fuisse qui est in ciclo magno dyonisij xxxvꝰ ha/
bens c pro lrā dn̄icali • qm̄ igʳ xij. kł aprilis signatur c cōsequēs sibi visū ē āno dcō
eūdē diē fuisse dn̄icū • ac diē sequētē in quo secūdū eū xp̄us passus est ! fuisse feriā se/
cūdā • In q̄ roē si cōfidat ! plane deficit • qm̄ tpibꝰ xp̄i nō cucurrit ciclus mag/
nus dyonisij • Sed quidā alius ciclus magnus qui depictus ē ad ītentionē Julij cesa
ris . In cuius ano xxxv. habente b • pro lrā dn̄icali xp̄us crucifixus ē • sicut visū est
tractatu eodē pticula q̄rta capłi primi / Vt diceret M. paulus (vt habetur ī articu
lo q̄rto) xp̄istum resurrexisse viij kł aprilis ! inductus ē ex verbis theophili cesa/
riēn • ac ritu galloꝝ qui huare consueuerant eodē die pascha suū annotinū Sed o/
stensum est in precedentibus illis assentiendum nō esse Eundem autē diē dixit fuisse fe
riam quintā Nam vt statim ostensum ē credidit ānum passionis dominice fuisse illum
qui in magno ciclo dyonisij est xxxvꝰ habens c. pro littera dominicali • Cum autem
dies dominicus designatur per c ! necesse est per g • designari feriam quintā • Signa
tur autem viij kł aprilis littera g • Idē ergo dies āni predcī fuit feria quīta Sed
deficit vt priꝰ credēs tpibꝰ xp̄isti cōcurrisse magnū ciclū dyonisij • cū tamē tunc tpis
alius cucurrit ciclus magnus sicut statī dictum est Demū vt diceret (sicut cōtine/
tur in articulo quinto) duos mediasse dies inter diem passionis diemq̄ꝫ resurrectio/
nis dominice • cōpulsus est (quoniam vt patuit) credidit (licet minus vere) xp̄i
stum passum vndecimo kalendas aprilis et resurrexisse octauo earumdem kalendarū
Inter quos dies constat dies duos mediare Putat autem ꝙ sibi suffragetur ad
hoc verbum xp̄isti predicentis mathei duodecimo de filio hominis ꝙ erit in corde ter
re tribus diebus et tribus noctibus Item quod pilato dixerunt pontifices Judeo/
rum et cetera mathei vicesimoseptimo xp̄istum predixisse ꝙ post tres dies resurge/
ret • q̄ v̄ba putat verificari non posse • nisi xp̄us resurrexisset currente die q̄rto ab
eiꝰ passione . sic ei fuissent duo dies ītermedij Cuiꝰ cōtrariū ostēsū ē ex v̄bis Augustini
tēctatu primo pticuł quīta ꝛ sexta capłi tercij Si q̄dē vir imunis sit ab heresi qui

scripturā sacrā aliter exponit q̄ spūs scūs efflagitat. Nec quisq̄ nostrum presumere debeet calamum suū potius a spū scō dirigi q̄ augustini ceterorūq3 doctorum ecclesie qui tāta conati sūt vigilātia libros scripture sacre (vbi q̄dq̄ difficultatis cōtinēt) dilucidare. Confiteamur deinceps sacrā scripturā p synodochen itelligēdā esse. quam aug9 sic vult intelligi. et p pascheuē nil aliud intelliga9 q̄ feriā sextā. z p alterā seu primā sabbati nullū aliū diē q̄ diē illū quē dnicā appellam9. Nullū q̄ppe theologum reperio qui vocabul' istis aliter vsus ē. Noīb9 autē vtēdū ē vt plres sicut habetur 2°. topicorum. Liqt ex premissis quid. M. pau. a veritatib9 predictis abduxerit nec eū tātuz sed z oēs quos errare cōtigit circa temp9 passionis dnice (cū enim eis nō pateret via predicta) alias sibi vias obliquas et deuias elegerunt.

Sexta pticula continet causas propter quas Iheronim9 et Augustinus cum eorum sequacibus attigerunt soli in premissis veritatem.

Queres forte si Iheronim9 et Augustin9 dictā viā cognouerint p quā tueri conamur illorum smām de tpe dominice passionis. Arbitror pfcō viā illā eos nō latuisse. Floruerūt enim circiter ānū lxxx. p9 nycenā synodū sicut colligitur ex cronicis mathei palmerij. Qm̄ ergo in eadē synodo vel paulo prius p prēs abolit9 est ciclus luāris hebreorum. z currere cepit in ecclia dei cicl9 decemnouenalis Ciclusq3 solaris quo rōni iuxta institutionē Julij cesaris vti cōsueuerāt propter cōcordē apud omnes fideles obßuationē pasche mutat9 est in ciclū solarē quo sep interim vsa est mr ecclia sicut ostēsū ē ī inquisitione vie predcē. visibile est hec omnia dictis doctorib9 fuisse cognita. Aut ex rumore vulgari quē probabile est vsq3 ad eorum tpa pmāsisse. Aut ex precedētiū prm̄ scripturis. q̄ forsan ad eos z nōdū ad nos puenerunt. Aut ex reuelatione spirit9 sancti qui (dum ea scriberent q̄ conferrent ecclesie) illis nunq̄ creditur defuisse. Si autē nouerunt quis cicl9 solaris tpib9 xpisti cucurit apud romanos. et quis cicl9 lunaris apud hebreos. intulerunt facillime quo die kalendarij āno etatis sue xxxiiij°. currente xpistus passus est. et quo die resurrexit. Forte rursum queres; An qui concordi sentētie tam Iheronimi q̄ Augustini de tempore quo dominus passus est aduersātur heretici censēdi sunt? Hic ad memoriā reducenda est dissensio que fuit inter cyprianum martirē et augustinū de his qui ab hereticis erāt baptizati. Augustin9 enim (sicut pz in lib°. eius de vnico baptismo) voluit baptizatos ab hereticis in forma ecclie. rebaptizādos nō esse. Cyprianus tamen et predecessores eius lxx. numero. eos qui baptisma susceperant ab hereticis. rebaptizarunt. et iusserunt rebaptizari. sicut constat de cypriano in epistola ei9 ad magnum. Postq̄ autem canonizata est augustini sentētia sicut patet de consecratione distinctione quarta in pluribus capitulis. si quis iam pertinaciter amplecteretur opinionem cypriani. indubie censendus esset hereticus. Cyprian9 tamen et sui predecessores nequaq̄ hereticis ānumerandi sunt. quoniam si suis temporibus canonizata fuisset augustini sentētia. aut cum illo contulissent in dicto probleumate. opinione eorum deserta animis pmptissimis assensissent augustino. Similis fuit dissensio de die quo xpistus passus est inter theophilum et inter Iheronimum et Augustinum. Isti dixerunt eū passū octauo kl. april. ille vero. x°. earūdem kl. Sed theophil9 plrib9 ānis precessit nycenā synodū. Iheronim9 vo z augustin9 eā secuti sūt. Et hi ex actis in eadē synodo de ciclo solari rōnorum. et lunari hebreorum qui currebāt temporib9

xp̄iſti facile poterãt elicere quo die kalendarij dominus paſſus ē. Hinc etiã arbitror
eorum ſniām nullis decretis eccleſie · ſed illi⁹ tantū ritu et cōſuetudine roboratã eſſe
Qz ſi theophilus ceteriq; vetuſtiores eccē doctores nouiſſet q̄ in dcā ſynodo tractata
ſūt· ac rōes q̄ Iheronimū mouerāt ꝛ Auguſtinū ! ſtatī cū eis ſenſiſſent dāpnaſſentq;
priorē eoꝝ ſniām / Hos igit' nemo reputauit hereticos ſicut nec cyprianū / De cō
potiſtis ꝛ aſtronomis q̄ fuerūt p⁹ Iheronimū et Auguſtinū nec illoꝝ adheſerūt ſnē·
quid cēſēdū ſit videam⁹ · Oēs hij ſumpſerūt occaſionē errādi ex magno ciclo dyoniſij
quē edidit āno īcarnationis dñice quīgētesimoxxxij.° quē ānū ꝑpterea poſuit in capi
te eiuſdē cicli/ Extiſtimarūt aūt tunc effluxiſſe ciclū magnū ciō ſimilē dcō ciclo dyoniſij
in cui⁹ āno ſcdo crediderūt pl'es aſtronomi xp̄ūm natū fuiſſe · ac paſſū āno eiuſdē ci
cli xxxiiij.° tercio nōs apriľ Sed errarūt vt ſupra patuit Cōpotiſte vo· qm̄ (ſi di
catur xp̄ūs nat⁹ āno ſcdo magni cicli dyoniſij aut alteri⁹ cicli prioris illi penit⁹ cōfor
mis) reꝑire nō poterāt in eod ciclo aliquē inter illos ānos in quoꝝ aliquo xp̄ūs veri
ſilē paſſ⁹ ē in cui⁹ mēſe paſchali cōcurrerūt luā xv ꝛ feria vi· in q̄li cōcurſu xp̄ūs ſe
cūdū euāgeliū paſſus ē ! Ideo dixerūt nō tm̄ dyoniſiū erraſſe· ſꝫ ꝛ vlēm eccām in an
nis incarnationis dñice ſupputād ꝛ his dieb⁹ adhuc errare Predci lꝫ grauiter er/
rauerit abſit tamē vt eos hereticos appellē Sūma quidē ſollicitudīe ſcrutati ſūt· q°
die kalēdarij domi⁹ mortē ꝑ nobis ſuſtinere dignat⁹ ē / Sed quoniam eos latuit via
predcā· putarūtq; tꝑib⁹ xp̄iſti cucurriſſe tā ciclū ſolarē ꝙ decēnouenalē q̄ nūc in eccā
currūt ! eos meo iudicio errare nccē erat· nichil tamē ꝑtinaciter aſſerere preſūpſerūt
Ait enim Iohānes de muris in principio tractatus ſui de regulis compotiſtarum
Menbrorum non eſt corrigere qd a capite permiſſum eſt · et forte ex cauſa Et roge/
rius bacon in epiſtola ad clementem papam quintū poſtq̄ de materia predicta trac
tauerat Occaſionē inquit dedi qualiter ad huius certificationem poterimus perueni/
re Et nego me in preſenti tractatu de tanta difficultate certificaſſe · Si queſie/
ris quid de Magiſtro paulo cenſeam · hoc vnum profecto ꝙ ceteris omnibus longius
michi videtur a veritate declinaſſe tam quo ad feriam· q̄ꝫ quo ad etatem lune · nam
cum ſecundum euangelium (prout exponitur ab omnibus etiam celeberrimis eccleſie
ſancte doctoribus) xp̄iſtus feria ſexta paſſus eſt · et die dominico reſurrexit · Cum
tamen Magiſter paulus paſſum dicit feria ſecunda et feria quinta reſurrexiſſe· Item
cum luca teſte xp̄iſtus manducauerit paſcha quando neceſſe erat ipſum occidi vtpote
luna decimaquarta primi menſis ſicut legitur exodi duodecimo ! Ipſe ſequens aſtro/
nomicum calculum putat xp̄iſtum manducaſſe paſcha duodecimo kalēdas aprilis lu
na exiſtente vere decimaquarta · Licet ex eodem calculo rectus ſupputator reperi
et dicto die lunam fuiſſe vere duodecimam · Dato etiam ꝙ calculus ſuus oſten/
diſſet lunam dicto die fuiſſe vere decimamquartam ! indubie conſtat eam fuiſſe lunam
decimamquartam non primi menſis hebreorum · ſed menſis vltimi āni precedentis· qd
patet quoniam mēſis cuius luna decimaquarta proxime precedit equinoctium vernale
ē vltimus menſis iudeorū · Si igitur vt putat ex ſuo calculo anno paſſionis domini
ce luna fuit decimaquarta duodecimo kalendas aprilis Cum ex tabulis alphonſi eo/
dem anno equinoctium vernale contigerit vndecimo earumdem kalendarum vt pa/
tuit tractatu primo nona particula capituli ſecundi ! quis non videt dictam lunā de/
cimamquartam equinoctium vernale preceſſiſſe . ꝛ ita fuiſſe lunam decimamquartam
menſis eorum vltimi ? Liquet igitur · M· paulū (vt dictū eſt) a vero declinaſſe Abſit
tamē vt eū hereticū cēſeā Cū ei de rōē hereſ duo ſint · vnū error ī his que ſunt fidei

Alterum animi partinacia . quorũ primum se habet vt materiale ꝛ alterum sicut formale Qualiter queso possem eũ notare de heresi de cuius michi ptinacia nondum constat . attenta ꝙmaxime submissione quã circa finẽ epistole sue subnectit cuius et prius in prologo memini omnia nãqȝ dicta et scripta eius ĩ eadẽ epistola submittit examini correctioniqȝ doctorũ alme matris nrẽ vniuersitatis louaniensis . cuius et ipse dudum fuit alũnus Nec eum igitur . nec queꝙ precedentium arbitror hereticum censendũ esse Sed eos omnes dignos potius vt eis gratie dicantur Scribit enim philosophus 2° methafisice ꝙ non solum his dicere gratiã iustum est quorum quis opinionibus cõmunicat sed et his qui superficialiter enunciauerunt Etenim hij conferunt aliquid ꝛc̃

Exhortor autem te et precor p viscera caritatis domini nostri Jhesu xpristi amantissime mi confrater Jñ paule vt posthac memor sis doctrine pauli q̃ Romanos exhortans capitulo suo xij° Dico inquit p graciam q̃ data est michi in omnibus qui sunt inter vos non plus sapere ꝙ oportet . sed sapere ad sobrietatem / Nec queso me suspiceris conatum fuisse vt singla (q̃ in epl'a quã nobis destinasti conscripta sunt) subuerterem . Multa equidem preterij ymmo te profiteor indigne reprehensum quia dixeras Johannis vltimo in greco sic haberi . Si eum volo manere . Vidi quidem in euangelio Johannis de lrã vetusta et latine conscripto . ac in ceteris absqȝ omni menda . sicut in greco scriptum asseruisti . ymmo referente magistro nostro mgrõ henrico de zomeren colende memorie prius didici . Hoc idem dicere consueuerat Reuerendus in xpristo pater dominus bissarion Cardinalis nycenus natione grecus . In nullis equidẽ nec tibi nec alijs quibuslibet in hoc opere conatus sum contradicere . nisi illis duntaxat quos repperi vitatibus illis aduersari . quas arbitror de ãno . die . et feria . quibus dominus passus est . vel ex euangelio . vel ex probatissimorum ecclesie doctorũ testimonijs luculenter deduxisse . O quotiens carissime mi (priusꝙ opus hoc ederem) tui presentiã optaui quatinus potuissemus ore ad os in premissis veritatem inquirere Sed longuis nos abinuicem seiunxit locorum distantia Nichilominus si visis his libeat caritati tue mecũ scriptis fraternaliter conferre Precor obtestorqȝ si tibi videar vsꝙ errasse motiua tua ne me celes Nam (vt vires dabũt dominusqȝ concedet) Obiectus discutere conabor in tercio tractatu si quos proferri contigerit vel contra veritates in primo tractatu deductas vel contra viam qua defendi possint in tractatu secundo recitatam Hic igitur ne legentibus vlteriori sim fastidio! finem statuo Si quid in premissis bene dictum sit ! deo gratias ago Illiqȝ soli velim gloriam tribui Cuius id michi munere donatum est/ Si quid secus ! id humiliter subicio correctioni sancte sedis apostolice omniũqȝ melius in presenti negocio sentientium paratissimus semper iuxta consilium apostoli prime chorum x° ad captiuandum intellectum in obsequium fidei / Et si temere q̃cꝙ dixisse deprehensus fuero ! ad dandum (sicut Josue . vij° nachor dederat) gloriam deo optimo in secula benedicto .

Sequitur declaratio p figuras multorum q̃ prius dicta sunt . vt legẽtibus ad oculum innotescant /

Toth primus mensis egiptiorum

	i		c	iiii	
ix	ij	viii	d	iii	xxx
	iii		e	ij	
xvij	iiii	xvi	f	Kl	Septembris
vi	v	v	g	iiii	
	vi		A	iii	
xiiij	vij	xiii	b	ij	
iii	viii	ij	c	None	v
	ix		d	viii	
xi	x	x	e	vij	
	xi		f	vi	
xix	xij	xviii	g	v	
viii	xiii	vij	A	iiii	x
	xiiii		b	iii	
xvi	xv	xv	c	ij	
v	xvi	iiii	d	Idus	
	xvij		e	xviii	
xiii	xviii	xij	f	xvij	xv
ij	xix	i	g	xvi	
	xx		A	xv	
x	xxi	ix	b	xiiii	
	xxij		c	xiii	
xviii	xxiii	xvij	d	xij	xx
vij	xxiiii	vi	e	xi	
	xxv		f	x	
xv	xxvi	xiiii	g	ix	
iiij	xxvij	iii	A	viii	Hoc die iohes baptista
	xxviii	\	b	vij	xxv conceptus est
xij	xxix	xi	c	vi	
i	xxx	xix	d	v	

Egnoctium autumpnale contingit sole intrante signum libre

Hic incipit mensis embolismalis pro Anno lunari decimoseptimo

Hic incipit mensis embolismalis pro Anno lunari sexto

Faosi secundus mensis

	i		e	iiii	
ix	ij	viii	f	iii	
	iii		g	ij	xxx
xvij	iiii	xvi	A	Kl	octobris
vi	v	v	b	vi	
xiiii	vi	xiij	c	v	
iii	vij	ij	d	iiii	
	viii		e	iii	v
xi	ix	x	f	ij	
	x		g	None	
xix	xi	xviii	A	viii	
viii	xij	vij	b	vij	
	xiii		c	vi	x
xvi	xiiii	xv	d	v	
v	xv	iiii	e	iiii	
	xvi		f	iii	
xiii	xvij	xij	g	ij	
ij	xviii	i	A	Idus	xv
	xix		b	xvij	
x	xx	ix	c	xvi	
	xxi		d	xv	
xviii	xxij	xvij	e	xiiii	
vij	xxiii	vi	f	xiii	xx
	xxiiii		g	xij	
xv	xxv	xiiii	A	xi	
iiii	xxvi	iii	b	x	
	xxvij		c	ix	
xij	xxviii	xi	d	viii	xxv
i	xxix	xix	e	vij	
	xxx		f	vi	

A quarto kl septembris usque kl Januarij Aureus numerus Egiptiorum excedit aureum numerum Romanorum in unitate

ix	i	viii	g	v	
	ii		A	iiii	
xvi	iii	xvi	b	iii	xxx
vi	iiii	v	c	ii	
	v		d	Kl	Nouembris
xiiii	vi	xiii	e	iiii	
iii	vii	ii	f	iii	
	viii		g	ii	
xi	ix	x	A	None	v
	x		b	viii	
xix	xi	xviii	c	vii	
viii	xii	vii	d	vi	
	xiii		e	v	
xvi	xiiii	xv	f	iiii	x
v	xv	iiii	g	iii	
	xvi		A	ii	
xiii	xvii	xii	b	Id9	
ii	xviii	i	c	xviii	
	xix		d	xvii	xv
x	xx	ix	e	xvi	
	xxi		f	xv	
xviii	xxii	xvii	g	xiiii	
vii	xxiii	vi	A	xiii	
	xxiiii		b	xii	xx
xv	xxv	xiiii	c	xi	
iiii	xxvi	iii	d	x	
	xxvii		e	ix	
xii	xxviii	xi	f	viii	
i	xxix	xix	a	vii	xxv
	xxx		A	vi	

Hic incipit mensis embolismalis pro Anno lunari decimoquarto

Hyems incipit quando pleyades oriuntur sole occidente

ix	i	viii	b	v	
	ii		c	iiii	
xvii	iii	xvi	d	iii	
vi	iiii	v	e	ii	xxx
	v		f	Kl	Decēbris
xiiii iii	vi	xiii ii	g	iiii	
	vii		A	iii	
xi	viii	x	b	ii	
	ix		c	None	v
xix	x	xviii	d	viii	
viii	xi	vii	e	vii	
	xii		f	vi	
xvi	xiii	xv	g	v	
v	xiiii	iiii	A	iiii	x
	xv		b	iii	
xiii	xvi	xii	c	ii	
ii	xvii	i	d	Id9	
	xviii		e	xix	
x	xix	ix	f	xviii	xv
	xx		g	xvii	
xviii	xxi	xvii	A	xvi	
vii	xxii	vi	b	xv	
	xxiii		c	xiiii	
xv	xxiiii	xiiii	d	xiii	xx
iiii	xxv	iii	e	xii	
	xxvi		f	xi	
xii	xxvii	xi	g	x	
i	xxviii	xix	A	ix	
	xxix		b	viii	xxv
ix	xxx	viii	c	vii	

Solsticium hyemale contigit sole intrante capricornum

Hoc die xp̄us natus est

Tybi mensis quintus

Hic incipit mensis embolismalis pro Anno lunari tercio

Hic incipit mensis embol' pro anno lunari xi°

	i		d	vi	
xvii	ii	xvi	e	v	
vi	iii	v	f	iiii	
	iiii		g	iii	xxx
xiiii	v	xiii	A	ii	
iii	vi	A	✝	KL Januarij	Et eodem die xpūs est circū cisus
	vii	b	iiii		
xi	viii	c	iii		
	ix	d	ii		
xix	x	e	Nonae	v	Hoc die xpūs adoratus est a magis Baptisa tus est Et aquā comuertit in vinum
viii	xi	f	viii		
	xii	g	vii		
xvi	xiii	A	vi		
v	xiiii	b	v		
	xv	c	iiii	x	
xiii	xvi	d	iii		
ii	xvii	e	ii		
	xviii	f	Idus		
x	xix	g	xix		
	xx	A	xviii	xv	
xviii	xxi	b	xvii		
vii	xxii	c	xvi		
	xxiii	d	xv		
xv	xxiiii	e	xiiii		
iiii	xxv	f	xiii	xx	
	xxvi	g	xii		
xii	xxvii	A	xi		
i	xxviii	b	x		
	xxix	c	ix		
ix	xxx	d	viii	xxv	

Mechir mensis sextus

	i	e	vii	
xvii	ii	f	vi	
vi	iii	g	v	
	iiii	A	iiii	
xiiii	v	b	iii	xxx
iii	vi	c	ii	
	vii	d	KL Februarij	Hoc die xpūs presentatus est in templo
xi	viii	e	iiii	
xix	ix	f	iii	
viii	x	g	ii	
	xi	A	Nonae	v
xvi	xii	b	viii	
v	xiii	c	vii	
	xiiii	d	vi	
xiii	xv	e	v	
ii	xvi	f	iiii	x
	xvii	g	iii	
x	xviii	A	ii	
	xix	b	Idus	
xviii	xx	c	xvi	
vii	xxi	d	xv	xv
	xxii	e	xiiii	
xv	xxiii	f	xiii	
iiii	xxiiii	g	xii	
	xxv	A	xi	
xii	xxvi	b	x	xx
i	xxvii	c	ix	
	xxviii	d	viii	
ix	xxix	e	vii	
	xxx	f	vi	Hoc die intercalant romani

Ver icipit quādo pleyades oriūtur sole existēte i meridie

A kalendis Januarij vsq3 quartum diem kl' septembriū· idem est aureus numerus prescriptus kalendario tam egiptiorum q̄ romanorum

Famenoth Mensis Septimus

xvii	i	g	v	xxv
vi	ij	A	iiii	
	iii	b	iii	
xiiii	iiii	c	ii	
iii	v	d	Kl	Martij
	vi	e	vi	
xi	vii	f	v	
	viii	g	iiii	
xix	ix	A	iii	v
viii	x	b	ii	
	xi	c	None	
xvi	xii	d	viii	
v	xiii	e	vii	
	xiiii	f	vi	x
xiii	xv	g	v	
ii	xvi	A	iiii	
	xvii	b	iii	
x	xviii	c	ii	
	xix	d	Ydus	xv Hoc die occisus ē Julius cui successit Augustus
xviii	xx	e	xvii	
vii	xxi	f	xvi	
	xxii	g	xv	
xv	xxiii	A	xiiii	
iiii	xxiiii	b	xiii	xx
	xxv	c	xii	
xii	xxvi	d	xi	
i	xxvii	e	x	
	xxviii	f	ix	
ix	xxix	g	viii	xxv Hoc die xpūs passus est
	xxx	A	vii	

Equinoctium vernale contigit sole intrante signum arietis

Hic incipit mensis embolismalis pro Anno lunari xix.

Hic incipit mensis embol. pro anno lunari octavo

Parmuthi Mensis Octavus

xvii	i	b	vi	Hoc die cristus resurrexit
vi	ii	c	v	
	iii	d	iiii	
xiiii	iiii	e	iii	xxx
iii	v	f	ii	
	vi	g	Kl	Aprilis
xi	vii	A	iiii	
	viii	b	iii	
xix	ix	c	ii	
viii	x	d	None	v
xvi	xi	e	viii	
v	xii	f	vii	
	xiii	g	vi	
xiii	xiiii	A	v	
ii	xv	b	iiii	x
	xvi	c	iii	
x	xvii	d	ii	
	xviii	e	Ydus	
xviii	xix	f	xviii	
vii	xx	g	xvii	xv
	xxi	A	xvi	
xv	xxii	b	xv	
iiii	xxiii	c	xiiii	
	xxiiii	d	xiii	
xii	xxv	e	xii	xx Hoc die olim servabatur dies festꝰ urbis cōdite
i	xxvi	f	xi	
	xxvii	g	x	
ix	xxviii	A	ix	
	xxix	b	viii	
xvii	xxx	c	vii	xxv

Hoc die Augustus suscepit imperium

Nec equinoctia nec solsticia signari possunt in perpetuum in certo die kalēdarij quoniam singulis cētum xxxiiij annis aut eocirca ad unum diem anticipantur

Pathoni Mensis Nonus

vi	i	d	vi	
	ii	e	v	
xiiii	iii	f	iiii	
iii	iiii	g	iii	
	v	A	ii	xxx
xi	vi	b	Kl	Mayi
	vii	c	vi	
xix	viii	d	v	
viii	ix	e	iiii	
	x	f	iii	v Hoc die cristus celos ascendit
xvi	xi	g	ii	
v	xii	A	None	
	xiii	b	viii	
xiii	xiiii	c	vii	
ii	xv	d	vi	x
	xvi	e	v	
x	xvii	f	iiii	
	xviii	g	iii	
xviii	xix	A	ii	
vii	xx	b	Id9	xv Hoc die spirit9 sāctus super apostolos missus est
	xxi	c	xvii	
xv	xxii	d	xvi	
iiii	xxiii	e	xv	
	xxiiii	f	xiiii	
xii	xxv	g	xiii	xx
i	xxvi	A	xii	
	xxvii	b	xi	
ix	xxviii	c	x	
	xxix	d	ix	
xvii	xxx	e	viii	xxv Estas incipit quando pleyades oriuntur sole sic oriente

Pauni Mensis decimus

vi	i	f	vii	
	ii	g	vi	
xiiii	iii	A	v	
iii	iiii	b	iiii	
	v	c	iii	xxx
xi	vi	d	ii	
	vii	e	Kl	Junij
xix	viii	f	iiii	
viii	ix	g	iii	
xvi	x	A	ii	
v	xi	b	None	v
	xii	c	viii	
xiii	xiii	d	vii	
ii	xiiii	e	vi	
	xv	f	v	
x	xvi	g	iiii	x Solsticium estiuale contigit sole intrante cancrum
	xvii	A	iii	
xviii	xviii	b	ii	
vii	xix	c	Id9	
	xx	d	xviii	
xv	xxi	e	xvii	xv Hoc die iohēs baptista nat9 est
iiii	xxii	f	xvi	
	xxiii	g	xv	
xii	xxiiii	A	xiiii	
i	xxv	b	xiii	
	xxvi	c	xii	xx
ix	xxvii	d	xi	
	xxviii	e	x	
xvii	xxix	f	ix	
vi	xxx	g	viii	

A quarto nonas Junij incipiunt pro anno lunari xix° tres menses lunares qui cōtinue sunt xix dierum Cum tamē oēs alij menses lunares alternatim sint. hi xxix et alij xxx dierum nisi tamen interuenerit mensis embolismalis

	i	A	vii	xxv
xiiii	ii	b	vi	
iii	iii	c	v	
	iiii	d	iiii	
xi	v	e	iii	
	vi	f	ii	xxx
xix	vii	g	Kl	Iulij
viii	viii	A	vi	
	ix	b	v	
xvi	x	c	iiii	
v	xi	d	iii	v
	xii	e	ii	
xiii	xiii	f	None	
ii	xiiii	g	viii	
	xv	A	vii	
x	xvi	b	vi	x
	xvii	c	v	
xviii	xviii	d	iiii	
vii	xix	e	iii	
	xx	f	ii	
xv	xxi	g	Ydus	xv
iiii	xxii	A	xvii	
	xxiii	b	xvi	
xii	xxiiii	c	xv	
i	xxv	d	xiiii	
	xxvi	e	xiii	xx
ix	xxvii	f	xii	
	xxviii	g	xi	
xvii	xxix	A	x	
vi	xxx	b	ix	

	i	c	viii	xxv
xiiii	ii	d	vii	
iii	iii	e	vi	
	iiii	f	v	
xi	v	g	iiii	Saltus lune
xix	vi	A	iii	xxx
	vii	b	ii	
viii	viii	c	Kl	Augusti
xvi	ix	d	iiii	
v	x	e	iii	
	xi	f	ii	
xiii	xii	g	None	v
ii	xiii	A	viii	
	xiiii	b	vii	
x	xv	c	vi	
	xvi	d	v	
xviii	xvii	e	iiii	x
vii	xviii	f	iii	
	xix	g	ii	
xv	xx	A	Ydus	
iiii	xxi	b	xix	
	xxii	c	xviii	xv
xii	xxiii	d	xvii	
i	xxiiii	e	xvi	
	xxv	f	xv	
ix	xxvi	g	xiiii	
	xxvii	A	xiii	xx
xvii	xxviii	b	xii	
vi	xxix	c	xi	
	xxx	d	x	
xiiii	i	e	ix	
iii	ii	f	viii	xxv
	iii	g	vii	
xi	iiii	A	vi	
xix	v	b	v	hoc die intercalāt Egiptij

Hoc die Augustus obijt cui successit tyberius

Autūpnus cōtingit quādo pleyades oriūtur sole existēte in medio noctis

Quinque dies intercalares

De equinoctijs et solsticijs pro hoc Anno Domini Mcccclxxxv° currente ad longitudinem louaniensem

Sol Ingreditur Arietem die decima marcij completa horis octo post meridiem et minutis xxvi · diebus equatis Et fit equinoctium vernale

Sol Ingreditur cancrum die vndecima Junij completa horis xix post meridiem et minutis xlix diebus equatis· Et fit solsticium estiuale

Sol Ingreditur libram die xiii septembris completa · horis ix post meridiem · et minutis vii · diebus equatis · Et fit equinoctium autumpnale

Sol Ingreditur capricornum die vndecima decembris completa · horis xii post meridiem · Et minutis xli ·diebus equatis· Et fit solsticiū hyemale

Julius cesar annum solarem instituens iussit anno quolibet quarto diem vnū intercalandum esse quod intellexit de anno quolibet transacto Sacerdotes tamen templi quibus commissa erat intercalandi ptās vnum intercalarūt diem anno quolibet quarto incipiente ·Quem errorem (cum perstitisset ānis xxxvi) Augustus deprehendens statuit vt annis xii abstineretur a bissexto vt patet in annis hic subscriptis

Primus annus solaris Julij

													A	g	fe	d	c	ba
g	f	ed	c	b	ag	f	e	dc	b	a	gf	e	d	cb	a	a	fe	d
c	ba	g	f	ed	c	b	ag	f	e	dc	b	a	g	f	e	d	c	b
a	g	f	e															

Hoc āno xpūs natus est

Annus in quo Julius cepit regnare continebat dies quadringentos q̄dragita tres mēses vero xv·Sed in eodē āno regnauit solis tribus mēsibus et medio In kalendis autem Januarij proxime sequentibus instituit romanis annum solarem tricentorum lxv dierum et vnius quadrantis · ordinās deinc quemlibet annū quartum fore bissextilē·sicut patet ī ānis hic ānotatis

In hoc āno iuli9 regnare cepit ⁊ fuit xv mēsiū dierūqꝫ cccclxiij

Prim9 ann9 solaris Julij

													A	g	f	cd	c	b
a	gf	e	d	c	ba	g	f	e	dc	b	a	g	fe	d	c	b	ag	f
e	d	cb	a	g	f	ed	c	b	a	gf	e	d	c	ba	g	f	e	dc

Hoc anno augusti9 a senatu pontifex maxim9 appellat9 est

xv Hoc anno Julius ydib9 martij occisus ē Et ei successit august9

xv Hoc anno Herodes regnare cepit in iudea

A	ii	iii	iiii	v	vi	vii	viii	ix	x	xi	xii	xiii	xiiii	xv	xvi	xvii	xviii	xix

Ciclus decemnouenalis ecclesie ad hec tpa retrotractus

Ciclus magnus quingentorum triginta duorum annorum ad intentionē Julij depictus; In cuius capite ponitur annus in quo xpūs incarnatus est octauo kl' Aprilis Et natus octauo kl' Januarii

Ciclus lunaris hebreorum

Hoc āno viij. kl' april' cōplet⁹ ē ān⁹ prim⁹ icarnatiōis dñice Hoc aº. h...

xvii	xviii	xix	I	ii	iii	iiii	v	vi	vii	viii	ix	x	xi	xii	xiii	xiiii	xv	xvi
b	a	g	fe	d	c	b	ag	f	e	d	cb	A	g	f	ed	c	b	a
gf	e	d	c	ba	g	f	e	dc	b	a	g	fe	d	c	b	ag	f	e
d	cb	A	g	f	ed	c	b	a	gf	e	d	c	ba	g	f	e	dc	b
a	g	fe	d	c	b	ag	f	e	d	cb	A	g	f	ed	c	b	a	gf
e	d	c	ba	g	f	e	dc	b	a	g	fe	d	c	b	ag	f	e	d
cb	A	g	f	ed	c	b	a	gf	e	d	c	ba	g	f	e	dc	b	a
g	fe	d	c	b	ag	f	e	d	cb	A	g	f	ed	c	b	a	gf	e
d	c	ba	g	f	e	dc	b	a	g	fe	d	c	b	ag	f	e	d	cb
A	g	f	ed	c	b	a	gf	e	d	c	ba	g	f	e	dc	b	a	g
fe	d	c	b	ag	f	e	d	cb	A	g	f	ed	c	b	a	gf	e	d
c	ba	g	f	e	dc	b	a	g	fe	d	c	b	ag	f	e	d	cb	A
g	f	ed	c	b	a	gf	e	d	c	ba	g	f	e	dc	b	a	g	fe
d	c	b	ag	f	e	d	cb	A	g	f	ed	c	b	a	gf	e	d	c
ba	g	f	e	dc	b	a	g	fe	d	c	b	ag	f	e	d	cb	A	g
f	ed	c	b	a	gf	e	d	c	ba	g	f	e	dc	b	a	g	fe	d
c	b	ag	f	e	d	cb	A	g	f	ed	c	b	a	gf	e	d	c	ba
g	f	e	dc	b	a	g	fe	d	c	b	ag	f	e	d	cb	A	g	f
ed	c	b	a	gf	e	d	c	ba	g	f	e	dc	b	a	g	fe	d	c
b	ag	f	e	d	cb	A	g	f	ed	c	b	a	gf	e	d	c	ba	g
f	e	dc	b	a	g	fe	d	c	b	ag	f	e	d	cb	A	g	f	ed
c	b	a	gf	e	d	c	ba	g	f	e	dc	b	a	g	fe	d	c	b
ag	f	e	d	cb	A	g	f	ed	c	b	a	gf	e	d	c	ba	g	f
e	dc	b	a	g	fe	d	c	b	ag	f	e	d	cb	A	g	f	ed	c
b	a	gf	e	d	c	ba	g	f	e	dc	b	a	g	fe	d	c	b	ag
f	e	d	cb	A	g	f	ed	c	b	a	gf	e	d	c	ba	g	f	e
dc	b	a	g	fe	d	c	b	ag	f	e	d	cb	A	g	f	ed	c	b
a	gf	e	d	c	ba	g	f	e	dc	b	a	g	fe	d	c	b	ag	f
e	d	cb	A	g	f	ed	c	b	a	gf	e	d	c	ba	g	f	e	dc
I	ii	iii	iiii	v	vi	vii	viii	ix	x	xi	xii	xiii	xiiii	xv	xvi	xvii	xviii	xix

Ciclus magnus continet xix ciclos solares singl'os xxviii annorum Ac etiā xxviii ciclos lunares singulos xix annorū Cū ergo xix ducta in xxviii faciant quigēta xxxii consequens est tot annos in ciclo magno contineri

Hoc āno viij. ydus Januarij xpūs baptizatus est

Hoc āº. floruit theophilus cesarien̄

Hoc āno floruit Tertulianus

Hoc āno cyprianus epūs cartaginenħ martirio coronatur

Hoc āno in nycea vrbe bithinie celebrata ē synodus tricentorum et xviii epōrum. Post quem annū currere cep' cicl⁹ decēnoueāl' eccl'e

Citra nycenā synodū ecclesia nec ciclo solari Julij cesaris vsa ē nec ciclo luāri hebreorum

Ciclus decēnouenalis ecclesie ad tempora cristi retrotractus

eusebiū obijt s... gust⁹ xiiii. kl... tebriscui succ... tiberius

hoc āº. vi... kl' april' x... passus est

Hos tres ān... e | d | c | b | a ... cepit nouus... ān⁹ prim⁹ f... sextil' habēs... pro lris... calibus... cōpotum d...

id est quin...

Ciclus magnus Dionisij abbatis In cuius capite posuit annum incarnationis dnice Quingentesimum tricesimumsecundum plures tamen opinantur xp̄m natum anno secundo eiusdem cicli

i	ii	iii	iiii	v	vi	vii	viii	ix	x	xi	xii	xiii	xiiii	xv	xvi	xvii	xviii	xix
h° a° xp̄c nat9 ē s'm p'les et h° a° s'm gerlād.										h° a° xp̄us s'm marianū passus ē								
dc	b	a	g	fe	d	c	b	ag	f	e	d	cb	a	g	f	ed	c	b
a	f	e	d	c	ba	g	f	e	dc	b	a	g	fe	d	c	b	ag	f
e	d	cb	a	g	f	ed	c	b	a	f	e	d	c	ba	g	f	e	dc
b	a	g	fe	d	c	b	ag	f	e	d	cb	a	g	f	ed	c	b	a
f	e	d	c	ba	g	f	e	dc	b	a	g	fe	d	c	b	ag	f	e
d	cb	a	g	f	ed	c	b	a	f	e	d	c	ba	g	f	e	dc	b
a	g	fe	d	c	b	ag	f	e	d	cb	a	g	f	ed	c	b	a	f
e	d	c	ba	g	f	e	dc	b	a	g	fe	d	c	b	ag	f	e	d
cb	a	g	f	ed	c	b	a	f	e	d	c	ba	g	f	e	dc	b	a
g	fe	d	c	b	ag	f	e	d	cb	a	g	f	ed	c	b	a	f	e
d	c	ba	g	f	e	dc	b	a	g	fe	d	c	b	ag	f	e	d	cb
a	g	f	ed	c	b	a	f	e	d	c	ba	g	f	e	dc	b	a	g
fe	d	c	b	ag	f	e	d	cb	a	g	f	ed	c	b	a	f	e	d
c	ba	g	f	e	dc	b	a	g	fe	d	c	b	ag	f	e	d	cb	a
g	f	ed	c	b	a	f	e	d	c	ba	g	f	e	dc	b	a	g	fe
d	c	b	ag	f	e	d	cb	a	g	f	ed	c	b	a	f	e	d	c
ba	g	f	e	dc	b	a	g	fe	d	c	b	ag	f	e	d	cb	a	g
f	ed	c	b	a	f	e	d	c	ba	g	f	e	dc	b	a	g	fe	d
c	b	ag	f	e	d	cb	a	g	f	ed	c	b	a	f	e	d	c	ba
g	f	e	dc	b	a	g	fe	d	c	b	ag	f	e	d	cb	a	g	f
ed	c	b	a	f	e	d	c	ba	g	f	e	dc	b	a	g	fe	d	c
b	ag	f	e	d	cb	a	g	f	ed	c	b	a	f	e	d	c	ba	g
f	e	dc	b	a	g	fe	d	c	b	ag	f	e	d	cb	a	g	f	ed
c	b	a	f	e	d	c	ba	g	f	e	dc	b	a	g	fe	d	c	b
ag	f	e	d	cb	a	g	f	ed	c	b	a	f	e	d	c	ba	g	f
e	dc	b	a	g	fe	d	c	b	ag	f	e	d	cb	a	g	f	ed	c
b	a	f	e	d	c	ba	g	f	e	dc	b	a	g	fe	d	c	b	ag
f	e	d	cb	a	g	f	ed	c	b	a	f	e	d	c	ba	g	f	e

Ann9 prim9 ī magno ciclo victorij Hoc āno secūdū victoriū xp̄us natus est

Anni incarnationis dnice

dc · dcc · dccc · m · m c · m cc · m ccc · m cccc · m d

[H]oc a° scd3 vic[to]riū xp̄us pas[su]s est

[H]oc anno scd3 [ger]landū xp̄us [pas]sus est

Hoc āno flo[ru]it petr9 co[m]estor

[S]ūt alij·v·coēs [ann]os currere [cicli sol]aris cuius

H° a° ābro[si]9 in epūm eligitur

H° a° obijt augustin9 [e]pūs yppo[...]nēsis

[H]oc āno s'm marianum xp̄us nat9 ē

H° āno s'm m̄ri·pau· xp̄us nat9 ē

Hoc a° floruit petr9 lombard9 mgr̄ sniarū

Hoc anno floruit beda

H° a° currēre cepit cicl9 solaris eccl'e

H° a° floruit eusebius cesariensis

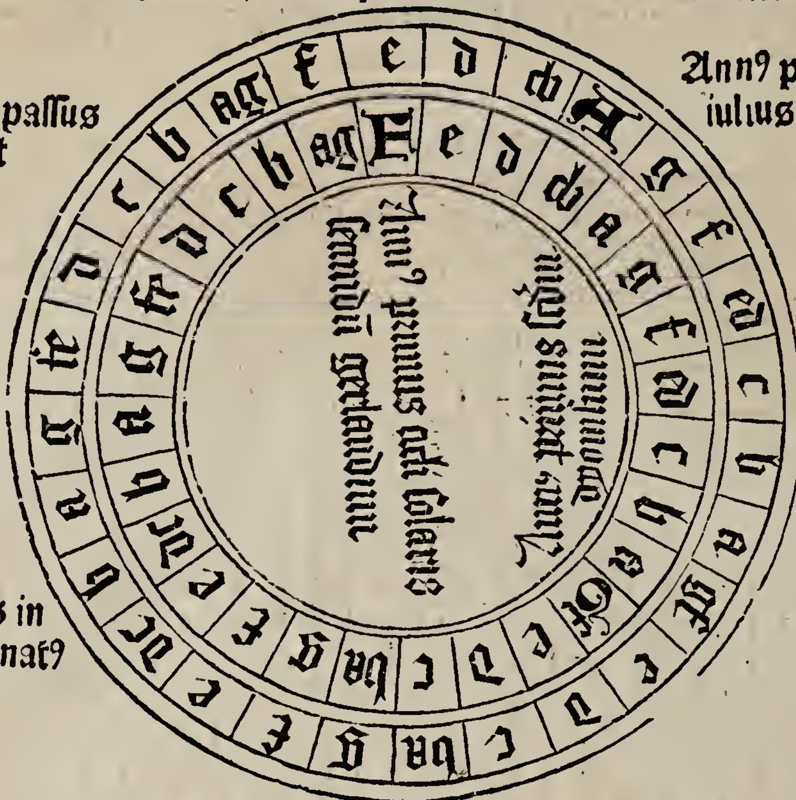
H° āno obijt gregorius nazanzenus

H° āno obijt Iheronimus

hoc āno ī papā assumpt9 est hylarius q° iubēte victorius ciclū conscripsit

Huic magno ciclo dyonisij annotantur tres ordines annorum incarnationis dnice duo a dextris et vnus a sinistris Anni attinētes ordini primo representantur per tale signum ° Attinētes secundo per tale signum ꝭ Et attinentes tercio per signum tale ꝭ

Supior horum duorū ciclorum est ciclus solaris intentus a iulio . inferior vero ciclus eccl'e quo vsa est citra nycenā synodū Prius āt vti cōsueuerat ciclo solari iulij cesaris

Supior istoꝝ duoꝝ cicloꝝ ē ciclus luāris hebreoꝝ p quē iuenerūt neoēnias cuiꝰlibet mēsis luāris . iferior vero ciclꝰ decēnouenal' eccl'ie p quē iuenitur luna xiiii pascal'

Omnes anni solares tam iulij q̄ ecclesie incipiunt kl' Januarij Anni vero lunares hebreorum et decēnouenales ecclesie icipiūt in mēse paschali sicut inferius ostēdetur

Atres primitiue ecclesie perpendentes cursum cicli solaris quē Julius intēderat obseruationi festiuitatis paschalis nō congruere : aliuim insti/tuerunt hoc pacto. Duas lrās dominicales vnius anni bissextilis occur/rentis distribuerunt pro duobus annis cōmunibus Vnde contigit vt In ecclesia dei inter duos bissextos octo anni comunes continue serua/rentur. Verbi gracia. accipiantur anni solares Julij quorum primus quintus et non9 sint bissextiles et illis subscribantur anni decem quorum primus et vltimus sint bissexti et intermedient octo anni communes sic

	cb	a	g	f	ed	c	b	a	gf	
	cb	a	g	f	e	d	c	b	a	gf

Vilibet ānus lunaris hebreo𝔯 olim incepit a neomenia primi mēsis eo𝔯. Erat autē primus mēsis eo𝔯 cui9 luna decimaquinta proxime seq̄batur equinoctiū vernale. Neomeniā seu lunā primā cuiuslibet mensis nouerāt ex aureo numero. prout subserint eo𝔯 ciclo lunari Sed ānus quilibet decēnouealis ecclesie eo die terminatur cui inter numeros lunas decimas quartas paschales representātes prenotatur numer9 āno correspōdens. Et in crastino eiusdē diei īcipit ānus decēnouealis proxime seq̄ns Preter solū ānum pri mū xixlē. qui incipit eodē die quo ān9 decēnouealis precedēs terminatur Sicut patet ex formula dyonisij abbatis vrbis rome hic annotata

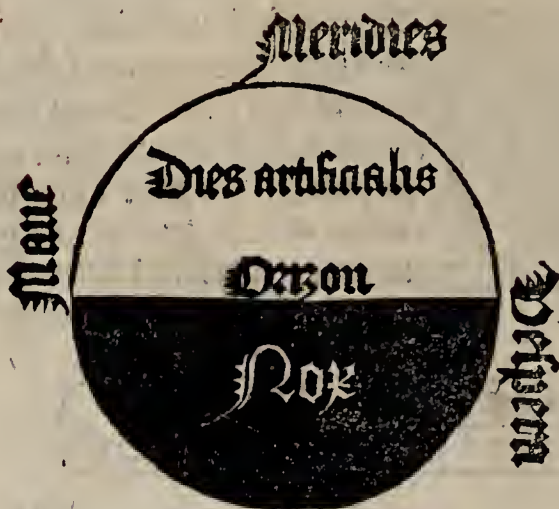
Formula dyonisij per quā scitur qb9 dieb9 kalēdarij āni decēnouealēs īcipiūt ꝛ finiūtur

Anno decēnouealī primo a xv°. kl mayi vsqz nonas aprilis (quia coīs ē) fiūt dies ccclinj
Anno decēnouealī ij°. ab octauo yd9 april vsqz viijm kl april (qr coīs ē) fiūt dies cccliiij
Anno decēnouealī 3°. a viij°. kl april vsqz ad yd9 april (qr ēbolism9 ē) fiūt dies ccclxxxiij
Anno q̄rto a xviij°. kl mayi vsqz q̄rtū nonas aprilis (quiā coīs ē) fiunt dies cccliiii
Anno decēnouealī quīto a 3°. nonas april vsqz xim kl april (qr coīs ē) fiūt dies cccliiii
Anno decēnouealī vi°. a x°. kl april vsqz niijm yd9 april (qr ēbolis9 ē) fiūt dies ccclxxxiiii
Anno xixli vij°. a tercio yd9 aprilis vsqz terciū kl aprilis (qr coīs ē) fiūt dies cccliiii
Anno xixli viij°. a pridie kl april vsqz xiiijm kl mayi (quia ēbolm9 ē) fiūt dies ccclxxxiiii
Anno xixli nono a xm°. kl mayi vsqz septimū yd9 aprilis (qr coīs ē fiūt dies cccliiii
Anno decēnouealī deciō a vi°. yd9 april vsqz sextū kl aprilis (qr coīs ē) fiūt dies cccliiii
Anno xixli xi°. a v°. kl aprilis vsqz xvijm kl mayi (qr ēbolism9 ē) fiunt dies ccclxxxnij
Anno xixli xij°. a vi°. kl mayi vsqz pridie nonas aprilis (qr coīs ē) fiunt dies ccclnij
Anno xixli xiii°. a nonis aprilis vsqz ixm kl aprilis (quia cōmunis ē) fiūt dies cccliiii
Anno xixli xiiii°. ab viii°. kl april vsqz pridie yd9 april (qr ēbolism9 ē) fiūt dies ccclxxxnij
Anno xixli decimoquinto ab ydib9 aprilis vsqz kl aprilis (qr coīs ē) fiunt dies cccliiii
Anno xixli xvi°. a q̄rto nonas aprilis vsqz xijm kl aprilis (qr coīs ē) fiunt dies ccclnij
Anno xixli xvij°. ab xi°. kl aprilis vsqz vm yd9 aprilis (qr ēbolism9 ē) fiūt dies ccclxxxnij
Anno xixli xviii°. a niij°. yd9 aprilis vsqz niijm kl aprilis (qr coīs ē) fiunt dies ccclnij
Anno xixli xix°. a iij°. kl aprilis vsqz xvm kl mayi (qr ēbolism9 ē) fiunt dies ccclxxxnij

De initiis dierū naturaliū secundū diuersas nationes hominum

Dies naturalis apd hebreos a mundi cō stitutione initiabatur a mane Post exitum eoꝝ de egipto cepit apud ipsos initiari a vespera
Apd caldeos et astronomos dies īitiat[r] a meridie
Et apud romanos initiatur dies a medio noctis

Portio kalēdarij in quā semper incidit luā decimaquarta paschalis

Dies martij	Numerus representans lunas decimasquartas paschales / [...]chales pro anis decenoualib9 coib9 quoꝝ q̄lꝫ ē dieꝝ cccliiij	Aureus numerus			
viii		xvi	d	viii	Idus martij Hoc die completo horis ·x· post meridiē et ·lvij· minutis secundum tabulas Alphōsi fuit media coniunctio luminarium ad longitudinem sancte ciuitatis Iherusalem pro anno etatis xp̄i xxxiiij° currente
ix		v	e	vii	
x			f	vi	
xi		xiii	g	v	
xii		ii	A	iiii	Hoc die nunc temporis sol ingreditur arietem · et est equinoctium vernale
xiii			b	iii	
xiiii		x	c	ii	
xv			d	Yd9	
xvi		xviii	e	xvii	
xvii		vii	f	xvi	
xviii			g	xv	
xix		xv	A	xiiii	
xx		iiii	b	xiii	
xxi	xvi		c	xii	Hoc die pres īstituētes ciclū xix!° suo tpe repperūt eqnoc
	v	xii	d	xi	Hoc die xp̄us passus est scd̄m ·M· pau· (tiū vernale
		i	e	x	Hoc die xp̄us passus est secundum Theophilum
	xiii		f	ix	
	ii	ix	g	viii	Hoc die xp̄us pass9 ē s̄m theo· 7 aug[m] sꝫ eodē die r̄surrex
			A	vii	Hoc die xp̄us pass9 ē s̄m victoriū (it s̄m theo[m] 7 ·m·p·
	x	xvii	b	vi	Hoc die xp̄us resurrexit s̄m Iheronimum et Augustinū
		vi	c	v	Hoc die xp̄us resurrexit secundum Victorium
	xviii		d	iiii	
	vii	xiiii	e	iii	

Nota ꝙ nec in veteri lege nec in noua licuit obseruari pascha nisi trāsactis luna decima quarta primi mensis et equinoctio vernali

	iii	f	ii	
xv		g	Kł	Aprilis
iiii	xi	A	iiii	
		b	iii	Hoc die xp̃us passꝰ ẽ scdm Rogeriũ bacõ et Johẽz de muris
xii	xix	c	ii	
i	viii	d	None	Hoc die xp̃us resurrexit secundum dc̃os Rogeriũ et Johannẽ
	xvi	e	viii	
ix	v	f	vii	
		g	vi	
xvii	xiii	A	v	
vi	ii	b	iiii	
		c	iii	
xiiii	x	d	ii	
iii		e	Idꝰ	
	xviii	f	xviii	
xi	vii	g	xvii	
		A	xvi	
xix	xv	b	xv	
viii	iiii	c	xiiii	
		d	xiii	
	xii	e	xii	
	i	f	xi	
		g	x	
	ix	A	ix	
		b	viii	
	xvii	c	vii	
	vi	d	vi	
		e	v	
	xiiij	f	iiii	
	iij	g	iii	
		A	ii	
	xi	b	Kł	Mayi

Lunẽ decimequarte pasc[hales]

Lune decieq̃rte paschales pro ãnis decẽnouẽalibꝰ ẽbolˀmalibꝰ Quoꝝ q̃lꝫ ẽ dieꝝ tricẽtoꝝ lxxxiiij

Dnica propria post lunã decimãq̃rtã paschalẽ seruãdũ ẽ pascha

Nota q̃ xxi.ᵒ die martij completo ac horis xxij post meridiẽ et minuto vno sol intrauit primum pũctum arietis pro ãno etatis xpĩ tricesimoquarto currente Quare eodem anno vndecimo kł aprilis fuit equinoctium vernale secundum calculum astronomicum ad Jhrłm

Q̃ntum ad coniunctionem luĩariũ mediam supra positam et quo ad introitum solis in arietem hic annotatum ego oliuerius godelof manu mea propria necnõ et signo meo manuali et consueto calculum affirmo verum et ratum fore secundum tabulas Jllustris regis Alfonsij exaratum

Versus vtiles vt aureus numerus kalendario romano regulariter prenotetur

iii xi xix viii xvi v xiii ii x xviii
Ternus • vndi • nod • octo • sed • quinq3 • tred • ambo • decem • doct
vii xv iiii xii i ix xvii vi xiiii
Septem • quind • quartus • duod • iota • nouem • sepd • vi • quard

Versus ostendētes ī q̄bus casib9 aure9 numer9 nō regulariter dcō kalēdar. prenotatur

Februarius Aprilis Augustus
Est sine din februus Sine to pril Junius August
December id est eodem die
October sine q3 Tred et ambo • decemb • tenet eque
xi xix viii
In sex postremis dic mensibus • vnd • noued • octo •

Versus continentes duodecim signa zodiaci

Est aries taurus gemini • Cancer leo virgo
Scorpio sagittarius Capricornus Aquarius
Libraq3 scorpius arcitenens Caper anphora pisces •

Impressum In alma vniuersitate Louaniensi
Per me lodouicum de rauescot

LOUVAIN

LUDOVICUS DE RAVESCOT

PETRUS DE RIVO. Opus Responsivum. 1488.

*Hain 12,857; Campbell *1,405.*

Printed with gothic types, in folio form, 46 lines to a page. It has 46 leaves, the last blank. The size of a leaf is 270 × 187 mm., and the text measures 180 × 125 mm. With woodcuts.

IN 1488 Paul of Middelburg, once a professor at the University of Louvain and at that time teaching at Padua, addressed an *Epistola Apologetica* to his former colleagues at Louvain discussing in it the year, date, and day of the Passion. Soon afterwards Petrus de Rivo, professor of theology at the University, issued his *Opus Responsivum*. The work, therefore, concerns the reform of the calendar, a question which occupied many astronomers and theologians of the age and which led, nearly a century later, to the adoption of the Gregorian Calendar.

The proper time of celebrating Easter, which in turn determines all the other movable feasts, had caused bitter disputes as early as the second century. Most Christian sects agreed, however, that Easter should be observed on a Sunday, and finally the Council of Nicaea selected the Sunday immediately following the full moon which falls upon, or next after, the spring equinox. With the calendar based partly upon the solar and partly upon the lunar year, discrepancies were bound to result. In 325 the spring equinox fell on March 21. However, the true solar year is eleven minutes and some seconds shorter than the calendar year, the accumulation of the difference amounting to a full day in one hundred and thirty years. Further, the assumption that at the close of a cycle of nineteen years the solar and lunar time agree was also erroneous. By 730 the Venerable Bede noticed that the equinoxes occurred three days earlier than at the time of the Council of Nicaea; and five centuries later Johannes de Sacrobusco and Roger Bacon estimated the divergence at seven or eight days. Roger Bacon composed a treatise urging the reform of the calendar; but although the errors went on increasing, the project was not revived until the fifteenth century, when Pierre d'Ailly and Nicolaus Cusanus forcefully advocated it. In 1472, at the request of Pope Sixtus IV, Regiomontanus worked out a scheme of reconstruction. Upon his early death, many others took up the matter.

With his *Epistola Apologetica,* Paul of Middelburg joined the discussion. He opposed Cusanus's suggestion — accepted later as the basis of the Gregorian reform — that ten days be dropped from the calendar in order to bring the annual periods back to the stage of the Nicaean Council. This was quite superfluous, Paul thought, because the date of March 21 has no inner significance; the Easter festival depends on the spring equinox and not the equinox on the Easter festival. According to him, the celebration of Easter should be allowed to recede farther and farther in March.

Petrus de Rivo's *Opus Responsivum* was a refutation of Paul's views. At the same time, it examines the whole subject of the Easter celebration. The first chapter treats of Christ's age at the time of the Passion and Resurrection, maintaining that He was in His thirty-fourth year. The second chapter analyzes the calendar dates on which Christ suffered and rose. Rejecting Paul's opinion that the Crucifixion took place on the eleventh day before the Kalends of April, it urges the acceptance of the eighth day. Finally, the third chapter tries to determine the days of the Passion and Resurrection. According to the author, Paul's theory that Christ was crucified on the second day of the week and rose on the fifth was not supported either by the words or laws of the Jews. Petrus believed that Christ was crucified on the sixth day and, with only one day intervening, rose on Sunday. Added to the treatise was a *Kalendarium Egiptiorum secundum Bedam,* a lunar calendar containing a series of embolistic (intercalated) months.

Paul remained unconvinced and addressed two epistles to his adversary. The latter replied with a new tract. Their tone, which had been friendly, by now had become vindictive. Petrus de Rivo died in 1499, but Paul, who meanwhile had been appointed Bishop of Fossombrone, went deeper and deeper into the problem, urging Pope Julius II and his successor Pope Leo X as well as Emperor Maximilian I to settle it. Largely through his influence, the reform was placed among the agenda of the fifth Lateran Council, for which he prepared his *Paulina*: *De Recta Paschae Celebratione,* a work dealing in a comprehensive manner with the errors and possible improvements of the calendar. (The Library has a copy of the book, printed at Fossombrone in 1513.)

Yet, important though the *Opus Responsivum* is intrinsically, its chief interest today lies in the four full-page woodcuts it contains. The first, on the title-page, depicts the author offering his book to the Virgin, who holds the Child in her arms under a Gothic portico. The man wears a long cloak, and from his mouth proceeds a scroll with the words "Adsit ad inceptum sancta Maria meum." The other three cuts represent the Last Supper, the Crucifixion, and the Resurrection. Bibliographers and students of art long since recognized the value of these woodcuts. Jules Renouvier noted that, although the cutting was somewhat crude, the drawing and the expression proved that they originated from an excellent school. William M. Conway in his *Woodcutters of the Netherlands in the Fifteenth Century,* 1884, devotes four pages to them. He regards the first as "one of the most careful in design and finish" to be found in its time. The balance of the composition is admirable; the figure kneeling in front links the steps with the arch and curtain behind. "The architectural background is one of the very few in the woodcuts of this period which is not carelessly and wrongly drawn," Conway writes. And further: "The attitudes of the figures are graceful, especially in the case of the author with his head thrown back, his hands folded, and his robe falling in simple curves. The unity of the whole is attained by the action of the Mother and Child who both turn towards him." A new feature of the woodcut is the shade hatchings laid across a long outline. The other three woodcuts seem to have been executed more hurriedly. Yet, to quote Conway again, "the composition of the groups is good, the faces show traces of character and expression of no mean order, and the distant views of hill and village, with the church spire looking down on the houses, might quite well have formed a pretty background in a carefully finished original." More lately, it has been suggested that these woodcuts resemble the paintings of Thierry Bouts in the Church of St. Peter at Louvain.

The printing of the volume, with the head-lines in red, is very fine. There is a series of unusual initial letters, first used by Jan Veldener in his *Fasciculus Temporum* of 1476. Ravescot published only four books, all within the precincts of the University—"in alma universitate Lovaniensi," as the colophon reads. His device is particularly striking; it shows a bear with the arms of Louvain and a man with a shield containing his name.

Bought in December 1940, from the Benton Fund.

Title Page of the "Opus Responsivum," Printed at the University of Louvain in 1488
Facsimile in Original Size